

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU2

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2020 inom utgiftsområde 23, som uppgår till ca 19,7 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden och om medlemskap och årlig medlemsavgift i Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG).

Övriga motionsförslag avstyrks. Utskottet hänvisar i flertalet av dessa frågor till pågående utredningsarbete.

I betänkandet finns två reservationer (M, SD) och fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:1 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Budgetprocessen i riksdagen	6
Utskottets överväganden.....	8
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23	8
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden	15
Statens budget inom utgiftsområde 23	21
1:1 Skogsstyrelsen	21
1:2 Insatser för skogsbruket	24
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	27
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet.....	27
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.....	28
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	29
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	30
1:8 Statens jordbruksverk.....	32
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	36
1:10 Gårdsstöd m.m.	36
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.....	36
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	37
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	40
1:14 Livsmedelsverket	41
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	44
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.....	47
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	47
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	52
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	53
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	55
1:21 Åtgärder på fjälllägenheter.....	57
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	57
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	59
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	62
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.....	63
1:26 Nedsättning av slakteriavgifter	63
Förslag till nya anslag	64
Övriga frågor	76
Reservationer	84
1. Övriga frågor, punkt 2 (M)	84
2. Övriga frågor, punkt 2 (SD)	85
Särskilda yttranden	86
1. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (M)	86
2. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (SD).....	88
3. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (V)	92
4. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (KD)	95

<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	100
Propositionen	100
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	100
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	105
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden	107
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23	
Areella näringar, landsbygd och livsmedel	108

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 23

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 23 punkt 2 och avslår motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 23,

2019/20:422 av Niels Paarup-Petersen (C),

2019/20:599 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 11, 13, 14, 21, 34–36 och 42,

2019/20:918 av Patrik Engström m.fl. (S),

2019/20:1506 av Rebecka Le Moine och Maria Gardfjell (båda MP) yrkande 3,

2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:2693 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1, 21, 73 och 74,

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 18 och 21,

2019/20:2786 av Roland Utbult (KD),

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 4,

2019/20:3213 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 i denna del,

2019/20:3317 av Joakim Sandell m.fl. (S) och

2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1–6.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 23 punkt 3.

c) Bemyndigande om Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om medlemskap i Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG) och att under 2020–2022 för anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet besluta om en årlig medlemsavgift på högst 140 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 23 punkt 1.

2. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 29–31,

2019/20:1026 av Helena Antoni (M),

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 16,

2019/20:2505 av Hans Rothenberg (M),

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 34, 35 och 37–39
samt

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19 i denna del och
20.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 5 december 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Louise Meijer (M)*, Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M)*, Runar Filper (SD)*, Magnus Manhammar (S), Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD)*, Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD)*, Marlene Burwick (S), Nina Lundström (L), Ulrika Heie (C), Staffan Eklöf (SD)* och Jon Thorbjörnson (V)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2019/20:1 i de delar som gäller utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2020 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner.

I betänkandet behandlar utskottet även sin uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport över resultatredovisningen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom *ett* beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2020 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel till 19 790 236 000 kronor (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen inom utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har

beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 i budgetpropositionen. Granskningen är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning och redovisning av behandlade tillkännagivanden behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområde 23. Slutligen behandlas ett antal motionsförslag som väckts under allmänna motionstiden 2019/20. Förslagen i dessa motioner gäller en rad olika frågor med en mer allmän landsbygdspolitisk inriktning.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23

Bakgrund

Som en del i miljö- och jordbruksutskottets löpande uppföljning beslutade utskottet den 24 september 2019 att följa upp resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prot. 2019/20:1). Uppföljningen har utförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Rapporten redovisas i bilaga 4 till detta betänkande.

Propositionen

Målet för utgiftsområdet är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till att klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart. Inom utgiftsområdet finns även mål beslutade av riksdagen om en sammanhållen landsbygdspolitik, en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, skogspolitiken samt de samiska näringarna. Viktiga mål för utgiftsområdet är även målen inom miljömålssystemet, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:360). Det övergripande målet ska vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden – Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Delmålet för det strategiska området Regler och villkor är följande: Utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta ska göras genom

ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Delmålet för det strategiska området Konsument och marknad är följande: Konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Delmålet för det strategiska området Kunskap och innovation är följande: Stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

För skogspolitiken har riksdagen beslutat om två jämställda mål – ett produktionsmål och ett miljömål (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244). Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Inriktningen på målet om skogsproduktion ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av det som skogen producerar. Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Det övergripande målet för samepolitiken är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar (prop. 2000/01:1 utg.omr. 23 avsnitt 7.3, bet. 2000/01:MJU2, rskr. 2000/01:86).

Med utgångspunkt i målen för utgiftsområdet redovisas i det följande resultatet för de fyra resultatområdena En sammanhållen landsbygdspolitik, En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, Skog och De samiska näringarna.

Utskottets bedömning

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Analysen har fokuserat på resultatområdet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Utskottet gör följande bedömning.

Allmänt

Regeringen anför att ändringar och förtydliganden i redovisningen, t.ex. en tydligare koppling mellan resultatområdena till det övergripande målet för utgiftsområdet, innebär att de tre tillkännagivandena från riksdagen om resultatredovisningen är slutbehandlade. Utskottet delar denna uppfattning. Samtidigt vill utskottet understryka, vilket berörs nedan, att det alltfjänt kvarstår vissa brister när det gäller de problemområden som tidigare har identifierats.

Utskottet vill återigen understryka att en viktig utgångspunkt för utskottets uppföljning och utvärdering är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat. Regeringen gör i årets budgetproposition den samlade bedömningen att de redovisade insatserna bidrar till att uppfylla det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena. Utskottet anser för sin del att resultatredovisningen i vart fall inte entydigt leder till en sådan slutsats. Det saknas indikatorer för ett antal resultatområden, och alla utpekade indikatorer används dessutom inte i regeringens analys och slutsatser. Regeringen bör enligt utskottet åtgärda dessa två brister i nästa års budgetproposition.

Utskottet anser generellt att det är viktigt att det finns indikatorer som gör det möjligt att följa upp livsmedelsstrategins mål. Huvudprincipen bör vara att regeringens analys och slutsatser ska utgå från de indikatorer som har identifierats för de olika resultatområdena. Regeringen bör i detta avseende agera mer stringent i sin analys av om och i så fall på vilket sätt redovisade insatser bidragit till att nå såväl de strategiska målen som det övergripande målet för livsmedelskedjan. Enligt utskottet framgår det inte om de bedömningar som görs ska förstås som att de statliga insatserna bidragit till att målen uppfylls helt eller om de enbart bidragit till att utveckla målen i positiv riktning. Till exempel framgår det inte vilka, eller på vilket sätt, vidtagna åtgärder har bidragit till att nå målet för det strategiska området Kunskap och innovation samt för hela utgiftsområdet. Utskottet vill således betona att regeringen på ett mer konsekvent sätt bör använda sig av de sju indikatorerna i sina bedömningar av måloppfyllelse.

Utskottet har återkommande kommenterat vikten av att alla resultatområden har utpekade indikatorer. I den mån det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Regeringen bör i så fall tydliggöra vilka andra bedömningsgrunder som ligger till grund för analysen. Utskottet menar att obalansen mellan olika resultatområden när det gäller förekomsten av indikatorer innebär att det är svårt att bedöma resultatutvecklingen i sin helhet. Vissa resultatområden kan ha ett flertal indikatorer, t.ex. Havs- och fiskeriprogrammet, medan andra, t.ex. Arbete för minskat matsvinn, helt saknar indikatorer. Små förändringar kan observeras när det gäller de strategiska områdena Regler och villkor och Kunskap och innovation, vilket är positivt. Till exempel har indikatorn antal

utbrott av salmonella tagits bort, men här har dock regeringen på ett föredömligt sätt motiverat förändringen.

I årets budgetproposition har stora förändringar gjorts när det gäller det strategiska området Konsument och marknad – dels pekar regeringen inte ut några explicita indikatorer för flera resultatområden, dels har två underrubriker med tillhörande indikatorer utan någon motivering utgått i årets budgetproposition. Det innebär att totalt sett åtta indikatorer har försvunnit för detta strategiska område. Utskottet menar att dessa förändringar gör det mycket svårt för utskottet att kunna bedöma om resultatutvecklingen för det aktuella området är positiv eller inte.

Utskottet välkomnar att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Det är enligt utskottet också positivt att regeringen har beslutat om ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå ett etappmål om minskat matsvinn. Det är önskvärt om ett sådant mål är uppföljningsbart och att det kopplas till lämpliga resultatindikatorer.

Vidare konstaterar utskottet att en ny indikator har tillkommit som ska mäta hur kunskaps- och innovationssatsningar bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation. Den nya indikatorn, Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, innebär enligt utskottet att indikatorerna täcker in ett bredare spann av det strategiska området Kunskap och innovation och inte enbart utgår från indikatorer som anknyter till SLU:s verksamhet.

Utskottet har tidigare ställt sig frågande till varför resultatområdet Administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn har utgått som ett separat resultatområde, eftersom detta område är centralt i det strategiska området Regler och villkor. Regeringen hänvisar i sin analys av och slutsatser om det strategiska området till förenkling av regler och regelverk både nationellt och inom EU som viktiga åtgärder för jordbrukets fortsatta utveckling och konkurrenskraft. Utskottet konstaterar att avsaknaden av sådan redovisning om åtgärder på området försvårar bedömningen av måluppfyllelsen av detta strategiska mål. Det är enligt utskottets mening angeläget att regeringen i vart fall överväger att inkludera administration och förenkling, antingen indikatorer eller bedömningsgrunder, som ett separat resultatområde i nästa års budgetproposition.

Utskottet konstaterar att det förekommer stora skillnader i redovisningen av statistik, vilket i sin tur påverkar i vilken utsträckning statistiken kan användas för att faktiskt följa resultatutvecklingen inom ett specifikt område. För vissa indikatorer redovisas statistik för en längre tidsperiod (uppemot 20 år). För andra indikatorer redovisas statistik för enbart de två tre senaste åren. Alltför korta tidsserier gör det svårt, eller rent av omöjligt, för utskottet att bedöma resultatutvecklingen över tid. Det är därför önskvärt om regeringen kontinuerligt ser över redovisningen av statistik och där så är möjligt redovisar statistik som åtminstone täcker in den senaste femårsperioden, eller om möjligt ett ännu längre tidsintervall. Ett annat exempel på en indikator som redovisas

på ett otillfredsställande sätt är det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde. Det gör det enligt utskottet svårt att faktiskt bedöma hur detta område inom fiskeripolitiken har utvecklats över tid.

Resultatredovisningen skulle enligt utskottet tjäna på att renodlas och i stället fokusera på uppnådda resultat. Det innebär sålunda att en redogörelse för insatser och beslut om uppdrag till myndigheter i möjligaste mån kan undvikas.

Utskottet noterar att regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål. Det vore emellertid enligt utskottets mening önskvärt att det framgår av resultatredovisningen vilka av miljömålen som regeringen anser vara relevanta också för detta utgiftsområde.

Utskottet har vid återkommande tillfällen anfört att regeringen bör överväga hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är begränsad. Utskottet välkomnar därför att regeringen redogör för den gemensamma jordbrukspolitiken och regeringens bedömning när det gäller rådighet över innehåll och tillämpning.

Resultatredovisningen, inklusive utveckling av delmål och indikatorer, ska enligt regeringen även fortsättningsvis utvecklas i takt med politiken. Utskottet välkomnar denna utfästelse och vill understryka vikten av att regeringen kontinuerligt utvecklar resultatredovisningen på ett sådant sätt att utskottet kan följa resultatutvecklingen. Inte minst bör resultatredovisningen utvecklas på områden som rör stora belopp eller där eftersträvade samhällseffekter är särskilt betydelsefulla.

Utskottet anser att det vore värdefullt med fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

I syfte att nå målet och stärka konkurrenskraften föreslår regeringen i årets budgetproposition att anslag 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor tillförs 176 miljoner kronor för 2020 och därefter 62 miljoner kronor per år 2021–2025. Medlen ska användas för att finansiera satsningar inom alla livsmedelsstrategins strategiska områden: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Utskottet anser att regeringen bör återkomma i nästa års budgetproposition med en utvecklad redovisning av vidtagna åtgärder, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Utskottet anser fortfarande, i likhet med vad utskottet tidigare har uttryckt i denna fråga, att regeringen borde göra en konsekvensanalys av åtgärdernas samlade effekter, såväl positiva som negativa, på olika relevanta områden för någon åtgärd där det är relevant. Enligt utskottets mening vore ovan nämnda anslagsförstärkning för att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft ett sådant relevant område.

Regler och villkor

Utskottet välkomnar att regeringen i årets budgetproposition redogör för dels vidtagna åtgärder med anledning av torkan 2018, dels effekterna av det utbetalda metangasreduceringsstödet. Metangasreduceringsstöd för den fjärde stödperioden betalades ut i december 2018. Det vore enligt utskottets mening önskvärt om regeringen inför nästa års budgetproposition övervägde en utvecklad redovisning av stödets resultat.

Regeringens bedömning är att läget, sett i ett internationellt perspektiv, är gynnsamt när det gäller antibiotikaresistens inom svensk djurhållning. Det beror bl.a. på att Sverige är det land inom EU som har den lägsta försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur. Utskottet välkomnar denna slutsats. Det vore enligt utskottets mening värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt redogör för de fakta som gör att man kan dra denna slutsats, t.ex. i form av jämförande statistik när det gäller antibiotikaanvändningen inom EU.

Av redovisningen framgår att antalet sysselsatta inom vattenbruket har fluktuerat relativt kraftigt under de senaste åren. Antalet sysselsatta minskade med mer än 20 procent mellan 2016 och 2017. Enligt utskottets mening vore det intressant om regeringen övervägde att återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad beskrivning av vattenbruket, inte minst anledningen till varför antalet sysselsatta har fluktuerat och dessutom minskat så kraftigt. Regeringen kunde med fördel då också kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som sektorn står inför med anledning av de problem som har uppdragats i handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk.

Utskottet konstaterar att Jordbruksverkets och länsstyrelsernas mål att det ska genomföras lika många normalkontroller som anmälningskontroller när det gäller djurskyddet inte uppfylldes 2018. Det vore därför önskvärt om regeringen kunde återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad problemanalys och en redogörelse för vilka åtgärder man har vidtagit eller avser att vidta för att komma till rätta med dessa problem. Utskottet vill dessutom understryka att utskottet i förra årets budgetbetänkande för utgiftsområde 23 uttryckte att det vore intressant om regeringen kunde återkomma med en redogörelse för hur regeringen avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.

Slutligen delar utskottet regeringens bedömning att länsstyrelsernas kontroll av livsmedel och foder inom primärproduktionen inte är tillräckligt

omfattande. Regeringen skriver att länsstyrelsernas resurser begränsar kontrollens förutsättningar att utvecklas. Utskottet menar att det är önskvärt att regeringen också i denna fråga återkommer med åtgärdsförslag i nästa års budgetproposition för hur man avser att hantera detta problem.

Konsument och marknad

Utskottet anser att regeringen presenterar en delvis motsägande bild när det gäller antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Regeringen anser i samband med redovisningen av resultatområdet Medvetna val, offentlig konsumtion och hälsa att fynden av salmonella hos livsmedelsproducerande djur 2018 återigen var få. Samtidigt kan utskottet konstatera att det enligt resultatområdet Hållbar animalieproduktion – djurhälsa och djurskydd skedde en relativt kraftig ökning av antalet påvisade fall av infektion med salmonella i djurbesättningar och anläggningar mellan åren 2017 och 2018. Utskottet konstaterar att antalet utbrott återigen ligger på nivåerna för 2014 respektive 2016. Vidare skriver regeringen i resultatredovisningen att antalet fall av hepatit E minskade för första gången sedan 2012. Utskottet konstaterar emellertid att det skedde en ökning av antalet fall mellan åren 2017 och 2018. Av den anledningen anser utskottet att regeringen presenterar en totalt sett alltför positiv bild av djurhälsoläget och förekomsten av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Samtidigt vill utskottet understryka att det även finns områden där utvecklingen går åt rätt håll, t.ex. förekomsten av andelen smittade slaktkycklingar med campylobacter.

Utskottet noterar att ett flertal indikatorer, bl.a. indikatorn Utvecklingen av den ekologiska odlingen: Sveriges certifierade areal jordbruksmark som är omställd eller under omställning till ekologisk produktion och indikatorn Utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter: försäljningsökning och andel ekologiska livsmedel, har utgått i årets resultatredovisning. Utskottet saknar dock en motivering till varför så har skett och vill framhålla vikten av att regeringen motiverar varför indikatorer tas bort.

Kunskap och innovation

I enlighet med utskottets tidigare önskemål har regeringen tydliggjort redovisade resultat vid SLU, t.ex. vilka åtgärder som har vidtagits för att attrahera fler studenter till lärosätet. Enligt utskottet finns det alltså ett behov, vilket utskottet också uttryckte i förra årets budgetbetänkande, av att regeringen redovisar en indikator för antalet forskarstuderande för att på ett bättre sätt täcka in också SLU:s forskningsverksamhet.

Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden

Propositionen

Tre tillkännagivanden om resultatredovisningens innehåll

I propositionen behandlar regeringen riksdagens tillkännagivanden om resultatredovisningens innehåll (bet. 2015/16: MJU2 punkt 1, rskr. 2015/16:110, bet. 2016/17: MJU2 punkt 1, rskr. 2016/17:94 och bet. 2017/18: MJU2 punkt 1, rskr. 2017/18:99). Enligt regeringen har avsnitten om analys och slutsatser i propositionen utvecklats för att på ett tydligare sätt kommentera i vilken utsträckning insatserna har bidragit till att uppfylla det övergripande målet. Ändringar i enlighet med riksdagens tillkännagivanden har även genomförts i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.5) genom att regeringen tydligare redovisade resultatområdenas koppling till det övergripande målet för utgiftsområdet, i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.5) genom delmål för resultatområdet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.6) genom delmål för resultatområdet En sammanhållen landsbygdspolitik.

Med denna redovisning anser regeringen att de tre tillkännagivandena om resultatredovisningen är slutbehandlade.

Tillkännagivande om att ge Livsmedelsverket ett särskilt uppdrag

I propositionen behandlar regeringen riksdagens tillkännagivande om vad miljö- och jordbruksutskottet anfört om att ge Livsmedelsverket ett särskilt uppdrag att i konsumenternas intresse arbeta för att säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor utformas så att företagande inom livsmedelssektorn underlättas (bet. 2014/15: MJU3 punkt 18, rskr. 2014/15:121).

Regeringen hänvisar till att utskottet har ansett att nationella, mer långtgående regler alltid bör vara väl motiverade och prövas noga, att det kan finnas lagar och regler som slår orättvist i olika delar av landet och som kan behöva anpassas till de villkor som råder i glesbygd och på landsbygden eller i särskilda sektorer, att det finns krav som slår på ett orimligt sätt mot småföretagare i glesbygd och att förståelsen för företagande på landsbygden behöver öka.

Regeringen anför i propositionen att det av förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket bl.a. framgår att Livsmedelsverket har som uppgift att i konsumenternas intresse arbeta för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. Sedan 2015 har Livsmedelsverket enligt förordningen också i uppgift att underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn. Det innebär att det är en av myndighetens ordinarie uppgifter och inte ett tidsbegränsat uppdrag. Regeringen delar i allt väsentligt riksdagens ståndpunkt. Flera åtgärder har

därför vidtagits och vidtas kontinuerligt för att säkerställa generellt goda företagsvillkor.

Av propositionen framgår vidare att Livsmedelsverket har ett uppdrag att under 2017–2019 utveckla stödet till den offentliga livsmedelskontrollen genom kompetenshöjande åtgärder. Inom uppdraget fortsätter arbetet med flera olika utbildningar och andra insatser för att öka kompetensen och förbättra kontrollmetodiken i den offentliga livsmedelskontrollen. Under 2018 påbörjades ett arbete med att utveckla en god kontrollsed för livsmedelskontrollen, vilket förväntas öka likvärdigheten inom livsmedelskontrollen och leda till förbättrade kontakter med företagen.

I budgetpropositionen anføres att regeringen i mars 2018 överlämnade propositionen En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99). Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitikerna är enligt regeringen en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Regeringen har gett i uppdrag åt Tillväxtverket att stärka genomförandet av landsbygdspolitikerna och verka för att de landsbygdspolitiska målen nås, bl.a. genom att föreslå näringslivsinsatser som syftar till att stärka företagens konkurrensförmåga på Sveriges landsbygd genom ökad kunskaps- och innovationsutveckling, teknik-användning och digitalisering samt genom satsningar på besöksnäringen.

Regeringen anser att tillkännagivandet med dessa åtgärder är slutbehandlat.

Tilkännagivande om alternativa modeller för livsmedelskontroll

När det gäller riksdagens tillkännagivande om att ge Statskontoret i uppdrag att se över alternativa modeller för livsmedelskontroll för att stärka dialoginslagen och i högre grad undvika förelägganden (bet. 2014/15:MJU3 punkt 1, rskr. 2014/15:121) anför regeringen följande i propositionen.

Utöver de åtgärder som regeringen tidigare redovisat till riksdagen i skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 har Livsmedelsverket remissbehandlat den nya riskklassningsmodell som tagits fram för att öka förståelsen för den kontroll som myndigheterna utför och avgifterna kopplade till kontrollen. Genom modellen får alla verksamheter inom samma bransch och av samma omfattning samma riskklass och kontrollfrekvens. Företag kan få en reducerad kontrollfrekvens, bl.a. om tidigare kontroller har varit utan avvikelser. Regeringen tolkar den del av tillkännagivandet som avser ett minskat antal förelägganden som att företag ska behandlas lika i hela landet och att de åtgärder som vidtas ska vara befogade.

När livsmedelsföretag genom att inte leva upp till lagstiftningens krav riskerar människors hälsa eller vilseleder konsumenterna genom fusk måste åtgärder undantagslöst vidtas. Ett omfattande arbete med bl.a. kompetensutvecklande insatser har genomförts, och fortsatt arbete pågår för att öka

likvärdigheten i kontrollen. Kontrollmyndigheternas gemensamma arbete med att fokusera kontrollen dit riskerna är som störst är också viktigt i sammanhanget. De sammantagna insatserna på området bedöms få fullt genomslag på några års sikt, och utvärdering pågår.

Livsmedelsverket har i det pågående arbetet inom ramen för livsmedelsstrategin också pekat på behovet av att i större utsträckning än tidigare beakta företagens behov av information och stöd och att kontrollen bör präglas av förståelse för företagarens situation vid en kontroll och i kontakter mellan företag och myndigheter. En förändrad kontrollkultur bedöms vara viktig för att möta företagens behov, och som en del i arbetet kommer en god kontrollsed för livsmedelskontrollen att etableras. Regeringen bedömer att Livsmedelsverkets redovisade inriktning av arbetet kommer att underlätta för företagen.

Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Tillkännagivande om att förkorta djurtransporterna

I propositionen behandlar regeringen även riksdagens tillkännagivande om att förkorta djurtransporterna (bet. 2010/11:MJU20 punkt 11, rskr. 2010/11:231). Regeringen anger att utskottet bl.a. anförde att när formella brister vid djurtransporter upptäcks, ska detta leda till åtal och att sanktionsavgifter för slaktdjurtransporter med höga dödlighetstal bör införas för att ge transportörerna ekonomiska incitament att förbättra djurens villkor vid transporter.

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri (dir. 2018:94). Syftet med översynen är att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffsatser vid brott mot djur och överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket i vissa fall. I uppdraget ingår bl.a. att överväga om straffen för vissa brott bör skärpas och om vissa andra, mindre allvarliga överträdelser bör sanktioneras med sanktionsavgifter eller vite i stället för med straff. I uppdraget ingår också att överväga om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelser till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten bör förtydligas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2020.

Med hänvisning till dessa åtgärder anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Två tillkännagivanden om att underlätta och främja livsmedelsexport

Regeringen behandlar vidare riksdagens tillkännagivande om att underlätta och främja livsmedelsexport (bet. 2016/17:MJU23 punkt 33, rskr. 2016/17:338). Enligt tillkännagivandet vill riksdagen göra det enklare för livsmedelsföretagen att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Riksdagen anser att det finns ett behov av ett ännu tydligare främjandeuppdrag

med särskild tyngdpunkt på att göra det enklare för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader, och för att lyckas med detta anser utskottet att den livsmedelsspecifika kompetensen hos Sveriges export- och investeringsråd behöver öka och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Enligt tillkännagivandet är det vidare av stor vikt att Sveriges export- och investeringsråd tillhandahåller information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt likväl som om potentialen och mervärdet i att förädla produkter för export.

Under 2017 och 2018 presenterade regeringen en förstärkt satsning på svensk livsmedellexport med fokus på små och medelstora företag. Satsningen på livsmedellexport omfattar sammanlagt elva åtgärder och syftar till att öka den svenska livsmedelsexporten. Sveriges export- och investeringsråds livsmedellexportprogram Try Swedish har förlängts. Programmets aktiviteter och utformningen av kommunikationsinsatser beslutas av näringslivet, vilket innebär att näringen har en tydlig position i marknadsföringen av Sverige. För att öka den livsmedelsspecifika kompetensen har tre heltidstjänster inrättats som livsmedellexportansvariga på potentiella tillväxtmarknader. För att göra det enklare för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig har en analys av exportpotentialen i olika livsmedelskategorier tillsammans med livsmedelsbranschen genomförts. Analysen är ett viktigt verktyg för att öka företagets möjlighet att ta sig in på nya och befintliga marknader. En av näringen efterfrågad satsning på export av ekologiska livsmedel har genomförts med konkreta aktiviteter för att positionera Sverige. Dessutom har ett regionalt exportprogram för livsmedelsföretag påbörjats och löper på. Exportprogrammet tillhandahåller information om potentialen med livsmedellexport och gör det enklare att ta sig in på nya marknader. För att ytterligare förenkla för livsmedelsföretag att exportera har Livsmedelsverket och Jordbruksverket i uppdrag att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror genom att finansiera den verksamhet som innebär att svenska anläggningar blir godkända för export till tredjeländer. Inom Regeringskansliet har det anställts en nationell exportsamordnare för livsmedelssektorn med uppgift att, i samarbete med näringslivet, arbeta för att fler livsmedelsföretag kommer ut på export. Under 2017 lanserades Team Sweden Livsmedel. Det är en samverkansplattform där företag, myndigheter och aktörer inblandade i livsmedellexport kan arbeta för att utveckla och öka den svenska livsmedelsexporten. Plattformen syftar till att göra det enklare för livsmedelsföretag att exportera. Livsmedelsverket har fortsatt sitt arbete för att göra det enklare att ta sig in på nya marknader med information till företag om bl.a. regler exempelvis genom verkets upplysningstjänst, nya webbaserade import- och exportguider och ett nyhetsbrev till livsmedelsföretagare. Även Sveriges export- och investeringsråd, Kommerskollegium och Jordbruksverket har under året väglett livsmedelsföretag i exporttekniska frågor.

Regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat.

I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 23) behandlas även riksdagens tillkännagivande om främjande av livsmedelsexport (bet. 2017/18:NU11 punkt 8, rskr. 2017/18:197). I tillkännagivandet framhåller riksdagen vikten av att pågående exportprogram och andra åtgärder inom ramen för livsmedelsfrämjandet når små och medelstora företag i hela landet, även de som inte exporterar, för att därigenom lyfta fram svensk matkultur och svenska råvaror och ytterligare främja svensk livsmedelsexport. I detta sammanhang anförde näringsutskottet att det kan finnas behov av att inhämta mer information om de små och medelstora icke-exporterande företagens kännedom om exporttjänsterna och om orsaken till att dessa företag inte exporterar. Samtliga satsningar som presenteras i redovisningen av åtgärderna med anledning av riksdagens tillkännagivande om att underlätta och främja livsmedelsexport riktas till små och medelstora företag. Merparten av svensk livsmedelsindustri befinner sig på landsbygden. Därför riktas också dessa aktiviteter, i nära samarbete med näringslivsrepresentanter och branschföreningar, till små och medelstora företag över hela landet. Cirka 1 procent av svenska livsmedelsföretag är stora företag, och därför är det naturligt att arbeta med insatser mot små och medelstora företag för att öka svensk livsmedelsexport. Det regionala exportprogrammet hos Sveriges export- och investeringsråd är en ytterligare aktivitet för att få regional spridning i åtgärderna och identifiera företag med outnyttjad kapacitet. Regeringen har även en nära dialog med Sveriges export- och investeringsråd om hur fler små och medelstora företag kan exportera mer och anser att det i nuläget inte finns behov av att skaffa ytterligare information om de icke-exporterande företagens kännedom om exporttjänsterna och om orsaken till att de inte exporterar. Inom ramen för Sveriges export- och investeringsråds exportprogram Try Swedish för små och medelstora livsmedelsföretag genomfördes 34 aktiviteter under 2018. Av de 321 företag som medverkade var flera företag med i två eller fler aktiviteter, varför antalet unika företag som medverkade uppgick till 233 stycken. Det är en ökning jämfört med 2017 då 151 unika företag deltog.

Regeringen anser att tillkännagivandet i punkt 8 är slutbehandlat.

Två tillkännagivanden om den nationella beslutanderätten över skogsfrågor och om den svenska modellen med ett hållbart skogsbruk

I propositionen behandlar regeringen riksdagens tillkännagivande om att regeringen även fortsättningsvis ska värna den nationella beslutanderätten över skogsfrågor i samband med arbetet med EU:s skogsstrategi (bet. 2015/16:MJU10 punkt 10, rskr. 2015/16:175) samt värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och om den svenska modellen med ett hållbart skogsbruk (bet. 2018/19:MJU8 punkt 21, rskr. 2018/19:147).

Av propositionen framgår att regeringen genom Sveriges roll inom styrkommittén för Forest Europe har gett strategiskt stöd både till vidareutveckling av policysamarbetet kring hållbart skogsbruk i Europa och till EU-gruppens arbete för att etablera en gemensam ståndpunkt om eventuellt

fortsatta förhandlingar om det europeiska skogsavtalet. Vidare framgår att regeringen inom EU har fått gehör för att skogen och hållbart skogsbruk spelar en viktig roll för att uppnå de globala målen för hållbar utveckling i utarbetandet av den gemensamma hållningen vid den 13:e sessionen för FN:s skogsforum samt vid FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO:s skogskommittés 24:e session. Inom det skogliga EU-arbetet, inklusive genomförandet och utvärderingen av EU:s skogsstrategi (COM(2013) 659 final), har regeringen också fortlöpande bevakat policyutvecklingen på området. Ett viktigt exempel är förhandlingarna om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030, där regeringen fört fram vikten av att det nationella självbestämmandet i skogsfrågor värnas. Ett annat exempel är förhandlingarna av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor med dess hållbarhetskriterier för skogsbaserad bioenergi. I strategin för det nationella skogsprogrammet har regeringen betonat vikten av att fortsätta att värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor. Skogsstyrelsen har inom ramen för skogsprogrammet fokuserat ytterligare på policyutveckling inom EU, strategisk omvärldsbevakning och på att stärka globalt utvecklingsarbete (N2019/00843/SK).

Med hänvisning till ovanstående åtgärder och inriktning inom EU-arbetet som rör skogsfrågor anser regeringen att dessa tillkännagivanden är slutbehandlade.

Utskottets bedömning

Av redovisningen ovan framgår att regeringen anser att samtliga där angivna tillkännagivanden är slutbehandlade. Utskottet delar regeringens bedömning.

Statens budget inom utgiftsområde 23

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 23 och övriga motionsyrkanden avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

1:1 Skogsstyrelsen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 488 251 000 kronor för 2020 till anslaget 1:1 Skogsstyrelsen.

Anslaget får användas för Skogsstyrelsens förvaltningsutgifter.

Skogsstyrelsens offentlighetsrättsliga verksamhet utgörs av avgifter som tas ut för vissa ärenden enligt skogsvårdslagen (1979:429) och miljöbalken. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som ska finansieras genom avgifter med full kostnadstäckning. Undantaget är vissa arbetsmarknads-politiska åtgärder.

Regeringen anser att anslaget bör tillföras 8 300 000 kronor per år under 2020–2022 för administration av ersättningar för att värna äganderätt till skog. Vidare bör anslaget tillföras 30 000 000 kronor per år under 2020–2022 för att förstärka kapacitetsuppbyggnad och hantering av olika typer av skogsskador, t.ex. av granbarkborrar.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 2 bör anslaget ökas med 6 000 000 kronor. Motionärerna anför att granbarkborren är ett av de största hoten mot skogsnäringen. Risken för spridning av granbarkborre är stor och insatser måste göras även i skyddade skogar. Anslaget föreslås därför ökas med 10 000 000 kronor per år 2020–2022 för att bekämpa angrepp från granbarkborren. Anslaget föreslås samtidigt minskas med 4 miljoner kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2693 i denna del att anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att den nationella nyckelbiotopsinventeringen återupptas för att stärka kunskapen om våra kvarvarande skyddsvärda skogar. Detta är enligt motionärerna av avgörande betydelse för att uppnå miljömålen och värna den biologiska mångfalden.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslaget med 18 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att ytterligare 20 000 000 kronor avsätts för att bekämpa granbarkborren. Samtidigt avvisas regeringens satsningar på laserskanning av skogs- och miljödata och på hyggesfritt skogsbruk, vilket innebär besparingar på 12 000 000 respektive 6 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Granbarkborren

När det gäller granbarkborren framgår det av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att denna under 2018 har varit ett stort problem i södra Sverige på grund av värmen och torkan. Regeringen anger att det för första gången finns angripen skog som inte har koppling till stormfällning. Totalt uppskattas 2,2 miljoner skogskubikmeter vara angripna. Förlusterna kan jämföras med de drygt 2 miljoner skogskubikmeter som skadades av bränder 2018.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen att var tredje skogsägare i Sverige kan bli berörd av granbarkborrens angrepp under 2019. Enligt regeringen kommer denna situation förmodligen att fortgå under många år. Regeringen anför vidare att det i förlängningen kan leda till att omställningen till bioekonomin riskeras och arbetstillfällena som är knutna till skogsindustrin i södra Sverige påverkas negativt liksom naturvärden i skyddade områden som domineras av gran. Regeringen bedömer att fortsatt information och rådgivning till skogsägarna är avgörande, liksom myndigheternas stöd i arbetet med att snabbt lokalisera angrepp. Regeringen anför vidare att staten har ett stort ansvar för åtgärder för att minska spridning av granbarkborrar från skyddade områden. Regeringen föreslår därför att totalt 30 miljoner kronor ska tillföras anslaget 1:1 under 2020–2022 för att hantera skogsskador och för att stödja arbetet med att bekämpa angrepp av granbarkborre.

Av budgetpropositionen framgår vidare att regeringen, utöver den anslagsökning som föreslås i propositionen, under 2019 redan har tillfört Skogsstyrelsen 2,2 miljoner kronor via det nationella skogsprogrammet. Medlen ska användas till insatser för bekämpning av omfattande angrepp av granbarkborrar. Enligt Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2019 får 2,2 miljoner kronor av anslagsposten för anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket användas inom ramen för skogsprogrammet för bekämpning av omfattande angrepp av granbarkborrar, t.ex. för att med digitala hjälpmedel lokalisera angrepp av granbarkborrar.

Laserskanning

När det gäller frågan om laserskanning kan följande noteras. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) en satsning på att uppdatera och utveckla skogliga grunddata med hjälp av laserskanning. Anslaget 1:1 Skogsstyrelsen tillfördes därför 12 miljoner

kronor fr.o.m. 2018. Regeringen betonade i propositionen vikten av att det finns ett aktuellt, tillförlitligt och lättillgängligt kunskapsunderlag som grund för en ökad miljöhänsyn och en ökad skogsproduktion. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99).

Regeringen gav i maj 2018 Lantmäteriet i uppdrag att genomföra laserskanning av Sveriges skogsmark (N2018/03101/SK, N2017/03914/SK). Regeringen anförde att skogliga grunddata behöver uppdateras och utvecklas på grund av de ständiga förändringar som sker i skogen och för att följa skogens tillstånd. Skogen påverkas enligt regeringen bl.a. genom skogsbruksåtgärder, storm, bränder och klimatförändringar, vilket innebär att data behöver uppdateras och utvecklas för att vara fortsatt användbara. En förutsättning för en sådan uppdatering och utveckling av informationsmängder är nya data från laserskanning.

Hyggesfritt skogsbruk

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) föreslog regeringen att anslaget 1:1 skulle tillföras 6 miljoner kronor för att öka arbetet med metodutveckling och rådgivning om hyggesfritt skogsbruk. Regeringen anförde att det behövs ytterligare åtgärder för att främja ett variationsrikt skogsbruk och att kunskapen om hyggesfria metoder för att främja ett hållbart skogsbruk, biologisk mångfald och ekosystemtjänster därför behöver öka. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att Skogsstyrelsen under 2018 ökade sina insatser vad gäller hyggesfritt skogsbruk. Myndigheten har skapat demonstrations- och försöksområden, testat och demonstrerat hyggesfria metoder i bl.a. branta och erosionskänsliga områden samt utbildat utförare av hyggesfria åtgärder. Skogsstyrelsen har även samarbetat med kommuner eftersom hyggesfritt skogsbruk kan vara lämpligt för att upprätthålla rekreativvärdena i tätortsnära skogar. Under året drev Skogsstyrelsen även kampanjen Skog med variation där hyggesfria metoder ingår. Vidare har Skogsstyrelsen inom ramen för skogsprogrammet fått i uppdrag att utveckla rådgivning för ett hållbart skogsbruk (N2019/00843/SK).

Nyckelbiotopsinventering

Regeringen gav 2018 Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper (N2018/03141/SK m.fl.). I uppdraget ingick att applicera utvecklad och förbättrad metodik för att identifiera och avgränsa nyckelbiotoper i nordvästra Sverige och att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet. I beslutet angavs att nyckelbiotopsinventeringen syftade till att identifiera, avgränsa samt registrera nyckelbiotoper i hela landet. Nyckelbiotopsinventeringen skulle enligt regeringens beslut genomföras under 2018–2027.

Uppdraget skulle slutredovisas senast den 31 mars 2028. I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) föreslog regeringen att anslaget 1:1 skulle tillföras 20 miljoner kronor för nyckelbiotopsinventeringen. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) uppger regeringen att Skogsstyrelsen under 2018 har tillämpat och utvärderat den utvecklade metoden för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige. Vidare anges att Skogsstyrelsen sedan 1990 har registrerat ca 230 000 hektar nyckelbiotoper huvudsakligen på små- och mellanskogsbrukets marker. Till detta kommer ca 240 000 hektar registrerade biotoper på storskogsbruket som inventerats i egen regi.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) beslutade riksdagen att avveckla satsningen på inventering av nyckelbiotoper, varför anslaget 1:1 minskades med 20 miljoner kronor (bet. 2018/19:MJU2, rskr. 2018/19:113).

Av budgetpropositionen för 2020 framgår att regeringen i juni 2019 beslutade att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att avveckla den utökade nyckelbiotopsinventeringen (N2019/02259/SMF). Beslutet togs enligt regeringen mot bakgrund av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet (januariavtalet).

1:2 Insatser för skogsbruket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 252 073 000 kronor för 2020 till anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket och åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

Regeringen anser att anslaget bör tillföras 41 700 000 kronor per år under 2020–2022 för ersättningar för att värna äganderätt till skog. Regeringen anser även att anslaget bör tillföras 26 000 000 kronor under 2020 och 22 000 000 kronor per år under 2021 och 2022 för fortsatt arbete med det nationella skogsprogrammet.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt samt för ett effektivt genomförande av det nationella skogsprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget

1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 65 000 000 kronor 2021–2023.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 3 föreslås en ökning av anslaget med 30 000 000 kronor. Ökningen ska användas för att kontinuerligt följa upp behovet av fortsatt skydd och för att säkerställa att det finns tillräckligt med medel både för att sköta redan skyddad skog och för redan ingångna avtal om skydd av skog.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 65 000 000 kronor. Motionärerna anför att de säger nej till att finansiera ytterligare nyckelbiotopsinventeringar samt nya reservat, till dess att en ordentlig utvärdering av hittills skyddade områden genomförts och den för skogsägarna osäkra situationen i fråga om nyckelbiotoper klarats ut. Skogsstyrelsens huvuduppgift bör vara att ge stöd till aktivt skogsbruk, med såväl ökad lönsamhet och ökad miljönytta som likvärdiga mål. Anslaget bör fokuseras på detta. En del av anslaget bör användas till stöd via Skogsstyrelsen till skogsägare för åtgärder kopplade till artskydd. I anslaget är även medräknat stöd för åtgärder för att lindra effekterna av de senaste årens barkborreangrepp med 30 000 000 kronor.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2693 i denna del att anslaget ökas med 50 000 000 kronor. Motionärerna anför att biotopskydd och naturvårdsavtal på skogsmark utvecklar och bevarar naturvärden eller sociala värden i mindre områden och möjliggör ersättning till markägare. Anslaget bör ökas för att täcka utgifter för fler naturvårdsavtal och biotopskydd.

Kompletterande uppgifter

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) beslutade riksdagen att minska anslaget 1:2 med 100 miljoner kronor som en följd av att inventeringen av nyckelbiotoper inom anslaget 1:1 avvecklades (bet. 2018/19:MJU2, rskr. 2018/19:113). I vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) föreslog regeringen att anslaget 1:2 skulle tillföras 150 miljoner kronor. Regeringen hänvisade till det som angetts ovan om riksdagens beslut om budgeten för 2019 och anförde att den ser positivt på att områdesskydd används för att kompensera markägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter. Enligt regeringen borde därför anslaget ökas med 150 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288).

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) framgår att Skogsstyrelsen under 2018 skyddade 1 921 hektar skogsmark genom biotopskydd och 1 105 hektar skogsmark genom naturvårdsavtal. Länsstyrelserna

skyddade under 2018 ca 30 600 hektar produktiv skogsmark som naturreservat. Skogsstyrelsen har totalt skyddat 63 375 hektar produktiv skogsmark genom biotopskydd och naturvårdsavtal sedan 1993.

I budgetpropositionen anförs vidare att betydande resurser för ersättning till markägare för skyddsvärd skog sköts till under 2018. Enligt regeringens bedömning behöver ytterligare resurser tillföras för att det ska gå att uppnå Skogsstyrelsens del av etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden som omfattar formellt skydd av 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.

När det gäller nyckelbiotoper se även under anslaget 1:1 Skogsstyrelsen.

Vidare kan noteras att regeringen i budgetpropositionen anger att inriktningen på skogspolitiken ligger fast och att den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. En grundläggande del av skogspolitiken är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar. Regeringen anför vidare att äganderätten till skog behöver stärkas och värnas. Det finns ett behov av att öka förtroendet mellan skogsägare, myndigheter och andra berörda aktörer samt att öka legitimiteten och förutsebarheten hos den förda skogs- och naturvårdspolitiken. Inskränkningar i äganderätten till mark måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen. Markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till.

Regeringen tillsatte i juli 2019 en utredning för att stärka äganderätten till skogen och lämna förslag på nya flexibla skydds- och ersättningsformer (dir. 2019:46). Utredningen ska också ge förslag på hur Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald kan förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Syftet med utredningen är att värna och stärka den privata äganderätten till skogen genom att stärka rättssäkerheten för markägare och företag, och säkerställa att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Syftet är också att belysa eventuella målkonflikter och att nyttja synergier mellan internationella och relevanta nationella åtaganden om biologisk mångfald och en växande cirkulär bioekonomi. Utredaren ska dessutom föreslå hur man kan skapa incitament för hållbart skogsbruk och en förbättrad legitimitet för den förda skogs- och miljöpolitiken. Förslagen ska sammantagat främja en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen. I utredningen ingår även att utreda frågan om ersättning för nekat tillstånd till avverkning i fjällnära skog och statens roll i att identifiera och registrera nyckelbiotoper. Utredningen är en del av januariavtalet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2020.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att det nationella skogsprogrammet utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Särskilt fokus ska

läggas på goda villkor för företagande i skogssektorn. Regeringen anför att den långsiktiga inriktningen för arbetet med det nationella skogsprogrammet lades fast genom strategin för Sveriges nationella skogsprogram som regeringen fattade beslut om i maj 2018. Med sikte mot 2030 ger visionen och målen för de fem fokusområdena vägledning för det fortsatta arbetet. Regeringen fortsätter arbetet med det nationella skogsprogrammet och fortsätter med finansieringen av programmet 2020–2022.

När det gäller granbarkborren, se ovan under anslaget 1:1 Skogsstyrelsen.

1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 153 420 000 kronor för 2020 till anslaget 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt.

Anslaget får användas för Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) förvaltningsutgifter. Intäkterna för avgiftsbelagd verksamhet får disponeras av SVA.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 4 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 125 978 000 kronor för 2020 till anslaget 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet.

Anslaget får användas för utgifter för ersättning för veterinär service. Anslaget får även användas för utgifter för att minska veterinärkostnaderna för företag med avläggset belägen djurhållning avseende livsmedelsproducerande djur. Större delen av verksamheten är avgiftsfinansierad. Intäkterna för avgiftsbelagd verksamhet får disponeras av Jordbruksverket.

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 15 000 000 kronor 2020 och 2021 samt 20 000 000 kronor 2022 för att det statliga åtagandet när det gäller rikstäckande djurhälsovård och djursjukvård, djursjukvård under jourtid samt deltagande i beredskapsorganisation vid utbrott av smittsamma djursjukdomar ska kunna säkerställas.

1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 933 000 kronor för 2020 till anslaget 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.

Anslaget får användas för utgifter för förebyggande djurhälsoarbete och djursjukdatasystem, i syfte att begränsa skadeverkningarna av sådana djursjukdomar som bara smittar mellan djur, och sådana som kan smitta både djur och människor. Anslaget får även användas till djurskyddsfrämjande åtgärder.

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget ökas med 5 000 000 kronor för att genomföra en översyn av djurparker med anledning av de missförhållanden som uppmärksammats under de senaste åren.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att det är viktigt att säkerställa en fortsatt hög nivå på djurskyddet i Sverige. Enligt regeringen tar näringen med sitt förebyggande djurskyddsarbete ett stort ansvar, och Sverige har i dag ett av EU:s starkaste djurskydd. Regeringen anför vidare att Sverige ska fortsätta att arbeta för ett starkt djurskydd i EU och internationellt, t.ex. genom att aktivt delta i EU-plattformen för djurskydd.

Den 1 april 2019 trädde den nya djurskyddslagen (2018:1192) och den nya djurskyddsförordningen (2019:66) i kraft. Syftet med den nya djurskyddslagen är att säkerställa ett gott djurskydd och att främja en god djurvälstånd och respekt för djur. I den nya lagen har det införts en bestämmelse om att den som håller eller på något annat sätt tar hand om djur ska ha tillräcklig kompetens för att tillgodose djurets behov (2 kap. 3 §). Enligt 3 kap. 6 § djurskyddsförordningen gäller vidare att en djurpark inte får tas i bruk för offentlig förevisning av djur innan den har godkänts av länsstyrelsen. Detsamma gäller vid omflyttning av djuren och vid ny-, till- eller ombyggnad av någon betydelse.

I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurhållning i djurparker m.m. anges att den som ansvarar för djurhållningen och för den övergripande skötseln av djuren vid anläggningen ska ha lämplig utbildning eller erfarenhet av aktuella djurslag (1 kap. 8 §). Enligt föreskrifterna ska det också finnas en veterinär som svarar för sjukdomsförebyggande åtgärder, veterinärmedicinsk rådgivning och behandling, journalföring, rådgivning i djurskydds- och smittskyddsfrågor, upprättande av hygienprogram, provtagningar, fodersammansättning och övriga skötselåtgärder. Veterinären ska besöka anläggningen regelbundet, dock minst varje kvartal (1 kap. 9 §). Vidare ska en djurparkszoolog finnas på de djurparker som visar vissa typer

av djur. Zoologen ska svara för rådgivning om utformning och berikning av miljön, antal och sammansättning av djur i djurutrymmen, avel, djurskyddsfrågor, fodersammansättning och övriga skötselåtgärder samt svara för att det förs en uppdaterad djurförteckning. I förordningen ställs även vissa krav på zoologens kompetens liksom att zoologen ska besöka djurparken regelbundet, dock minst en gång i halvåret (1 kap. 10 §).

Det är länsstyrelserna som kontrollerar att djurskyddsbestämmelserna följs. Detta åstadkoms genom både anmälda och oanmälda besök. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd ska kontrollen, utom i vissa särskilda fall, genomföras utan förvarning (artikel 3.2). Denna artikel ska enligt 8 kap. 13 § djurskyddsförordningen även tillämpas vid kontroll av icke-livsmedelsproducerande djur. En ny förordning om offentlig kontroll där liknande bestämmelser återfinns ska tillämpas från december 2019.

Slutligen kan noteras att miljö- och jordbruksutskottet har behandlat en liknande motion i betänkande 2018/19:MJU11 Djurskydd. Utskottet anförde då bl.a. följande:

När det gäller tillstånd och kontroller av cirkusar och djurparker är länsstyrelserna ansvariga myndigheter för att kontrollera dessa verksamheter. Utskottet noterar att kontroller utförs genom både anmälda och oanmälda besök, och vid upprepade brister i djurhållningen kan länsstyrelserna förbjuda en cirkus att påbörja eller fortsätta sin turné. När det gäller djurparker får sådana inte tas i bruk innan de har godkänts av länsstyrelsen. Utskottet välkomnar att det i den nya djurskyddslagen har införts ett generellt krav på att djurhållaren eller den som på något annat sätt tar hand om ett djur ska ha tillräcklig kompetens för att tillgodose djurets behov. Detta är ett krav som omfattar även cirkusar och djurparker. När det gäller djurparker har Jordbruksverket i föreskrifter dessutom närmare specificerat att en djurpark måste ha tillgång till veterinär och, om parken visar delfiner, zoolog.

Utskottet ansåg med detta att motionen kunde lämnas utan vidare åtgärd. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:188).

1:6 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 134 349 000 kronor för 2020 till anslaget 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar.

Anslaget får användas för utgifter för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjurssjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. eller med stöd av i lagarna meddelade författningar. Anslaget får även användas för statsbidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-

lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget får även användas för utgifter för nationell medfinansiering av kontrollprogram som Sverige enligt EU:s krav är skyldigt att utföra.

1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 52 778 000 kronor för 2020 till anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. När det gäller förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl bör anslaget användas som nationell offentlig medfinansiering av åtgärder inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del anförs att anslaget bör ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna anför att flera av viltstammarna, t.ex. rovdjur, vildsvin och hjortdjur, är stora, vilket genererar ett behov av att i första hand förebygga skador. Vidare kan ökade utbetalningar till följd av viltskador förutses.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till stor otrygghet bland många som lever i rovdjurstäta områden. Reglerna behöver ses över när det gäller ersättning till djurägare som får sina djur dödade av rovdjur.

Rebecka Le Moine (MP) föreslår i motion 2019/20:2859 yrkande 4 att stödet till förebyggande åtgärder och stängsling för att hålla rovdjur borta från boskapen ska ökas. Samhället bör bidra både med förebyggande stödinsatser som stängsling och med ekonomisk ersättning till den som råkar ut för angrepp.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anges att det uppskattningsvis finns ca 300 000 vildsvin i Sverige. För andra arter såsom rådjur och älg bedöms stammarna stabila, medan stammarna för kron- och dovhjort bedöms vara ökande. Detta kan dock variera såväl lokalt som regionalt. Stora fåglar som exempelvis grågås, sångsvan och trana fortsätter att öka och vitkindad gås har ökat markant, vilket regionalt och lokalt orsakar stora skador på lantbrukets grödor. Enligt inventeringsresultat 2019 fanns 300 vargar i Sverige, att jämföra med 305, 355 respektive 415 individer 2018, 2017 och 2016. För att stammen ska ha gynnsam bevarandestatus behövs 300 individer och att minst en invandrad finskrysk varg reproducerar sig varje

femårsperiod. Järvpopulationen uppskattas till 522 individer, vilket ligger under 600 som är järvens referensvärde för gynnsam bevarandestatus. För lodjur behövs minst 870 individer för gynnsam bevarandestatus, och vid den senaste inventeringen fanns ca 1 220 individer. Antalet familjegrupper av lo har dock minskat.

Regeringen anför i budgetpropositionen att Naturvårdsverkets arbete utifrån viltstrategin innebär att viltförvaltningen fortsätter att utvecklas. Många viltstammar fortsätter att öka eller kvarstår på en hög nivå. Klövvilt och stora fåglar ger i dag skador på jord- och skogsbruk som lokalt kan bli mycket stora. Även rovdjuren orsakar skador och andra problem för bl.a. rennäringen och tamdjursägare. De stora viltstammarna påverkar även antalet trafikolyckor där vilt är inblandat. De skador som viltet orsakar är ett stort problem, och regeringen ser det som angeläget att fortsätta att arbeta med åtgärder som kan begränsa skadorna. Viltförvaltningen ska aktivt bidra till att förebygga skador och andra problem. Även ett samarbete mellan olika aktörer är viktigt för att finna åtgärder för att begränsa skador som orsakas av vilt. Regeringen anser att de stora rovdjuren ska ha långsiktigt livskraftiga stammar, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomiska hänsyn tas.

Enligt budgetpropositionen kan täta och/eller stora viltstammar medföra skador inom såväl skogs- som jordbruk samt orsaka olyckor på vägar och på spårbunden trafik. Ersättning för skador fås från anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. Enligt SLU:s viltskadestatistik för 2018 betalades det ut 12,7 miljoner kronor i stöd till åtgärder som förebygger skador av skyddat vilt och i ersättning för sådana skador. Ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet fås från anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. Under 2018 betalades det ut drygt 58 miljoner kronor i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäringen.

Det är länsstyrelserna som beslutar om ersättning för viltskador. Närmare bestämmelser om användningen av anslaget finns i viltskadeförordningen (2001:724), förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador samt Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättning för viltskador (NFS 2018:5).

Enligt viltskadeförordningen får länsstyrelsen lämna bidrag till åtgärder för att förebygga viltskador och för att ersätta viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap. Ersättning för skador får lämnas om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan gett upphov till. Bidrag får lämnas med högst 80 procent av de stödberättigande kostnaderna. Ersättning för indirekta kostnader som uppstått till följd av viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap får lämnas med högst 80 procent av de stödberättigande indirekta kostnaderna (1, 11 och 11a §§).

Enligt förordningen om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador ges stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter för

åtgärder för att förebygga viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap och för ersättning för sådana skador (2 §).

Av Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättning för viltskador framgår att länsstyrelserna får använda viltskadeanslaget till att genomföra åtgärder som är avsedda att förebygga viltskador som kan orsakas av fredat vilt samt att ersättning får betalas ut för viltskador som orsakats av fredat vilt. Fredat vilt definieras i föreskrifterna som annat vilt än klövvilt (3 och 4 §§). Enligt 11 § gäller för företag som är verksamma inom primär jordbruksproduktion att bidrag för förebyggande åtgärder endast får ges för investeringar. Ersättning får dock, utöver vad som anges i 11 §, även ges för underhåll av rovdjursavvisande stängsel samt kostnader, inbegripet arbetstid, för förebyggande åtgärder i samband med rovdjursangrepp bl.a. för att flytta djur till mindre skadeutsatta beten, att stalla in djur vid en tidigare tidpunkt än planerat och att bevaka djur (13 §).

Enligt SLU:s viltskadestatistik för 2018 går bidrag till åtgärder som syftar till att förebygga skador av rovdjur på tamdjur oftast till uppsättning av rovdjursstängsel kring beteshagar. Bidrag ges oftast endast till materialkostnaden. Ibland ges dock bidrag även till en del av arbetskostnaden (Rapport från SLU, Viltskadecenter 2019-1).

För mer information om insatser när det gäller klövvilt, se under Förslag till nya anslag, Insatser mot överetablerade viltstammar.

1:8 Statens jordbruksverk

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 601 098 000 kronor för 2020 till anslaget 1:8 Statens jordbruksverk.

Anslaget används för Statens jordbruksverks (Jordbruksverkets) förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och för utgifter för Centrala djurförsöksetiska nämnden.

Jordbruksverket får disponera intäkterna från avgifter inom områdena tillsyn, djur, växt och utsäde.

Regeringen anser att anslaget bör minskas med 12 000 000 kronor fr.o.m. 2020 i syfte att effektivisera förvaltningen och kontrollen av EU-stöd. Kostnaden per stödkrona, dvs. myndigheternas kostnader per utbetalad EU-stödkrona, ska minska genom effektivare arbetssätt och en minskad administration.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 4 bör 5 000 000 kronor avsättas för en regelförenklingskommission för de gröna näringarna. Jordbruksverket bör få i ansvar att samla näringen och berörda myndigheter för att ta fram ett förslag som förenklar kontakterna med

myndigheterna och därigenom stärker lönsamheten i de gröna näringarna. Motionärerna anför vidare att anslaget bör minskas med 5 000 000 kronor till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen. Även i kommittémotion 2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 föreslås en regelförenklingskommission i jordbruket.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna anför att startstödet för unga jordbrukare började ta slut på flera håll i landet under 2018. Startstödet är viktigt för att rekrytera nya jordbrukare och anslaget bör därför höjas för att öka nyrekryteringen och därmed stärka försörjningstryggheten.

Enligt motion 2019/20:3213 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 bör regeringen upprätta en djurskyddsmyndighet.

Kompletterande uppgifter

Regelförenklingskommission för de gröna näringarna

Vad gäller frågan om en regelförenklingskommission för de gröna näringarna kan följande noteras. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) redovisas att målet för det strategiska området Regler och villkor inom livsmedelsstrategin är att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar – detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Regeringen anför vidare i budgetpropositionen att livsmedelskedjan inklusive primärproduktionen är komplex och att företagen berörs av en stor mängd regler och myndighetskontakter vid tillståndsprövningar och kontroller. Regler behövs för att skydda miljö, konsumentintressen samt djur- och folkhälsa. Samtidigt får inte reglerna eller tillämpningen av dem skapa onödiga hinder som begränsar konkurrenskraft och innovation eller hämmar livsmedelsföretagens utveckling, nyetablering eller förmåga att växa.

EU:s kommande budget- och programperiod sträcker sig 2021–2027. Inför den kommande programperioden har kommissionen föreslagit en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) (se fakta-PM 2017/18:FPM140). Enligt budgetpropositionen har fokus i förhandlingarna under 2019 legat på förslaget till en ny genomförandemodell, som innebär en övergång till ett mer resultatorienterat genomförande av politiken. Regeringen anför i budgetpropositionen att den i förhandlingarna har arbetat för en fortsatt marknadsorientering av GJP, enklare regler, lika konkurrensvillkor, ökad konkurrenskraft och en högre ambition när det gäller miljö, klimat och djurvälstånd. Enligt regeringen har förberedelser inför det nationella genomförandet av politiken efter 2020 inletts parallellt med förhandlingarna. Bland annat genomfördes ett sakråd med intressenter i januari 2019.

Huvudsyftet med sakrådet var att få in synpunkter för att komplettera den analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot (s.k. SWOT-analys) som Jordbruksverket på regeringens uppdrag tar fram med regionala och branschspecifika faktorer.

I budgetpropositionen anges vidare att regeringen avser att fortsätta bedriva ett arbete med förenklingsinsatser i livsmedelskedjan, såsom likvärdiga livsmedelskontroller i hela landet och digitalisering av tillståndprocesser. Genom att förenkla processen för efterlevnad av regler, för mottagaren, kan sektorn utvecklas och konkurrenskraften för företagen stärkas och arbetet bör därför fortgå. Enligt regeringen är förenkling av regelverk och framför allt identifiering av tillväxthämmande regler viktiga åtgärder för jordbrukets fortsatta utveckling och konkurrenskraft. Fortsatt uppföljning av analyser inom ramen för livsmedelsstrategin när det gäller bl.a. tillståndsprövning och markfrågor är nödvändigt i sammanhanget.

Ett aktivt arbete i förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitiken och utformningen av den nationella strategiska planen är enligt regeringen viktiga förutsättningar för livsmedelskedjans utveckling.

Regeringen anför vidare att det är angeläget att utforma politiken på ett sätt som, inom en sammantaget minskad ram, skapar förutsättningar att nå ökad konkurrenskraft, ökade miljö- och klimatambitioner och ökad marknadsorientering samt begränsar de administrativa kostnaderna för genomförandet av politiken för såväl myndigheter som stödmottagare. En viktig del är enligt regeringen att i förhandlingarna driva på för ökad flexibilitet, så att obligatoriska miljövillkor kan anpassas för att möta regionala och lokala utmaningar. Systemet för sanktioner och kontroller av obligatoriska villkor behöver förenklas. Höjda miljö- och klimatambitioner förutsätter att en tillräckligt stor budgetmässig andel av den andra pelaren avsätts för riktade miljö- och klimatåtgärder. Därutöver verkar regeringen för en förenkling av politiken. Regeringen bedömer att den nya genomförandemodellen har potential att leda till verklig förenkling.

Startstöd för unga jordbrukare

När det gäller frågan om startstöd för unga jordbrukare kan det inledningsvis konstateras att det i det nuvarande landsbygdsprogrammet finns ett startstöd för unga lantbrukare. Syftet med stödet är att underlätta generationsskiften. Regeringskansliet har vidare lämnat följande besked i denna fråga. Det finns 145 miljoner kronor avsatta till startstödet under nuvarande programperiod. Under 2019 har budgetmedlen till startstöd ökat något. Ökningen har möjliggjorts genom att länen själva kan prioritera mellan åtgärder som har samma syfte. Exempelvis kan ett län där söktrycket på startstödet är stort omfördela medel från investeringsstödet. Denna möjlighet infördes genom regleringsbrevet för 2019. Syftet med förändringen är att det ska finnas medel till åtgärder där söktrycket är högre men även att de medel som finns avsatta i landsbygdsprogrammet ska kunna användas fullt ut.

Regeringskansliet har vidare uppgett att Europeiska kommissionen inför kommande budgetperiod 2021–2027 för GJP har föreslagit att minst 2 procent av direktstödskuvertet ska gå till åtgärder för unga. Enligt Regeringskansliet motsvarar detta för svensk del ca 140 miljoner kronor. Regeringskansliet har vidare lämnat besked om att förhandlingarna om utformningen av GJP nästa budgetperiod inte kommer att bli klara före 2021. Detta kommer att kräva övergångsregler. Kommissionen kommer att presentera sådana regler i december 2019.

Djurskyddsmyndighet

När det gäller frågan om en djurskyddsmyndighet kan följande noteras. Jordbruksverket är sedan den 1 juli 2007 ansvarig central myndighet för djurskyddet. Tidigare hade en särskild myndighet, Djurskyddsmyndigheten, det uppdraget. Jordbruksverket arbetar, som Djurskyddsmyndigheten tidigare gjorde, med regelgivning, vägledning, information, stöd och samverkan på djurskyddsområdet. Verket ska säkerställa ett gott djurskydd och arbeta för en hållbar utveckling, ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. I myndighetsuppdraget ingår att behandla djurskyddsfrågorna tillsammans med andra frågor som påverkar djurskyddet.

Det är länsstyrelsernas uppgift att kontrollera att lagstiftningen inom djurskyddsområdet följs. Jordbruksverket samordnar länsstyrelsernas kontroller. Verket arbetar även med vägledningar för att bedömningarna i djurskyddsärenden ska bli så likvärdiga som möjligt i hela landet.

Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna samverkar i ett gemensamt forum, Rådet för djurskyddskontroll, som är inrättat av regeringen. Rådet ska verka för att djurskyddskontrollen utvecklas så att den blir mer rättssäker, likvärdig och effektiv.

Regeringen beslutade 2017 att ge SLU i uppdrag att inrätta ett vetenskapligt råd för djurskyddsfrågor vid SLU. Rådets huvudsakliga uppgift är att vara ett stöd i regel- och föreskriftsarbetet på djurskyddsområdet. Rådet är en åtgärd inom livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att Sverige arbetar aktivt för ett förbättrat djurskydd på EU-nivå. Detta sker framför allt genom ett fortsatt nära samarbete med Belgien, Danmark, Nederländerna och Tyskland och aktivt deltagande i EU-plattformen för djurskydd. Denna plattform inrättades av EU-kommissionen i januari 2017. Jordbruksverket är Sveriges representant vid plattformen. Enligt budgetpropositionen är kommissionens fokus för arbetet i plattformen djurtransporter och djurskydd för grisar. Medlemmar i plattformen har även tagit egna initiativ vad gäller djurskydd för hästar, fisk, unghöns samt djurhälsa och djurskydd vid handel med hundar. Regeringen anför i budgetpropositionen även att det nationella samarbetet om djurskydd på EU-nivå i det nationella djurskyddsnätverket fortgår.

Slutligen kan nämnas att Jordbruksverket under de senaste tio åren har samverkat såväl nationellt som internationellt när det gäller att stärka det internationella djurskyddet. Arbetet har bedrivits bl.a. inom Världspaniska organisationen för djurhälsa (OIE) och inom EU, t.ex. i Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (Efsa) nätverk för djurskydd. Jordbruksverket deltar även i grupper under Nordiska ministerrådet.

1:9 Bekämpande av växtskadegörare

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:9 Bekämpande av växtskadegörare.

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder mot växtskadegörare samt för att ersätta enskilda för skador till följd av sådana åtgärder enligt växtskyddslagen (1972:318). Utgifter för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av växtprover som Jordbruksverket överlämnar för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare får anslaget användas till internationellt engagemang inom området bekämpande av växtskadegörare. Slutligen används anslaget för utgifter för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 2 000 000 kronor 2020, 7 000 000 kronor 2021 och 10 000 000 kronor fr.o.m. 2022 i syfte att genomföra och uppfylla de nya EU-kraven i fråga om skyddsåtgärder mot växtskadegörare. Detta ska ske genom ökat fokus på förebyggande åtgärder och effektiva åtgärder vid angrepp bl.a. genom inventeringar av växtskadegörare.

1:10 Gårdsstöd m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 345 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:10 Gårdsstöd m.m.

Anslaget får användas för utgifter för gårdsstöd och för andra åtgärder inom den första pelaren av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Anslaget får även användas för bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 144 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Anslaget får användas för utgifter för offentlig lagring, övrig intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, fiberberedning samt exportbidrag.

Ett av de områden som anslaget används till är stöd till producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönt. Stöden ges inom fleråriga verksamhetsprogram. Efter beslut om stöd görs betalningarna till stödmottagarna under påföljande år. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 110 000 000 kronor 2021 och 2022.

1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 33 250 000 kronor för 2020 till anslaget 1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk.

Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmen.

Sveriges tilldelning från Europeiska havs- och fiskerifonden uppgår till närmare 1 003 000 000 kronor för programperioden 2014–2020. För att Sverige ska få sin tilldelning måste nationell medfinansiering tillföras. Den nationella medfinansieringen av havs- och fiskeriprogrammet uppgår till 194 000 000 kronor för programperioden och redovisas på detta anslag. Regeringen föreslår att medel omfördelas inom havs- och fiskeriprogrammets totala ram bl.a. till följd av försenad programstart. Anslaget bör därför ökas med 18 000 000 kronor 2020, 10 000 000 kronor 2021 och 20 000 000 kronor 2022.

För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2021–2023.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget ökas med 15 000 000 kronor. Sverige har potential att bygga upp ett hållbart och omfattande vattenbruk. Motionärerna vill stödja vattenbruket i enlighet med den handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk som tagits fram av näringen gemensamt med myndigheterna.

Roland Utbult (KD) föreslår i motion 2019/20:2786 att frågan om ersättning till de yrkesfiskare som drabbas av förbudet mot kommersiellt torskfiske i södra och östra Östersjön ses över. Motionären anför att ersättning måste betalas ut så att de berörda yrkesfiskarna ges en möjlighet att överleva. Eventuella icke nyttjade viltskadesanslag bör omfördelas så att de kommer de drabbade yrkesfiskarna till del.

Kompletterande uppgifter

Under ledning av Jordbruksverket tog branschen, forskare, intresseorganisationer och myndigheter under 2012 fram en strategi för svenskt vattenbruk: Svenskt vattenbruk – en grön näring på blå åkrar. Strategi 2012–2020. Strategin syftar till att underlätta förverkligandet av visionen om ett växande och hållbart vattenbruk som producerar god och miljömässigt bra mat med ringa ekosystem- och klimatpåverkan. Enligt strategin ska svenskt vattenbruk bli en grön näring som skapar sysselsättning och tillväxt på landsbygden. Jordbruksverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en handlingsplan utifrån vattenbruksstrategin. Handlingsplanen har tagits fram genom ett samarbete mellan myndigheter, näring, forskning och intresseorganisationer. I handlingsplanen presenteras åtgärder som bidrar till att nå målen och visionen i den nationella vattenbruksstrategin. Handlingsplanen ska utvärderas och slutrapporteras 2021.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anges att finansiering har avsatts inom ramen för livsmedelsstrategin för att genomföra handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk. Jordbruksverket gjorde 2018 en halvtidsutvärdering av handlingsplanen (Rapport 2018:25 Halvtidsrapportering av handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk). Enligt denna rapport kommer de domar från mark- och miljödomstolen som ifrågasätter öppen kassodling att ha omfattande effekter på matfiskodlingen de närmaste åren. Av rapporten framgår vidare att flera av åtgärderna kopplade till vattenbruket inom havs- och fiskerifonden har stängts på grund av medelsbrist. Finansiering av större projekt inom branschen kommer därför enligt rapporten att vara svår att hitta på grund av att få banker och riskkapitalister är villiga att satsa på vattenbruk då det finns stora osäkerhetsfaktorer kring branschens utveckling och framtid.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) angav regeringen att Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket har fått i uppdrag att utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande, guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Målsättningen är att göra det enklare att starta och driva företag samt underlätta företagets myndighetskontakter på lokal, regional och statlig nivå. I genomförandet av uppdraget har myndigheterna valt att fokusera på att förenkla tillståndsprocessen för bl.a. vattenbrukare. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2020.

Regeringen gav i augusti 2018 Jordbruksverket i uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin kartlägga och utreda förutsättningarna för en förenklad prövning av vattenbruksverksamheter (N2018/04401/FJR och delvis N2018/01819/FJR). Jordbruksverket ska analysera hur prövningen av vattenbruksverksamheter kan förenklas samtidigt som miljöskyddet bibehålls och vid behov föreslå ändringar. Jordbruksverket ska analysera om befintliga krav på tillstånd, registreringar eller anmälningar skulle kunna samordnas och i så fall ge förslag på en sådan samordning. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 december 2019.

Enligt budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) har utvecklingen för det svenska yrkesfisket fortsatt på samma sätt som tidigare med minskande fångstvolym, ökande fångstvärde och minskat antal fartyg. Det totala förädlingsvärdet per heltidsekvivalent har fortsatt ökat för 2017. Utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig dock markant åt mellan olika fisken. Den stora ökningen i förädlingsvärde har främst skett för de större trålarna. Även för fiskberedningsindustrin ses en fortsatt ökad omsättning. För insjöfisket har en bra beståndsutveckling och god prisutveckling för framför allt gös medfört ett ökat förädlingsvärde över tid. En stor del av det svenska insjöfisket går på export då sötvattensarter ger ett högt värde på den europeiska marknaden.

I budgetpropositionen anges vidare att produktionsvolymen av matfisk och musslor i vattenbruk har minskat under flera år. Under 2016 ökade dock såväl produktion som värdet. År 2017 fortsatte försäljningsvärdet att öka för både matfisk och sättfisk även om produktionsvolymen för matfisk minskade något. Antal sysselsatta minskade i motsats mot tidigare år ganska kraftigt under 2017.

När det gäller forskning om vattenbruk finns det i landet tre s.k. vattenbrukscentrum där forskning och näring samverkar. Dessa centrum har olika huvudsakliga kompetensområden såsom öppna och slutna system, marina arter och sötvattensarter. Tillsammans med SLU och Göteborgs universitet driver och finansierar ett av vattenbrukscentrumen, Vattenbrukscentrum Väst, Nationellt Kompetenscentrum för Vattenbruk. Det nationella kompetenscentrumet ansvarar för samordning av forskning och utbildning samt spridning av kunskapsbaserad information till samhälle, myndigheter och näring. Centrumet ska även verka för att skapa mötesplatser för samverkan, samordning av utbildningsinsatser och kompetensutveckling, genomförande av forskningsresultat i näringen samt samverkan med övriga aktörer inom vattenbruksrelaterad forskning och näringslivsutveckling. Verksamheten är öppen för alla organisationer och personer som har ett intresse av vattenbruksfrågor. Det övergripande målet är att bli en central kunskapsportal för utvecklingen av ett naturresursuthålligt såväl som ekonomiskt lönsamt vattenbruk i Sverige.

I juli 2019 fattade Europeiska kommissionen beslut om nödgåtgärder för det östra torskbeståndet i Östersjön. Beslutet innebär att riktat torskfiske är förbjudet sedan den 24 juli och resten av året.

Vad gäller frågan om möjligheten att ge stöd till fiskare med anledning av fiskeförbudet har Regeringskansliet uppgett följande. Inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finns det möjlighet till stöd för tillfälligt upphörande med fiskeverksamhet (stillaliggandestöd). Inför framtagandet av det nationella operativa programmet för havs- och fiskeriprogrammet bedömde regeringen att stöd till stillaliggande inte skulle prioriteras – detta bl.a. med hänsyn till de kapacitetsrelaterade effekter denna typ av stöd kan ha och att stödet är mycket kortsiktigt i förhållande till problematiken med fiskbestånden som i sin tur är långvarig. Förhandlingar pågår för närvarande inför kommande programperiod, 2021–2027. Stöd för tillfälligt stillaliggande finns med i kommissionens förslag till nya havs- och fiskeriprogrammet samt i de ståndpunkter som rådet och Europaparlamentet har antagit. Förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet förväntas komma igång inom kort. Det kommer således även framöver att vara möjligt för medlemsstaterna att inkludera stöd till tillfälligt stillaliggande i kommande operativa program för havs- och fiskeriprogrammet. Regeringen kommer att överväga denna möjlighet inför framtagandet av ett nytt havs- och fiskeriprogram 2021–2027. Processen för att ta fram ett nytt program pågår för närvarande. Regeringen har i samband med det gett Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en behovsanalys, förslag till mål, prioriteringar och ett operativt program för havs- och fiskeriprogrammet 2021–2027 (N2019/02362/FJR). Den del av uppdraget som avser behovsanalys, förslag till prioriteringar och mål ska redovisas senast den 20 december 2019. Den del som avser förslag till operativt program ska redovisas senast den 11 maj 2020.

Regeringskansliet har vidare lämnat följande besked om åtgärder som vidtagits med anledning av fiskestoppet. Oavsett möjligheterna till stöd inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet fattade regeringen i oktober 2019 beslut om en förordning om stöd med anledning av förbudet att fiska torsk i Östersjön. Förordningen ger möjlighet att under 2019 kompensera många av de drabbade fiskarna för inkomstbortfall med stöd i statsstödsregelverket. Samtidigt har Jordbruksverket särskilt uppmärksammat möjligheten för fiskare att söka stöd för diversifiering av sin fiskeverksamhet, det senare inom ramen för det nuvarande havs- och fiskeriprogrammet. Regeringen vill samtidigt kunna erbjuda långsiktiga lösningar för drabbade fiskare. Regeringen tittar därför brett på olika möjligheter, både möjlighet till omställning till annat fiske och vissa aktivitetsstöd.

1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 164 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk.

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet.

Sveriges tilldelning från Europeiska havs- och fiskerifonden uppgår till närmare 1 003 000 000 kronor för programperioden 2014–2020. Regeringen föreslår att medel omfördelas inom havs- och fiskeriprogrammets totala ram bl.a. till följd av försenad programstart. Anslaget bör därför ökas med 26 000 000 kronor 2020, 39 000 000 kronor 2021 och 81 000 000 kronor 2022.

För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 290 000 000 kronor 2021–2023.

1:14 Livsmedelsverket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 257 235 000 kronor för 2020 till anslaget 1:14 Livsmedelsverket.

Anslaget får användas för Livsmedelsverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier.

Det nuvarande samordningsuppdrag som Livsmedelsverket har breddas till att leda ett nationellt samordningsarbete i dricksvattenfrågor. Därför föreslås anslaget 1:14 Livsmedelsverket ökas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2020. Regeringen föreslår att detta finansieras genom att anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del bör anslaget ökas med 28 000 000 kronor. Enligt yrkande 5 i samma motion bör Livsmedelsverket ges ökat stöd. Enligt motionärerna behöver Livsmedelsverket effektivisera sin verksamhet, men det behövs också ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenter.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Motionärerna anför att konsumenterna måste tillförsäkras trovärdiga kontroller vid import av livsmedel samt värnas mot livsmedelsbedrägerier och fusk som eroderar certifieringssystem.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör anslaget återgå till en normal nivå redan 2020, och därför bör anslaget minskas med 15 000 000 kronor.

I motion 2019/20:3317 av Joakim Sandell m.fl. (S) efterlyses insatser mot livsmedelsfusk. Motionärerna anför att det behövs mer systematiska kontroller samt ett ökat samarbete mellan polisen och andra myndigheter för att bekämpa livsmedelsfusk. Motionärerna föreslår därför att det inrättas en statlig specialstyrka med uppdrag att bekämpa livsmedelsfusk. Även i motion 2019/20:422 av Niels Paarup-Petersen (C) efterfrågar motionären en undersökning av möjligheterna att inrätta ett statligt kontrollorgan med fokus på livsmedelsfusk, liknande de specialenheter med fokus på livsmedelsfusk som finns i bl.a. Danmark, Nederländerna och Storbritannien.

Kompletterande uppgifter

Den offentliga livsmedelskontroll som utförs enligt den harmoniserade EU-lagstiftningen för livsmedelskedjan omfattar, enligt budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23), i dagsläget knappt 135 000 livsmedels- och dricksvattenanläggningar när primärproduktionsledet är inkluderat. Kommunerna ansvarar för den största delen av den kontroll som görs i ledet efter primärproduktionen, och det totala antalet kontroller ligger på jämförbara nivåer över åren. Hur ofta de enskilda kontrollmyndigheterna utför kontroll varierar fortfarande. Andelen kommunala kontrollmyndigheter som kontrollerade minst 90 procent av livsmedels- och dricksvattenanläggningarna med högst risk låg 2017 på samma nivå som föregående år. Fortfarande kontrollerar vissa kommuner inte livsmedels- och dricksvattenanläggningarna i de högsta riskklasserna i tillräcklig omfattning.

I budgetpropositionen redovisar regeringen också att flera insatser har gjorts eller pågår för att utveckla och stärka livsmedelskontrollen. En översyn av den riskklassningsmodell som tillämpas inom livsmedelskontrollen i leden efter primärproduktionen genomfördes under 2017, och Livsmedelsverkets förslag till ny, förenklad riskklassningsmodell remitterades under 2018. Arbetet pågår nu med justeringar av modellen. Modellen syftar till att öka förståelsen för den kontroll som myndigheterna utför och för att skapa en enhetligare tillämpning av modellen. Arbetet för en effektivare och mer likvärdig livsmedelskontroll pågår också inom ramen för livsmedelsstrategin där Livsmedelsverket har ett uppdrag att under 2017–2019 utveckla stödet till den offentliga livsmedelskontrollen genom kompetenshöjande åtgärder. Inom uppdraget fortsätter arbetet med flera olika utbildningar och andra insatser för att öka kompetensen och förbättra kontrollmetodiken i den offentliga livsmedelskontrollen.

Det framgår vidare av budgetpropositionen att det under 2018 påbörjades ett arbete med att utveckla en god kontrollsed för livsmedelskontrollen, ett arbete som förväntas öka likvärdigheten inom livsmedelskontrollen och leda till förbättrade kontakter med företagen. En likvärdig kontroll sett från

företagens perspektiv har fått ett större fokus i utvecklingsarbetet. Detta framgår t.ex. av Livsmedelsverkets pågående uppdrag att mäta effekterna av de insatser som nu görs för att utveckla livsmedelskontrollen. Livsmedelsverket kommer att rapportera detta uppdrag 2020. Länsstyrelsernas kontroll av primärproduktionen av livsmedel utförs fortfarande i liten omfattning, och de kontroller som gjorts utifrån ett riskbaserat urval omfattar ca 1 procent av anläggningarna. Länsstyrelsernas kontroll av foder i primärproduktionen utförs även den i liten omfattning och uppgår till knappt 1 procent. Frekvensen varierar stort mellan länsstyrelser. Ett arbete pågår hos de ansvariga myndigheterna med att utveckla en nationell planering för primärproduktionskontrollen för att öka dess effektivitet och göra den mer riskbaserad.

I budgetpropositionen redovisar regeringen att insatserna för att motverka livsmedelsfusk fortsätter. Under året har samordnade kontrollprojekt genomförts för att undersöka om innehållet i viltkött faktiskt stämmer överens med det djurslag som anges på förpackningen. Kontroller av spårbarheten hos spritdrycker på restauranger har också genomförts. Livsmedelsverket har under året stoppat flera illegala slaktverksamheter samt bistått kommunerna i deras kontroll av livsmedelsfusk. Ekologiska produkter, kosttillskott, ursprung för kött och fisk samt e-handel är områden där fusk förekommer i hög utsträckning. Under året har Livsmedelsverkets e-handelskontroll startat och flera icke säkra kosttillskott har hittats på marknaden. Sedan den 1 mars 2018 har ett nationellt rapporteringssystem använts för snabb informationsspridning mellan svenska kontrollmyndigheter för att kunna spåra icke säkra livsmedel på den svenska marknaden. Under året har ca 70 meddelanden om icke säkra livsmedel sänts mellan svenska myndigheter. Rapporteringssystemet minskar risken för att icke säkra livsmedel som är förbjudna i en kommun får säljas vidare i en annan.

När det gäller avgifterna för köttkontroll framgår det av budgetpropositionen att Livsmedelsverket för 2018 tilldelades särskilda anslagsmedel om drygt 107 miljoner kronor för att sätta ned kontrollavgifterna för samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar. Avgiften för anläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 2,01 gånger minimiavgifterna.

I detta sammanhang kan nämnas att det för 2018 dessutom beslutades om krisstöd med anledning av torkan, se proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (bet. 2018/19:FiU8, rskr. 2018/19:8). En del av detta krispaket avsåg anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, och en del avsåg anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter.

Livsmedelsverket har i uppdrag att modernisera och effektivisera slakterikontrollen för allt hålla nere kostnadsutvecklingen och avgiftsnivåerna på området. Under 2018 utarbetades en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen vid slakterier och

vilthanteringsanläggningar, stärka kommunikationen med företagen och driva moderniseringsfrågor på EU-nivå. Livsmedelsverket har inom ramen för detta uppdrag bl.a. tagit initiativ till en vetenskaplig studie där slaktkontroller genomförs på distans med hjälp av modern teknik för bild- och ljudöverföring.

I budgetpropositionen behandlas också riksdagens tillkännagivande om alternativa modeller för livsmedelskontroll, se närmare ovan under avsnittet om behandlade tillkännagivanden.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att länsstyrelserna behöver tillföras medel för kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen för att Sverige ska leva upp till de krav som ställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (kontrollförordningen). Regeringen tillför därför länsstyrelserna 15 miljoner kronor 2020 och 10 miljoner kronor per år 2021–2025.

1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 261 160 000 kronor för 2020 till anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor.

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn, för att främja exporten av svenska livsmedel och för utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget får användas för utgifter till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling.

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 176 000 000 kronor 2020 och med 62 000 000 kronor 2021 och 2022 i syfte att uppnå målet i En livsmedelsstrategi för Sverige (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av livsmedelsstrategin behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2021 och 2022.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Medlen ska enligt motionärerna

användas till åtgärder för att underlätta genomförandet av Sveriges livsmedelsstrategi och för att stärka regionala livsmedelsstrategier, och kan även användas för att stärka svenskt jordbruks konkurrenskraft vid offentlig upphandling.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ska ökas med 20 000 000 kronor. I samma motion yrkande 21 framhåller motionärerna vikten av en ansvarsfull offentlig upphandling. Satsningen ska enligt motionärerna användas för att stärka arbetet med offentlig upphandling och ursprungsmärkning. Motionärerna anför att offentlig upphandling som drivs av värden som god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan leder till att skolelever, äldre och vårdtagare får bra kost samt att svenska livsmedelsföretag ges bättre möjligheter till lönsamhet.

Kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade i juni 2016 om en nationell livsmedelsstrategi med ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att för att livsmedelssektorns konkurrenskraft ska stärkas är det viktigt att företagen fortsätter att arbeta målmedvetet med samverkan, digitalisering, hållbarhet, kompetens och innovationskraft. Sveriges export av livsmedel och jordbruksvaror har haft en positiv utveckling sedan EU-inträdet. För att öka den svenska livsmedelsindustrins exportdeltagande kan det offentliga främjandet spela en viktig roll. Genom att samla svenska företag i gemensamma satsningar, sprida marknadskunskap och exportkompetens samt genom att matcha svenska erbjudanden med behov och efterfrågan i omvärlden kan exporten öka och fler företag internationaliseras. En viktig del i ett effektivt statligt främjande är enligt regeringen ett nära samarbete med branschen för att skapa så ändamålsenliga verktyg och aktiviteter som möjligt. Där kan exempelvis åtgärder som Team Sweden Livsmedel spela en stor roll för att öka utbytet mellan det offentliga och näringslivet.

Regeringen anför vidare i budgetpropositionen att en rad olika typer av offentliga åtgärder påverkar villkoren i den internationella handeln med jordbruksprodukter och livsmedel och stärker svenska livsmedelsföretags förmåga och möjlighet att exportera. Åtgärder som vidtas för att skydda

människors, djurs och växters liv och hälsa liksom olika typer av tekniska regler, t.ex. märknings- eller förpackningskrav, är av stor betydelse för tillträdet till flera tredjelandsmarknader. För att den svenska tredjelandsexporten av livsmedel och jordbruksvaror ska utvecklas väl är det viktigt att myndighetsarbetet för att hantera denna typ av åtgärder, regler och krav bedrivs på ett effektivt och samordnat sätt. Samverkan mellan svenska myndigheter och livsmedelsbranschen är central för ett framgångsrikt arbete. Regeringen bedömer att det är inom små och medelstora företag som flera av framtidens exportsuccéer kommer att finnas, och det är främst där som majoriteten av framtidens nya arbetstillfällen kommer att skapas. Att dessa företag växer och internationaliseras är avgörande för att den svenska livsmedelsproduktionen ska bli mer konkurrenskraftig. De exportfrämjande åtgärder som har genomförts har enligt regeringen bidragit till att öka möjligheten för små och medelstora företag att nå nya exportmarknader.

När det gäller frågan om offentlig upphandling anför regeringen i budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 2) att offentlig upphandling omfattar flera lagar med bestämmelser som syftar till att upphandlande myndigheter och enheter ska göra effektiva offentliga inköp. Reglerna ska vidare säkerställa sunda och rättssäkra konkurrensförhållanden. Dessutom är regelverken ramar för hur offentlig upphandling ska bidra till att olika samhällseliga mål uppnås. Upphandlingsmyndigheten är regeringens stödmyndighet och Konkurrensverket är ansvarig tillsynsmyndighet för lagstiftningen.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 23) att Upphandlingsmyndigheten sedan 2016 har haft i uppdrag att förstärka kompetensen på området offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster hos upphandlande myndigheter samt hos leverantörer. Uppdraget slutredovisades i februari 2019. Myndigheten har genomfört en kompetensförstärkning i form av workshoppar om t.ex. användningen av hållbarhetskriterier, lagstiftning och uppföljning. Myndigheten har även genomfört branschdialoger om bl.a. logistiklösningar och digitala lösningar. Dessa insatser har gjorts på olika platser i landet. Enligt regeringen konstaterar Upphandlingsmyndigheten i sin slutrapport att livsmedel är ett prioriterat segment, och därför kommer myndigheten också framöver att bevaka området. I budgetpropositionen bedömer regeringen att kompetensen när det gäller offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster har förbättrats hos upphandlande myndigheter och leverantörer. Regeringen konstaterar också att genomförda insatser har gett positivt resultat och att det i nuläget inte finns skäl att följa upp med ytterligare åtgärder på detta område.

För ytterligare information om främjandet av svensk livsmedellexport och konkurrenskraft, se ovan under avsnittet om behandlade tillkännagivanden.

1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 42 913 000 kronor för 2020 till anslaget 1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Anslaget får användas för utgifter för medlemskapsavgifter i internationella organisationer inom utgiftsområdets ansvar. Anslaget får också användas för internationella skogsfrågor. Anslaget får även användas för andra bidrag relaterade till utgiftsområdets internationella arbete.

1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 896 097 000 kronor för 2020 till anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för delar av det attesterande organets (Ekonomistyrningsverket) utgifter för revision av jordbruksfonderna för programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget får även användas för statsbidrag till kommuner med geografiska och demografiska utmaningar. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av EU:s program för stöd till biodling för perioden 2020–2022. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige efter granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder, EU:s fiskefond, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden. Vidare får anslaget användas för eventuella ränteutgifter, rättegångskostnader samt revisions- och kontrollutgifter förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till den europeiska unionen. Anslaget får även användas för utgifter för skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med tekniska utgifter för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten. Anslaget får även användas för utgifter för ekonomiskt stöd till lantbrukare som drabbades av torkan 2018.

Regeringen föreslår att medel omfördelas mellan år inom landsbygdsprogrammets totala ram på grund av försenad programstart, administrativa problem med utbetalningarna samt ändrad valutaförordning. Anslaget bör därför minskas med 105 000 000 kronor 2020, ökas med 751 000 000 kronor 2021 och minskas med 1 250 000 000 kronor 2022. För att finansiera delar av de åtgärder som regeringen föreslår kopplade till proposition En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder föreslår regeringen att anslaget minskas med 650 000 000 kronor 2020 och därefter med 300 000 000 kronor årligen. Regeringen anser att anslagsnivån behöver

justeras för att tidigare aviserad politik ska kunna genomföras. Anslaget bör därför ökas med 2 000 000 000 kronor 2021 och med 2 867 000 000 kronor 2022.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 011 700 000 kronor 2021–2029.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 300 000 000 kronor. Motionärerna anför att inflödet av pengar till svenskt jordbruk minskar mot slutet av den innevarande programperioden, och den gjorda satsningen ska mildra denna sänkning. Medlen ska enligt motionärerna användas för att förstärka de befintliga stöd och strukturer som finns inom landsbygdsprogrammet.

Enligt kommittémotion 2019/20:599 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 5 bör ett restaureringsstöd återinföras – likt den möjlighet till ersättning för restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet som fanns i landsbygdsprogrammet 2007–2013.

I partimotion 2019/20:2693 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ökas med 840 000 000 kronor. Motionärerna vill införa ett statligt stöd för investeringar och åtgärder inom jordbruket som stärker jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och som därmed bidrar till att stärka självförsörjningsgraden när det gäller livsmedel. Motionärerna vill också främja produktion och förädling av växtbaserade livsmedel inom ramen för landsbygdsprogrammet. Vidare vill motionärerna öka miljöersättningen i landsbygdsprogrammet för marker med särskilda värden för biologisk mångfald. Motionärerna föreslår även ett ökat produktionsstöd för ekologisk produktion inom landsbygdsprogrammet. För att minska de negativa miljöeffekterna av konstgödsel menar motionärerna att det 2020 bör införas en konstgödelskatt. Som en kompensatorisk åtgärd för sådan beskattning bör det enligt motionärerna införas ett stöd till jordbruket för att bl.a. minska behovet av att importera konstgödsel och för att kunna göra investeringar i lanthuset för att förbättra lagring, hantering och transport av stallgödsel.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör de miljöåtgärder i jordbruket 2018–2020 som aviserades i budgetpropositionen för 2018 minska till hälften, vilket motsvarar 63 000 000 kronor. Enligt motionärerna bör det tas fram en modell för att kompensera jordbrukare som enbart använder fossilfri diesel. Vidare anför motionärerna att stödet till strukturkalkning bör ökas med 100 000 000 kronor. Sammantaget bör anslaget därför ökas med 37 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Jordbruksverket ansvarar för det svenska landsbygdsprogrammet. Landsbygdsprogrammet finansieras gemensamt av Sverige och EU (genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Ejflu) och hanterar drygt 32 miljarder kronor under perioden 2014–2020. Det svenska landsbygdsprogrammet beslutades i början av 2014 och består av stöd och ersättningar som är till för att utveckla landsbygden.

När det gäller restaureringsstöd för insatser för och restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet fanns det i landsbygdsprogrammet för 2007–2013 en stödform som kallades regionalt prioriterade ersättningar (även kallat Utvald miljö). Det var olika ersättningar som länsstyrelsen betalade ut för att gynna insatser som var bra för natur och kultur samt rekreationsvärden inom länen och renskötselområdet. Denna stödform finns dock inte med i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020. Huvudskälet till att den togs bort var, enligt uppgift från Näringsdepartementet hösten 2018, att administrationen var svårhanterlig i relation till den nytta stödet gjorde. I nuvarande landsbygdsprogram finns dock, inom ramen för miljöersättningar, möjligheter till stöd för investeringar som bidrar till att bevara och restaurera natur- och kulturmiljöer i odlingslandskap och renskötselområden.

När det gäller miljöersättningar inom landsbygdsprogrammet är det svenska landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 starkt inriktat på att återställa, bevara och förstärka ekosystem med anknytning till jord- och skogsbruk. Genom att lantbrukare och andra som är intresserade av att förvalta miljön på ett hållbart sätt deltar i programmets miljöåtgärder skapas förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion och öppna landskap. Detta är bl.a. viktigt för den biologiska mångfalden. I landsbygdsprogrammet kan man söka miljöersättning för betesmarker och slåtterängar. Syftet med ersättningen för betesmarker och slåtterängar är att bevara och förstärka betesmarkernas och slåtterängarnas natur- och kulturmiljövärden, skapa förutsättningar för biologisk mångfald och öka allmänhetens möjligheter till rekreation. I landsbygdsprogrammet ingår även miljöersättning för restaurering av betesmarker och slåtterängar när man restaurerar marker som tidigare har varit betesmarker och slåtterängar.

Inom ramen för projektet GJP:s miljöeffekter, som löpande utvärderar hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik påverkar miljön i Sverige och vars syfte är att göra analyser av jordbrukspolitikens effekter på miljön och ta fram olika framtidsscenarier för att kunna se möjligheter till förbättringar, har Riksantikvarieämbetet tagit fram två rapporter om kulturmiljöer i odlingslandskapet och möjligheten till ersättningar till jordbrukare för skötsel av detta (Behövs ersättningar till jordbrukare för skötsel av kulturmiljöer? En utvärdering av miljöersättningen till natur- och kulturmiljöer i Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 [2016] och Större miljönytta – lägre kostnad. Så nås målen för kulturmiljöer i odlingslandskapet med kommande

landsbygdsprogram [2017]). Dessa rapporter ingår som underlag i arbetet för att förbereda kommande landsbygdsprogram efter 2020.

Den som har certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning kan få ersättning för ekologisk produktion, och det är också möjligt att söka ersättning för att ställa om till ekologisk produktion. För att få ersättning behöver sökanden ha ett åtagande, vilket innebär att den sökande åtar sig att sköta sin mark eller sina djur enligt vissa villkor. Syftet med ersättningen är att öka den ekologiska produktionen för att få positiva effekter på miljö, klimat, djurhälsa och landsbygdsutveckling. Ersättningarna ingår i landsbygdsprogrammet för 2014–2020 och bidrar till att nå målen med Europas tillväxtstrategi Europa 2020.

Det EU-rättsliga regelverket medför vissa begränsningar när det gäller i vilken utsträckning statligt stöd kan ges till en viss produktionstyp, t.ex. ekologisk produktion eller produktion av växtbaserade livsmedel. Enligt artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är, om inte annat föreskrivs i fördragen, stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller en viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 107 föreskrivs vissa undantag från förbudet mot statsstöd, bl.a. när det gäller naturkatastrofer. Enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget ska kommissionen underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. I förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn föreskrivs en möjlighet för medlemsstaterna att bevilja vissa mindre stödåtgärder utan att det ska ses som statsstöd enligt artikel 107 i EUF-fördraget. Denna typ av stöd omfattas inte av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget. Stödet får enligt artikel 3.2 i förordningen inte överstiga 15 000 euro per företag under en period av tre beskattningsår. Det ackumulerade stödet av mindre betydelse som per medlemsstat beviljas företag verksamma inom primärproduktionen av jordbruksprodukter under en period av tre beskattningsår får enligt artikel 3.3 inte överstiga den nationella övre gräns som fastställs i bilagan till förordningen. För Sveriges del är denna gräns 57 890 000 euro.

När det gäller jordbrukets vattenhantering har regeringen gett Jordbruksverket i uppdrag att inrätta ett kompetenscentrum för hållbar hantering av vatten i jordbruket. Uppdraget är en del i regeringens handlingsplan för att nå målen i den nationella livsmedelsstrategin. Uppdraget ska genomföras under perioden 2017 fram till utgången av 2019 och ska slutredovisas senast den 28 februari 2020. Kompetenscentrumet ska genom samverkan bidra till att öka myndigheternas kompetens om jordbrukets vattenhushållning, och medverka till att tillämpning och utveckling av regler och andra styrmedel som påverkar jordbrukets vattenhushållning stöder livsmedelsstrategins mål om en konkurrenskraftig och hållbar svensk livs-

medelsproduktion. Jordbruksverket har också fått i uppdrag av regeringen att analysera jordbrukets vattenförsörjning med hänsyn till förväntade klimatförändringar, marknaden och GJP:s utveckling. Uppdraget har resulterat i rapporten Jordbrukets behov av vattenförsörjning. Utredningen har genomförts i samverkan med SLU och presenterar bl.a. beräknings- och kunskapsunderlag som beskriver vattenbehovet för både växtodling och djurhållning.

När det gäller frågan om växtnäringsläckage från lantbruket och användningen av gödsel anför regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att landsbygdsprogrammet är en källa för finansiering av åtgärder i arbetet mot övergödning. Det rör t.ex. fånggrödor och jordbearbetning på våren i stället för på hösten på åkermark, anläggning och restaurering av våtmarker och dammar samt kompetensutveckling inom jordbruket. Regeringens insatser som initierades 2018 för att öka åtgärdsarbetet på lokal nivå fortsätter. Bland annat har Havs- och vattenmyndigheten haft i uppdrag att öka det lokala åtgärdsarbetet mot övergödning i avrinningsområden. Uppdraget redovisades i augusti 2019. Regeringen har även gett myndigheten i uppdrag att i ett antal pilotområden redovisa vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2020. För att utvärdera åtgärdsarbetet ska SLU utveckla metoder och utföra mätningar för att under tre år följa effekterna av åtgärder mot övergödning som genomförs i jordbrukslandskapet. Jordbruksverket har analyserat hur ersättningar kan utformas baserat på värde och resultat för att minska övergödningen, i stället för de kostnadsbaserade ersättningar som används i dag (Rapport 2018:32). Studien ska ge underlag till kommande strategisk plan för jordbrukspolitikens insatser i Sverige. Av budgetpropositionen framgår vidare att regeringen bedömer att de insatser som genomförs och planeras har en viktig men begränsad effekt i relation till de omfattande behoven. För att minska övergödningen behöver enligt regeringen insatserna därför öka. Den utredning som regeringen tillsatt för att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete (M 2018:02) och som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas kommer att vara en del av underlaget för regeringens fortsatta arbete.

I budgetpropositionen (utg.omr. 23) redovisar regeringen att det har beslutats om en ny EU-förordning om gödselprodukter: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1009 av den 5 juni 2019 om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter. Den nya förordningens tillämpningsområde utvidgas till att även omfatta organiska gödselmedel och andra produkter som tillsätts för att förbättra växternas näringsutnyttjande. I förordningen finns särskilda säkerhets- och kvalitetskrav. Exempel på sådana krav är lägsta innehåll av växtnäring och högsta innehåll av tungmetaller, däribland ett gränsvärde för kadmium. I förordningen slås det fast att Sverige får behålla sitt nuvarande gränsvärde (på motsvarande 44 milligram kadmium per kilo fosforpentoxid).

Den 10 oktober 2019 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att analysera behovet av lag- eller förordningsändringar till följd av den nya EU-förordningen om gödselprodukter och att föreslå de författningsändringar som myndigheten bedömer vara nödvändiga med anledning av den nya EU-förordningen. I uppdraget ingår att samråda med Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Utredningen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter (UD 2019:01) samt andra berörda myndigheter och aktörer. Uppdraget ska rapporteras skriftligen till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 april 2020.

När det gäller forskning och utveckling inom de gröna näringarna, bl.a. livsmedelsforskning, se information under anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet och anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 987 376 000 kronor för 2020 till anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser för att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna. Anslaget får användas för stöd till metangasreducering. Anslaget får användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 763 miljoner euro för perioden 2014–2020. Regeringen föreslår att medel omfördelas mellan år inom landsbygdsprogrammets totala ram på grund av försenad programstart, administrativa problem med utbetalningarna samt ändrad valutaförordning. Anslaget bör därför ökas med 355 000 000 kronor 2020, med 1 623 000 000 kronor 2021 och med 306 000 000 kronor 2022.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 000 kronor 2021–2029.

1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 49 830 000 kronor för 2020 till anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.

Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser för att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna. Anslaget får även användas för stöd till metangasreducering. Anslaget får också användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Satsningen ska enligt motionärerna användas främst till att realisera fler försök och utvecklingsprojekt som ligger mycket nära tillämpning kopplad till kostnadseffektivt uppfyllande av miljömålen. En mindre del av medlen kan enligt motionärerna användas till utökad understöd av Jordbruksverket för konsekvensanalyser i samband med förhandlingen om de nya gemensamma jordbruksreglerna och för övriga uppgifter under anslagsposten.

Enligt kommittémotion 2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 23 bör man se över möjligheterna att ge producenter av biogödsel stöd liksom nivåerna för sådant stöd. Motionärerna anför att användandet av restprodukter som biogödsel är en förlustaffär för biogasproducenten, men de anför vidare att det samtidigt är ett bra sätt att återföra näringsämnen från stad till landsbygd. För att minska förlusterna och stimulera processen vill motionärerna därför se över möjligheterna att ge stöd till producenter av biogödsel då detta bidrar till minskad import av handelsgödsel.

Kompletterande uppgifter

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 framgår att anslaget får användas för försöks- och utvecklingsverksamhet för att bidra till uppfyllelse av miljökvalitetsmål som är relevanta för jordbruket, särskilt Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Begränsad klimatpåverkan. Av anslaget får medel användas för studier av genetiskt modifierade växters påverkan på den biologiska mångfalden liksom för en strategi för växtskydd med beaktande av relevanta miljökvalitetsmål. Försöks- och utvecklingsverksamhet relaterad till ekologisk produktion bör särskilt

uppmärksammas. Vidare framgår att medel får användas för utvärdering av GJP:s miljöeffekter, t.ex. förändringar i växtnäringens förluster eller odlingslandskapets biologiska mångfald, samt för internationellt standardiseringsarbete.

På webbplatsen biogas.se (som togs fram under 2015/2016 med stöd av en referensgrupp med representanter från Lantbrukarnas riksförbund, Greppa näringen [Jordbruksverket], Sysav, Kristianstads Biogas, Göteborg Energi och Swedish Biogas International) beskrivs att biogas- och biogödselproduktion hänger ihop. I en biogasanläggning produceras dessa två produkter samtidigt genom att t.ex. gödsel, matavfall, restprodukter från livsmedelsindustrin m.m. bryts ned under anaeroba (syrefria) förhållanden. Biogasen, som i huvudsak består av metan och koldioxid, kan användas till att tillverka el och/eller värme eller som drivmedel. Biogödseln kan med fördel användas som ett näringsrikt gödselmedel. Biogödsel sluter kretsloppet mellan stad och land och minskar behovet av importerad mineralgödsel. Biogödsel är dessutom ett viktigt organiskt gödselmedel i lantbruket och tillför marken både mull och växtnäringssämnen.

Metangasreduceringsersättningen är ett tioårigt pilotprojekt (2014–2023) med syfte att ersätta biogasproducenter för den dubbla miljönytta som uppstår när biogas produceras från gödsel. Jordbruksverkets utvärdering av metangasreduceringsersättningen (Rapport 2017:11 Utvärdering av gödselgasstödet 2015–2016) visar att den största klimatnyttan består i att biogasen kan ersätta fossila bränslen. Utvärderingen visar också att biogasproduktion från gödsel minskar utsläppen av växthusgaser från jordbruket genom att traditionell lagring av flytgödsel uteblir. Stödet har inneburit ökad produktion av biogas från gödsel. Nästa utvärderingsrapport kommer att omfatta perioden den 1 januari 2017–31 december 2019.

Inom landsbygdsprogrammet finns stöd bl.a. för investeringar i biogasanläggningar. Det finns två potter som kan användas till investeringar i förnybar energi. Den ena är avsedd för gödselgasstödet (metangasreduceringsstödet) och är begränsad till biogas baserad på gödsel och anläggningar för rötresthantering. Den andra potten är tänkt för förnybar energi i allmänhet, och där konkurrerar eventuella biogasanläggningar med andra bioenergisatsningar.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen att metangasreduceringsstödet för den fjärde stödperioden betalades ut i december 2018. Stödet uppgick till 40 öre per kilowattimme. Under stödperiodens tolv månader 2017 och 2018 fick 56 anläggningar stöd. Under 2018 producerades 145 gigawattimmar biogas. Det motsvarar den sammanlagda energianvändningen under ett år för drygt 5 700 genomsnittliga villor. Totalt betalades 57 miljoner kronor ut i stöd 2018, vilket gav en utnyttjandegrad på 95 procent av stödets budgeterade 60 miljoner kronor. Vidare redovisar regeringen att det genom propositionen Vårändringsbudget för 2018 (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18 FiU21, rskr. 2017/18:435) infördes ett engångsstöd för produktion av biogas. Syftet var att stärka konkurrenskraften för svenskproducerad biogas och att påskynda

omställningen till förnybara energikällor. I december 2018 betalades 270 miljoner kronor ut som ett förskott till 39 anläggningar och detta stöd uppgick till 26 öre per kilowattimme producerad biogas.

Enligt budgetpropositionen är regeringens bedömning att metangas-reduceringsstödet har varit ändamålsenligt utformat. Regeringen anför i propositionen att Jordbruksverket, i den utvärdering som myndigheten har gjort, konstaterar att produktionen av biogasen i stödet inte överkompenseras gentemot andra energikällor. När det gäller det engångsstöd för produktion av biogas som infördes 2018 kommer Jordbruksverket att utvärdera detta under hösten 2019.

Som framgår ovan betalades ett tillfälligt stöd till produktion av biogas som ska användas som biodrivmedel ut under 2018. Regeringen har i höständeringsbudgeten för 2019 (prop. 2019/20:2) föreslagit att den tidigare tillfälliga satsningen ska förlängas genom att 100 miljoner kronor tillförs för detta ändamål. Jordbruksverket kommer enligt förslaget att ansvara för handläggningen av stödet och ta emot ansökningar under hösten. Produktionsperioden för vilken stöd kan sökas är den 1 december 2019 t.o.m. 31 maj 2020. Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrkte i ett yttrande till finansutskottet den 22 oktober 2019 regeringens förslag (yttr. 2019/20: MJU2y). Höständeringsbudgeten för 2019 har behandlats av finansutskottet i betänkande 2019/20: FiU11. Den 27 november 2019 biföll riksdagen regeringens förslag (rskr. 2019/20:67).

1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 116 000 kronor för 2020 till anslaget 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Sedan 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Motionen

I motion 2019/20:918 av Patrik Engström m.fl. (S) påtalas vikten av att omarronderingsarbetet fortsätter. Enligt motionärerna kan omarrondering ge stora samhällsvinster och en hållbar utveckling av landsbygden och landsbygdens ekonomi. I motionen framhålls också att omarrondering även kan bidra till minskad klimatpåverkan och ge positiva effekter för natur- och kulturmiljövården. Motionärerna anför att det är helt avgörande för det fortsatta arbetet att det statliga engagemanget fortsätter.

Kompletterande uppgifter

På Lantmäteriets webbplats beskrivs kortfattat vad som avses med omarrondering och var i landet sådan pågår. Av beskrivningen framgår att möjligheterna att bedriva ett effektivt och lönsamt jord- och skogsbruk begränsas i områden där marken är starkt ägosplittrad. Omarrondering är en lantmäteriförrättning som kan genomföras inom sådana områden och som syftar till att skapa större och mer praktiska jord- och skogsbruksfastigheter. För närvarande pågår omarronderingar i Dalarna. I Dalarna har gården inte, som på många andra håll, gått till äldste sonen vid arvskiten. I stället har gården delats mellan arvingarna, både manliga och kvinnliga. Med tiden har detta ofta lett till många ägoskiten och ett ibland komplicerat samägande av marken.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017 fick Länsstyrelsen i Dalarnas län i uppdrag att i samverkan med bl.a. Lantmäteriet, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen uppdatera länets långsiktiga plan för strukturrationalisering av ca 535 000 hektar ägosplittrad jordbruks- och skogsmark inom länet. Länsstyrelsen skulle redovisa hur ett effektivt strukturarbete kan utvecklas för att ge en hållbar utveckling av landsbygdens ekonomi och tillväxt samtidigt som skogsvårdslagens (1979:429) jämställda mål om god avkastning och hänsyn till miljövärden uppfylls. Uppdraget slutredovisades i oktober 2017, och enligt uppgift från Regeringskansliet (Näringsdepartementet) finns det nu en uppdaterad och långsiktig plan för omarronderingen.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018 fick Länsstyrelsen i Dalarnas län i uppdrag att redovisa hur myndigheten har bidragit till att effektivisera arbetet med omarrondering i Dalarnas län. Arbetet syftade till att i områden med stark ägosplittring bl.a. möjliggöra ett rationellt skogsbruk och en fungerande infrastruktur samt bidra till en hållbar utveckling av landsbygdens ekonomi och tillväxt, samtidigt som skogsvårdslagens jämställda mål om god avkastning och hänsyn till miljövärden värnas. I uppdraget angavs att en väl fungerande samverkan med Lantmäteriet och Skogsstyrelsen var en nyckelfråga. Uppdraget redovisades i Länsstyrelsen i Dalarnas läns årsredovisning för 2018. Av denna framgår bl.a. att länsstyrelsen, i samverkan med bl.a. Skogsstyrelsen och Lantmäteriet, under 2018 tog fram en vägledning för omarrondering enligt det nya arbetssätt som bygger på samverkan och markägarnas vilja och engagemang. På markägares önskan har Länsstyrelsen i Dalarnas län inlett förarbeten inför två kommande omarronderingar. Vidare framgår bl.a. att det på länsstyrelsens initiativ har hållits fyra möten för myndighetssamverkan med regionala representanter från Lantmäteriet och Skogsstyrelsen samt ytterligare två möten med enbart Lantmäteriet. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har samverkat i identifiering och beskrivning av naturvärden i de områden där förarbeten pågår för att säkerställa skydd av höga naturvärden.

Enligt Lantmäteriets regleringsbrev för 2018 skulle Lantmäteriet redovisa hur myndigheten har verkat för stärkt samverkan med Länsstyrelsen i Dalarnas län och Skogsstyrelsen i syfte att bl.a. harmonisera den information

myndigheterna lämnar. Uppdraget redovisades i Lantmäteriets årsredovisning för 2018. Av redovisningen framgår att Lantmäteriet på flera sätt deltar i länsstyrelsens förstudiearbete för eventuella omarronderingar. Lantmäteriet ingår t.ex. i referensgruppen och styrgruppen för respektive förstudie samt har deltagit vid olika informationstillfällen i de byar som länsstyrelsen valt ut. Tillsammans med Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Dalarnas län har Lantmäteriet en gemensam samverkansgrupp.

Av Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2018 framgick att Skogsstyrelsen skulle redovisa hur myndigheten under året bidragit till arbetet med omarrondering i Dalarnas län. Uppdraget redovisades i Skogsstyrelsens årsredovisning för 2018. Av redovisningen framgår att Skogsstyrelsen under 2018 genomförde en inventering för att kartlägga värdefulla naturvärden i pågående omarrondering i Leksands kommun. Resultaten har rapporterats in till Lantmäteriet. Av årsredovisningen framgår också bl.a. att Skogsstyrelsen, i samverkan med Länsstyrelsen i Dalarnas län och Lantmäteriet, har deltagit i de omarronderingsprojekt i Rättviks kommun som påbörjades under året. I projektet har man prövat det nya arbetssätt som tagits fram för omarrondering, vilket innebär att markägare involveras i ett tidigt skede och med stort inflytande på genomförandet.

Enligt Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 får Jordbruksverket bevilja bidrag till omarrondering. Anslaget ska i första hand disponeras för projekt i Dalarnas län, men högst 500 000 kronor av medlen får även disponeras för projekt i Västra Götalands och Värmlands län.

1:21 Åtgärder på fjällägenheter

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 529 000 kronor för 2020 till anslaget 1:21 Åtgärder på fjällägenheter.

Anslaget får användas för utgifter för underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Anslaget får även användas för utgifter för att täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer.

1:22 Främjande av rennäringen m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 113 915 000 kronor för 2020 till anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m.

Anslaget får användas för utgifter till åtgärder för främjande av rennäringen.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Skälet till satsningen är enligt motionärerna att rovdjursersättningen har varit oförändrad i många år. Motionärerna anför vidare att de skador som rovdjuren orsakar inom samebyarnas betesområden är betydligt större än vad som tidigare beräknats.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör den utökning av anslaget som introducerades i budgetpropositionen för 2018 slopas. Anslaget föreslås därför minskas med 10 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att anslaget ska ligga kvar på samma nivå som riksdagen beslutat om i budgeten för 2018 och för 2019. Av propositionen framgår att ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet betalas ut från anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. I propositionen redovisar regeringen att det under 2018 betalades ut drygt 58 miljoner kronor i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäringen.

I budgetpropositionen anför regeringen att en livskraftig rennäring och andra samiska näringar är en grundförutsättning för en levande samisk kultur. Insatserna på området bedöms bidra till uppfyllande av det övergripande målet för samepolitiken (vilket omfattar flera utgiftsområden), dvs. att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Regeringen bedömer att utmaningen för renskötselns framtid främst består av att hantera och att hitta en balans mellan påverkan av pågående och framtida verksamheter av bl.a. skogsbruket, utbyggnad av vindkraft och gruvnäring, turism och infrastruktur i förhållande till rennäringens behov av betesmarker. Även klimatförändringar och extremväder har en betydande påverkan på rennäringens verksamhet. Fortsatt utveckling av renbruksplanerna är därför viktigt men även Sametingets och samebyarnas möjligheter att delta i samråd om etablering av olika verksamheter. Sametingets handlingsplan för klimatanpassning visar på behovet av flexibilitet för minskad sårbarhet. En långsiktigt livskraftig rennäring bidrar enligt regeringen till miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö, producerar efterfrågade klimatsmarta livsmedel och bidrar till bevarandet av andra ekosystemtjänster. Dessa värden har i sin tur betydelse för bl.a. besöksnäringen i berörda regioner.

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att samexistensen med rovdjuren är en viktig fråga för rennäringen. Det är enligt regeringen därför angeläget att berörda myndigheters och rennäringens arbete för att begränsa rovdjursskadorna till den beslutade toleransnivån fortskrider och att förebygga och kompensera för rennäringens rovdjursskador genom ersättning för rovdjurens förekomst.

Av budgetpropositionen framgår vidare att vinterrenhjordens storlek under de två senaste åren har varit ca 248 000 renar. Svängningar i renhjordens storlek beror enligt regeringen till största delen på variationer i naturbetet och förändringar i rovdjursförekomst. Storleken har varierat i cykler mellan 220 000 och 260 000 i vinterjord 1996–2018.

1:23 Sveriges lantbruksuniversitet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 985 357 000 kronor för 2020 till anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet.

Anslaget får användas för utgifter för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå inom livsmedelsproduktion, djurhållning, djurhälsa och djurskydd, skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara, landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer. Anslaget får även användas för ersättning för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning inom samma områden samt för fortlöpande miljöanalys.

Anslaget beräknas ökas med 20 228 000 kronor fr.o.m. 2020 till följd av fördelning av den ökning av universitets och högskolors anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som aviserades i forskningspropositionen Kunskap i samverkan (prop. 2016/17:50). Av samma anledning beräknas anslaget ökas med 13 233 000 kronor fr.o.m. 2020 då ökningen som föreslogs i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) överförs permanent. För att finansiera andra prioriterade åtgärder minskas anslaget med 3 000 000 kronor.

Agrinatura är en allians mellan 33 europeiska universitet och organisationer med det gemensamma målet att stötta utvecklingen av ett hållbart jordbruk och därmed förbättra levnadsvillkoren för människor i låginkomstländer. EEIG är Agrinaturas ekonomiska förening och operativa enhet. Ett medlemskap i EEIG skulle möjliggöra utökad forskning inom jordbrukssektorn i låginkomstländer, och därmed skulle Sverige stärka sitt bidrag till fattigdomsbekämpning, ekonomisk tillväxt och ökad livsmedelssäkerhet i låginkomstländer. Ett medlemskap medför ett solidariskt betalningsansvar för alla medlemmar och för alla aktiviteter inom föreningen. Det solidariska betalningsansvaret inom föreningens projekt begränsas dock till de deltagande medlemmarna inom respektive projekt. Medlemmar som inte deltar i projekten omfattas därmed inte av det solidariska betalningsansvaret. Eventuella kostnader som kan uppstå om ett solidariskt betalningsansvar blir aktuellt kommer att belasta anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet och hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Eftersom medlemmarna i föreningen har ett solidariskt betalningsansvar och eftersom medlemsavgiften överstiger ett prisbasbelopp behövs ett bemyndigande. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om medlemskap i

Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG) och att 2020–2022 för anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet besluta om medlemsavgifter på högst 140 000 kronor per år.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del bör anslaget ökas med 8 000 000 kronor. Även i yrkande 6 efterfrågas ett ökat stöd till SLU. Satsningen ska enligt motionärerna användas till fler utbildningsplatser på veterinärutbildningen och utbildningen för djursjukskötare samt för att återuppta snabbspåret för djursjukskötare.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Motionärerna vill med satsningen betona SLU:s roll för utvecklingen av de areella näringarna, bl.a. genom att bevara utbildningar utanför de stora städerna och att ge praktiskt inriktade specialistutbildningar ökad prioritet för att möta de alltmer komplicerade uppgifterna i de areella näringarna.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 54 500 000 kronor. Minskningen motiveras enligt motionärerna såväl av att regeringens föreslagna ökning om 30 000 000 kronor avvisas som av att en besparing bör göras inom anslaget.

Enligt kommittémotion 2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 ska resurstilldelningen för SLU skapa förutsättningar för livslångt lärande, uppmuntra kurser på halvfart, distanskurser och relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär samt premiera kvalitet och arbetslivsanknytning.

Kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) framgår att regeringen anser att tillämpad forskning och förutsättningar för innovationer är av central betydelse i de areella näringarna för att nå viktiga mål som att svensk skogsnäring ska vara hållbar och växande, att livsmedelsproduktionen ska stärkas och att fossilberoendet ska minskas. Forskning och innovation är enligt regeringen även nödvändigt för livsmedelssektorns konkurrenskraft, inte minst på exportmarknaden. De höjningar av forskningsanslagen som presenterades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) genomförs nu, vilket innebär en ökning av SLU:s forskningsanslag som ingår i den kvalitetsbaserade resursfördelningsmodellen med drygt 33 miljoner kronor fr.o.m. 2020 (se även prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning).

I budgetpropositionen anför regeringen vidare att forskningsresultat behöver spridas och nyttiggöras för att öka livsmedelssektorns konkurrenskraft. Det har enligt regeringen identifierats att Sverige saknar en samordnad funktion där universitet och högskolor och näringslivet inom livsmedelskedjan

samverkar. Efter att regeringen gav Tillväxtverket i uppdrag att etablera en arena för samverkan mellan livsmedelskedjans aktörer finns nu Sweden Food Arena på plats som en samordnad behovsformulerande aktör. Därmed finns det nu en mer tillgänglig och heltäckande aktör för universitet och högskolor att samverka med. Företag kan inte växa och utvecklas om de inte har tillgång till kompetens som svarar mot deras behov. Med rätt kompetens blir företagen mer konkurrenskraftiga och bidrar till ökad tillväxt. Eftersom jobben i livsmedelskedjan är utspridda över hela landet, bidrar de till att hela Sverige lever. Brister och svagheter inom kunskaps- och innovationssystemet inom livsmedelssektorn har enligt regeringen påpekats i flera analyser inom ramen för livsmedelsstrategin, och det finns behov av insatser med utgångspunkt i dessa slutsatser. Programmet för livsmedelsforskning är en viktig del av livsmedelsstrategin. I budgetpropositionen redovisar regeringen också att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) under 2019 har beviljat medel för ökad rörlighet mellan akademi och praktik.

Enheten för samverkan och utveckling vid SLU Alnarp har i uppdrag att initiera, koordinera och medfinansiera forsknings- och utvecklingsprojekt i samverkan med interna och externa parter. Enheten utvecklar och genomför fortbildningar, skapar mötesplatser och nätverk samt verkar för samarbeten inom SLU och tillsammans med andra lärosäten.

I budgetpropositionen redovisar regeringen att antalet studenter vid SLU totalt sett minskade, vilket enligt regeringen är oroande mot bakgrund av att utbildningarna är angelägna för den nationella kompetensförsörjningen. SLU har initierat ett projekt med visionen om att fördubbla antalet studenter till 2027 (i förhållande till nivån 2017). I projektet ingår flera åtgärder, bl.a. att skapa attraktivare utbildningar och lärar- och forskarkarriärer samt att utveckla campus- och lärmiljöerna. Projektet är relativt nystartat och det är för tidigt att utvärdera effekten av åtgärderna. Tendensen med sjunkande söktryck är generell bland lärosätena. Den rådande högkonjunkturen har gjort att fler väljer arbete framför studier. I propositionen anför regeringen vidare att antalet aktiva forskarstudenter har minskat de senaste fem åren. SLU hade 547 aktiva forskarstudenter 2018 jämfört med 568 stycken 2017. Antalet nyantagna forskarstudenter har dock ökat de senaste fyra åren, från 78 stycken 2015 till 130 stycken 2018. Regeringen konstaterar i propositionen bl.a. att SLU:s analyser visar att genomströmningen av forskarstuderande har ökat, vilket har medfört att antalet aktiva forskarstudenter har blivit lägre. Antalet forskande och undervisande personer ökade 2018 med 72 årsarbetare jämfört med 2017 (totalt 1 554 stycken 2018). Antalet disputerade lärare var 976 stycken 2018, vilket är en ökning med 60 personer jämfört med 2017. I propositionen bedömer regeringen att SLU:s arbete med att öka attraktiviteten i sina utbildningar är viktigt för sektorns framtid.

Frågor om forskning inom de areella näringarna behandlas också under anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning och under avsnittet Övriga motioner.

1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 571 164 000 kronor för 2020 till anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader, och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning inom samma utgiftsområde.

För att effektivisera handläggningen av validering av alternativa metoder till djurförsök minskas anslaget med 2 000 000 kronor, och i stället ökas anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med motsvarande belopp fr.o.m. 2020.

Fleråriga åtaganden behöver ingås för att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 548 000 000 kronor 2021–2026.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget ökas med 15 000 000 kronor. Enligt motionärerna är det viktigt att vidareutveckla de areella näringarna, och det behövs en satsning för att anslaget bättre ska följa samhällets kostnadsutveckling.

I motion 2019/20:1506 av Rebecka Le Moine och Maria Gardfjell (båda MP) yrkande 3 anförs att forskningen för att motverka yngelröta och varroakvalster bör förstärkas.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) konstaterar regeringen att nya och utvecklade initiativ till behovsmotiverad forskning kan tas med start från ett mer utförligt kartlagt kunskapsläge med utgångspunkt från de synteser som görs i Formas regi och rapporter från uppdrag som getts

inom ramen för handlingsplanen för livsmedelsstrategin. Kunskapsutveckling och innovationer åstadkoms ofta genom stegvisa, upprepade och långsamma processer som bygger på tidigare resultat. Utbildning och forskning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgör, tillsammans med den fortlöpande miljöanalysen vid SLU, medel för ett hållbart nyttjande av naturresurserna, där hög kompetens, nya forskningsrön och spridning av dessa är av största vikt.

På SLU:s webbplats finns information om amerikansk yngelröta och varroakvalster och vilken forskning som bedrivs för att begränsa dessa sjukdomar hos bin. Amerikansk yngelröta är en bakteriesjukdom som orsakar stor skada överallt där det finns biodling. Forskning vid SLU har medverkat till att bakterien *Paenibacillus larvae* som orsakar sjukdomen har omklassificerats. Det har lett till förbättrade diagnosmetoder som har fått spridning världen över. Angrepp av varroakvalster är utan tvivel det största hotet mot biodlingen både i Sverige och internationellt. Sedan varroakvalstret påträffades i Sverige har SLU bidragit med forskning som fått direkt betydelse för hur biodlarna i Sverige kan hantera parasiten. Ett mål är att förstå hur bina på sikt ska kunna leva med parasitkvalstret utan bekämpning. På Gotland finns bisamhällen som överlever utan bekämpning. Dessa bin har unika egenskaper som är värdefulla att avla på. Virusinfektioner hos honungsbin är också ett viktigt forskningsområde. Forskningen vid SLU fokuserar särskilt på virus som är associerade med varroakvalstret. Enligt information från SLU deltar elva EU-länder, från Skandinavien i norr till Medelhavsländerna i söder, i arbetet med att hitta och odla på lokala biraser som står emot angreppen från varroakvalster och de virus de sprider.

När det gäller satsningar på forskning inom de gröna näringarna, bl.a. livsmedelsforskning, se också kompletterande uppgifter under anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet och under avsnittet Övriga motioner.

Frågor om växtförädling behandlas under Förslag till nya anslag, Växtförädling för nordiska förhållanden.

1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 177 000 kronor för 2020 till anslaget 1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.

Anslaget får användas för att finansiera verksamheten vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

1:26 Nedsättning av slakteriavgifter

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 107 237 000 kronor för 2020 till anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter för 2020.

Anslaget får användas för nedsättning av slakteriavgifter.

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget förstärkas med 70 000 000 kronor. Motionärerna anför att kostnaderna för besiktning i samband med slakt har ökat, och lantbrukarna måste kompenseras för denna kostnadsökning eftersom kostnadsläget för svenska jordbrukare redan är högre än i konkurrerande länder.

Kompletterande uppgifter

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2018 framgår att mer än hela 2018 års anslag för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar användes. Avgifterna sattes ned med 115 685 971 kronor, vilket var 8 448 971 kronor mer än det tilldelade anslaget för nedsättning av slakteriavgifter. Den överskjutande nedsättningen bokfördes som en kostnad på avgiftsområdet. Avgiften för anläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Utan anslaget skulle de mindre företagens avgifter per slaktat djur öka flerfalt. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 2,01 gånger minimiavgifterna. Utan anslaget skulle den sammanlagda avgiften för företag som slaktar över 200 ton nästan öka till det dubbla. Den nuvarande avgiftsmodellen innebär att företag med en verksamhet som slaktar färre djur per kontrolltimme får högre nedsättning än företag som slaktar fler djur per kontrolltimme, vilket påverkar företagets incitament att hålla nere antalet kontrolltimmar.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) konstaterar regeringen att nuvarande system med nedsättning av avgifterna för slakterikontrollen bidrar till sänkta kostnader för landets slakterier och vilthanteringsanläggningar. Avgiftssystemet är dock komplicerat och inte förenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel som ska börja tillämpas i december 2019 (kontrollförordningen). Ett nytt avgiftssystem behöver enligt regeringen därför tas fram.

Förslag till nya anslag

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 310 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Djurvälståndssättning. Motionärerna anser att det är i harmoni med ambitionerna om djurvälstånd att kor ska beta utomhus sommartid. Med detta tillkommer dock arbete och kostnader, vilket innebär en konkurrensackdel

för bönderna. Motionärerna vill därför införa en betesersättning på i storleksordningen 1 000 kronor per mjölkko och år. Även enligt kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 21 bör det införas en djurvälståndersättning för mjölkkor på bete.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 10 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Växtförädling för nordiska förhållanden. Motionärerna anför att arbetet med växtförädlingsprogram med syfte att ta fram grödor som passar för nordiska förhållanden inom offentligt privat partnerskap för växtförädling (Public Private Partnership for Pre-breeding) ska förstärkas för att kunna nyttja en eventuell öppning för nya genomredigeringsmetoder. Enligt motionärerna är sortmaterial som är anpassat för svenska förhållanden viktigt för svensk växtodlings lönsamhet och konkurrenskraft. Även yrkandena 34 och 35 i kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) rör frågan om växtförädling inom Public Private Partnership for Pre-breeding.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 10 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Bekämpning invasiva arter. Även yrkandena 13 och 14 i kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) rör frågan om bekämpning av invasiva arter. I motionerna anfördes att tidiga insatser är mycket viktiga för att minska kostnaderna och öka chansen att lyckas få bort invasiva arter. Invasiva arter är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslår motionärerna att 5 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Sekretariat för synkronisering av forskning och behov. Motionärerna vill upprätta en funktion med bas på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket samt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Även i kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36 efterfrågas en sådan funktion.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 10 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Särskild miljöprövningsdelegation för jordbruket. Motionärerna vill få till stånd en miljöprövningsdelegation som har djup förståelse för jordbruksnäringens förutsättningar. Enligt motionärerna säkerställs därmed ändamålsenlighet, funktion och förvaltningslagens krav på proportionalitet i de krav som ställs på jordbruk. Även kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 42 rör en miljöprövningsdelegation med särskild kompetens inom jordbruk.

I kommittémotion 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 2 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Åkermarksinventering. Motionärerna anför att övervakning av jordbruksmarken kommer att ge tidig information om avgörande miljö- och

odlingsparametrar som är viktiga ur både ett miljö- och produktionsperspektiv. Det ger ett gott underlag både till åtgärder på kort sikt och till den framtida miljö- och jordbrukspolitiken. Även kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11 rör en åkermarksinventering.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås för ett nytt anslag med benämningen Insatser mot överetablerade viltstammar. Motionärerna anför att de stora vildsvinsstammarna skapar stora problem på många håll i landet och att anslaget ska finansiera olika åtgärder för att bekämpa vildsvinsstammarna. I yrkande 73 respektive 74 i samma motion föreslås att ett statligt stöd för stängsling av odlingar mot klövvilt respektive inköp av vildsvinsfällor ska införas. Motionärerna anför att det i dagsläget inte är möjligt att söka stöd för att stängsla in odlingar mot klövvilt. I och med det krisläge som nu råder i fråga om vildsvinen vore det rimligt att det fanns en sådan möjlighet i de län där vildsvinstrycket är särskilt hårt. Även inköp av fällor bör kunna få bidrag. I motionen framförs även vissa förslag om stödutfodring av vilt. Motionärerna föreslår vidare att kravet på att vildsvinskött ska passera en vilthanteringsanläggning ska slopas, att jägare ska kunna sälja viltkött skattefritt upp till ett visst belopp, att en kvot för avskjutning ska sättas upp och att jaktlag som uppfyller sin kvot ska få pengar från staten. I samma motion liksom i kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 18 föreslås att staten ska bekosta avgiften för trikintest och test för radioaktivitet. Såväl i motion 2019/20:2774 (KD) yrkande 21 som i motion 2019/20:2760 (KD) föreslås att det införs ett stöd för utbildning av jägare och jakthundar för att skapa goda förutsättningar för vildsvinsjakt.

Kompletterande uppgifter

Djurvålfärdersättning

Inom ramen för pelare 2 i landsbygdsprogrammet kan ersättning ges för extra djuromsorg, s.k. djurvålfärdersättning. Det finns i dag tre djurvålfärdersättningar som ingår i landsbygdsprogrammet för 2014–2020: ersättning för extra djuromsorg för får, ersättning för extra djuromsorg för saggor och ersättning för utökad klövhälsovård för mjölkkor.

Syftet med ersättningen är att främja djurens välbefinnande. Ersättningen regleras i artikel 33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005. Djurvålfärdersättningar kan endast ges för åtgärder som går utöver unionsrätten, nationella lagstiftningskrav och allmän praxis. Nuvarande EU-regler tillåter alltså inte ersättning för åtgärder som går utöver EU-lagstiftning men som är en del av nationell lagstiftning, t.ex. lagkrav på utevistelse, det s.k. beteskravet.

Med anledning av den kommande budgetperioden 2021–2027 för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) lade kommissionen under 2018 fram ett förslag (COM(2018) 392 final) till en ny förordning, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu). Djurvälståndssättning regleras i artikel 65 i förslaget på ett sätt som innehållsmässigt motsvarar artikel 33 i den nu gällande förordningen. Frågan om förutsättningarna för att ändra artikel 33 i förordning (EU) nr 1305/2013 behandlas i departementspromemorian EU:s framtida jordbrukspolitik (Ds 2018:10). Av promemorian framgår följande (s. 122):

Enligt analyser från Statens jordbruksverk kan en ändring i landsbygdsförordningen som innebär att ersättning kan lämnas för åtgärder som går utöver bestämmelser i EU:s regelverk, oavsett om sådana åtgärder redan är del av nationell lagstiftning eller praxis, få betydande fördelar för t.ex. grisproduktionen i Sverige som i väsentliga delar står under mer långtgående djurskyddskrav än vad EU:s regelverk kräver. Om det ska vara möjligt att ge en bred möjlighet att lämna stöd för djurskyddsåtgärder och samtidigt behålla regler och praxis på den nivå vi har i dagsläget krävs en ändring av artikel 33 vad avser:

1. Möjlighet att lämna ersättning för åtgärder som genomförs på grund av tvingande regelverk.
2. Möjlighet att lämna ersättning för åtgärder som ska följas enligt bindande normer.
3. Möjlighet att lämna ersättning för åtgärder som ska följas enligt andra bindande krav.

Eftersom inskränkningarna i artikel 33 varken grundar sig på någon princip i EU-fördragen eller i övrigt på någon konsekvent tillämpad princip i EU-lagstiftningen finns förutsättningar för att argumentera för ett borttagande av dem. Andra argument för ett borttagande av inskränkningarna är att tillämpningen av artikeln i sin nuvarande form leder till skillnader i ländernas möjligheter att ge djurvälståndssättningar eftersom lagar och praxis skiljer sig åt mellan länderna. Det får till följd att konkurrensförutsättningarna på den inre marknaden påverkas negativt då producenter som verkar under strängare krav oftast inte kan ta ut ett högre pris för sina produkter. Nuvarande tillämpning motverkar, i stället för att uppmuntra, strävanden att förbättra djurvälståndet inom EU.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Näringsdepartementet) driver Sverige på för en förändring av kommissionens förslag till ny jordbrukspolitik för att det ska vara möjligt att betala ut djurvälståndssättning för åtgärder som går utöver EU-lagstiftning men som är en del av nationell lagstiftning. Sveriges linje har dock ännu inte vunnit gehör i de diskussioner som pågår i rådet. Regeringen anser också att förslaget till nytt miljö- och klimatsystem – Eco Schemes – under pelare 1 ska kunna öppnas även för djurvälståndssättningar. Europaparlamentet har i sin rapport över förslaget till reform av GJP lagt in ändringsförslag som innebär att djurvälståndssättningar ska kunna ingå som en del av Eco Schemes i GJP:s första pelare.

Växtförädling för nordiska förhållanden

I livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) anför regeringen att det är viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd för att öka tillväxten. En utvecklad växtförädling som tillgodoser behovet av lämpliga lokala och regionala växtsorter för hela landet innebär en mångfald av grödor och möjligheter till diversifiering på gårdsnivå. Regeringen bedömer att nya tekniska framsteg och innovationer bör utnyttjas och tas till vara i växtförädlingsarbetet för att bidra till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat och en hållbar produktion.

I SLU:s regleringsbrev för 2018 gav regeringen myndigheten i uppdrag att bygga upp ett kompetenscentrum för växtförädling. I regleringsbrevet för 2019 anges att högst 20 miljoner kronor av anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet ska användas för uppbyggnad av kompetenscentrumet. I regleringsbrevet anges att centrumet ska samla akademien och näringslivet och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Hänsyn ska också tas till klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi. Utveckling av kompetenser och nya tekniker inom växtförädling och utvärderingar av växtmaterial för marknaden ingår. I regleringsbrevet anges vidare att SLU ska redovisa uppbyggnad och verksamhet för kompetenscentrumet. SLU ska också redovisa hur kompetenscentrumet kommer att bidra till en ökad tillgång till växtsorter som möjliggör en konkurrenskraftig och hållbar jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige.

Av SLU:s årsredovisning för 2018 framgår följande. SLU etablerade under året ett kompetenscentrum under namnet SLU Grogrund som ett virtuellt centrum med organisatorisk hemvist vid Alnarp. SLU Grogrund har hållit sju workshoppar för akademi och näringsliv för att definiera inom vilka områden projekt behöver startas. Verksamhet startades under 2018 i form av flera projekt, bl.a. Växtförädling i hortikulturell frilandsodling, Framtidens äpple, Klimatstabil vete, Yin-yang baserade markörer för förädling av spannmål och Framtidens åkerböna för mat och foder. För att bidra till den kompetensförsörjning inom växtförädling som efterfrågas i Sverige har även doktorandtjänster utlysts i SLU Grogrunds regi. Flera tjänster har tillsatts.

Regeringen beslutade i mars 2017 att ge Formas i uppdrag att ge stöd till förstärkta insatser för nordisk växtförädling genom att ge stöd till offentligt privat partnerskap för växtförädling (partnerskapet) som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet (N2017/02349/SUN). Enligt regeringens beslut är syftet med stödet att möjliggöra ytterligare forskningsprojekt inom ramen för partnerskapets verksamhetsområde. Uppdraget är ett led i genomförandet av livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104). Regeringen angav vidare att förstärkta insatser för växtförädling är en åtgärd inom livsmedelsstrategins strategiska område Regler och villkor och ska bidra till att nya metoder och innovationer för växtförädling utnyttjas för att säkerställa tillgång på växtsorter för odling i Sverige. Syftet är också att möjliggöra ett jordbruk som

bidrar till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser liksom jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat. Av regeringens beslut framgår att kostnaderna för uppdraget ska belasta anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 28 februari 2020.

Bekämpning av invasiva arter

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att invasiva främmande arter har identifierats som ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Enligt budgetpropositionen utförde Artdatabanken under 2018 en riskbedömning av 1 033 arter. Av dessa bedöms 877 kunna påverka biologisk mångfald i Sverige på ett negativt sätt. Totalt 257 arter bedömdes utgöra en hög eller mycket hög risk som invasiva främmande arter och 53 arter bedömdes vara potentiellt invasiva. Av budgetpropositionen framgår vidare att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (HaV) under 2018 arbetade med att genomföra de åtaganden som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om att förebygga och hantera introduktion av invasiva främmande arter. Nya bestämmelser i miljöbalken om invasiva främmande arter, som kompletterar EU-förordningen, trädde i kraft i augusti 2018. Regeringen har också beslutat om en förordning, förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter, som trädde i kraft den 1 januari 2019.

Regeringen anför vidare i budgetpropositionen (utg.omr. 20) att kraftigare insatser är viktiga för att bekämpa och hantera invasiva främmande arter. Det statliga arbetet kan enligt regeringen fortsätta genom förstärkningen av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 1:3 inom utgiftsområde 20 ska ökas med 400 miljoner kronor fr.o.m. 2020. Regeringen anger som skäl för ökningen att det behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden. Regeringen anför vidare att det också behövs fortsatt engagemang från civilsamhället och privata aktörer och att information och vägledning till berörda därför är viktigt.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 får anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 bl.a. användas för kostnader som avser arbete med invasiva främmande arter.

Av förordningen om invasiva främmande arter framgår att Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för landlevande arter och HaV för vattenlevande arter. Myndigheterna ska enligt förordningen utföra riskbedömningar, vidta åtgärder om arters spridningsvägar, upprätta övervakningssystem samt anmäla och informera när en invasiv art upptäcks. Förordningen ger även myndigheterna möjlighet att för arter på unionsförteckningen ge tillstånd till viss hantering samt föreslå nödatgärder. För arter med stor spridning, där utrotning inte är möjlig, ska myndigheterna ta fram hanteringsåtgärder.

Naturvårdsverket anger i sin årsredovisning för 2018 att arbetet med invasiva främmande arter under 2018 syftade till att etablera de strukturer som behöver upprättas enligt EU-lagstiftningen och till att hindra etablering och

spridning av sådana arter genom att öka medvetenheten om dem hos myndigheter, branscher, företag och allmänheten. Naturvårdsverket har deltagit på mässor och konferenser, annonserat i branschtidningar, utvecklat webbsidor, tagit fram broschyrer samt hållit webinarium och konferenser för att öka länsstyrelsernas kunskap i frågan. Naturvårdsverket uppger vidare att tre utbildningsfilmer om utrotning och avfallshantering är under beredning och att verket håller på att ta fram anvisningar om hanteringen av avfall från hushållen för att hindra spridning av invasiva växter från avfallsanläggningar.

Av årsredovisningen framgår vidare att Naturvårdsverket har finansierat mårhundprojektet som framgångsrikt bekämpat mårhund och även andra invasiva däggdjur, såsom bisam. Naturvårdsverket har även finansierat ett projekt inom Länsstyrelsen i Skåne som har lett till att sidenört har utrotats från samtliga kända lokaler i länet. Artdatabanken har också på uppdrag av Naturvårdsverket tagit fram en testversion av ett förenklat inrapporterings-system för att myndigheter och allmänheten lätt ska kunna anmäla observationer av invasiva främmande arter. Testversionen lanserades under sommaren 2018.

Av HaV:s årsredovisning för 2018 framgår bl.a. följande. HaV och Naturvårdsverket förbereder föreskrifter, rutiner och hanteringsåtgärder till följd av EU-förordningen. Artdatabanken har på uppdrag av HaV och Naturvårdsverket genomfört en riskklassificering av drygt 1 000 invasiva främmande arter. Klassificeringen bygger på en uppskattning av hur stor risk en främmande art utgör för inhemska biologisk mångfald, utifrån kunskap om arternas biologi i kombination med antaganden om framtida klimat. Den klassificerade listan kommer enligt HaV att utgöra en grund för myndigheternas prioriteringar och ett underlag för nationella bedömningar.

Sekretariat för synkronisering av forskning och behov

Som framgår även under anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet redovisar regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) genomförda och pågående insatser för att kanalisera information om nya forskningsrön från akademien till lantbruksnäringen och för att fånga upp information om lantbruksnäringens behov av forskning.

Av budgetpropositionen framgår att regeringen anser att tillämpad forskning och förutsättningar för innovationer är av central betydelse i de areella näringarna – detta för att nå viktiga mål som att svensk skogsnäring ska vara hållbar och växande, att livsmedelsproduktionen ska stärkas och att fossilberoendet ska minskas. Forskning och innovation är även nödvändigt för livsmedelssektorns konkurrenskraft, inte minst på exportmarknaden. De höjningar av forskningsanslagen som presenterades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) genomförs nu, vilket innebär en ökning av SLU:s forskningsanslag som ingår i den kvalitetsbaserade resursfördelningsmodellen med drygt 33 miljoner kronor fr.o.m. 2020 (se även utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning).

I budgetpropositionen anför regeringen vidare att forskningsresultat behöver spridas och nyttiggöras för att öka livsmedelssektorns konkurrenskraft. Det har enligt regeringen identifierats att Sverige saknar en samordnad funktion där universitet och högskolor och näringslivet inom livsmedelskedjan samverkar. Efter att regeringen gav Tillväxtverket i uppdrag att etablera en arena för samverkan mellan livsmedelskedjans aktörer finns nu Sweden Food Arena på plats som en samordnad behovsformulerande aktör. Därmed finns det nu en mer tillgänglig och heltäckande aktör för universitet och högskolor att samverka med. Vidare anför regeringen att brister och svagheter inom kunskaps- och innovationssystemet inom livsmedelssektorn har påpekats i flera analyser inom ramen för livsmedelsstrategin och att det finns behov av insatser med utgångspunkt i dessa slutsatser. Programmet för livsmedelsforskning är en viktig del av livsmedelsstrategin. I budgetpropositionen redovisar regeringen också att Formas under 2019 har beviljat medel för ökad rörlighet mellan akademi och praktik.

I budgetpropositionen anför regeringen vidare att de åtgärder som vidtagits i fråga om kunskap och innovation genom livsmedelsstrategins handlingsplan syftar till att ge verktyg för en förbättrad beställarroll och bättre samordning i livsmedelskedjan och för att identifiera forsknings- och innovationsbehoven.

På SLU:s webbplats beskrivs olika uppdrag och olika enheters funktion. Av informationen framgår att enheten för samverkan och utveckling vid SLU Alnarp har i uppdrag att initiera, koordinera och medfinansiera forsknings- och utvecklingsprojekt i samverkan med interna och externa parter. Enheten utvecklar och genomför fortbildningar, skapar mötesplatser och nätverk samt verkar för samarbeten inom SLU och tillsammans med andra lärosäten. Vidare beskrivs att ett av SLU:s uttalade uppdrag är att nyttiggöra forskning. SLU Holding AB är länken mellan forskning och marknaden, som ser till så att forskningsresultat blir kända och sedan omsätts till något som kommer andra till godo. På webbplatsen ges även ytterligare exempel på samverkansprojekt, t.ex. Agroväst (forskning, utbildning och stöd till entreprenörskap inom lantbruksanknutna näringar och livsmedelsindustri) och FältForsk (ett samarbetsorgan för SLU och externa intressenter vad gäller fältforskning inom jordbruksområdet).

Särskild miljöprövningsdelegation för jordbruket

Miljöprövningsdelegationer finns inom länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Miljöprövningsdelegationerna prövar bl.a. vissa ärenden om miljöfarlig verksamhet. När en miljöprövningsdelegation prövar ett ärende ska den bestå av en ordförande och en miljöakkunnig. Ordföranden ska vara jurist och ha särskild erfarenhet av miljöfrågor och andra frågor som behandlas i miljöbalken. Den miljöakkunnige ska ha en teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och särskild erfarenhet av frågor om skydd för människors hälsa och miljön (2, 3 och 18 §§ förordningen [2011:1237] om miljöprövningsdelegationer).

Den svenska miljöprovningen har reformerats vid flera tillfällen. En viktig utgångspunkt i regelförenklingsarbetet har varit att provningen inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa. I juni 2012 koncentrerades tillståndsprovningen till ett lägre antal länsstyrelser. Det övergripande syftet med reformen var att åstadkomma en mer effektiv provning och kortare handläggningstider. Regeringen anförde i proposition 2009/10:215 om mark- och miljödomstolar bl.a. att en koncentration av tillståndsprovningen av B-verksamheter till ett färre antal miljöprovningsdelegationer skulle leda till en mer kvalificerad och effektiv provning. Vidare ansåg regeringen att om provningen av olika typer av verksamheter, som t.ex. vindkraft eller täkter, görs hos färre miljöprovningsdelegationer kommer erfarenheten av att pröva olika typer av verksamhet att öka. Slutligen anförde regeringen att en provning hos färre miljöprovningsdelegationer också ger bättre förutsättningar för en enhetlig rättstillämpning.

Åkermarksinventering

Jordbruksverket fick 2006 i uppdrag av regeringen att genomföra en nationell jordartskartering av åkermarken. Resultatet presenterades i Jordbruksverkets rapport Nationell jordartskartering – Matjordens egenskaper i åkermarken (Rapport 2015:19). Rapporten är baserad på resultatet av jordprovtagning i matjordslagret i åkermarken under 2011–2012. Prov togs på drygt 13 000 platser. Proverna har analyserats utifrån textur och mullhalt samt innehåll av fosfor, järn, aluminium, kalcium, kalium och magnesium. Resultaten från den nya jordprovtagningen har kombinerats med data från SLU:s miljöövervakningsprogram Yttäckande rikskartering av åkermark för att få ett heltäckande provtagningsnät över Sveriges åkermark. Totalt finns därmed nästan 15 000 provtagningspunkter.

Kartor över matjordens egenskaper har tagits fram utifrån jordproverna, däribland en jordartskarta med FN:s livsmedels och jordbruksorganisations (FAO) jordartsklasser. Den nya jordartskartan kan enligt Jordbruksverkets rapport användas i sammanhang där geografiska skillnader i matjordens struktur behöver kartläggas, exempelvis för att beräkna åkermarkens läckage av näringsämnen eller som ett underlag för beräkningar av åkermarkens produktionsförmåga och jordbrukets konkurrenskraft i olika delar av Sverige. Den kan också utgöra ett underlag för att peka ut var åtgärder behöver vidtas.

Insatser mot överetablerade viltstammar

När det gäller ersättning för förebyggande åtgärder för viltskador, se även under anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m.

Riksdagen avslog 2017 ett förslag om ändringar i jaktlagen om utfodring av vilt. Riksdagen riktade samtidigt ett tillkännagivande till regeringen om utfodring av vilt i enlighet med miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17:MJU4 Vildsvin och viltskador (rskr. 2016/17:26). Utskottet anförde bl.a. följande i fråga om utfodring av vilt:

Utfodring av vilt orsakar på en del håll stora problem. I likhet med regeringen anser utskottet därför att det finns skäl att reglera utfodringen av vilt. Utskottet finner dock att regeringens förslag till reglering av förbud mot utfodring av vilt är för långtgående och riskerar att skapa problem för stora delar av viltvården. Utskottet anser att en reglering inte bör formuleras som ett generellt förbud mot utfodring av vilt med möjlighet till undantag. Enligt utskottet bör det i stället finnas möjlighet att i enskilda fall meddela förbud när andra lösningar inte är möjliga eller när det går att påvisa en påtaglig skada. Ett förbud bör således kunna begränsas till att endast omfatta ett visst område och bör även kunna vara tidsbegränsat. Vidare anser utskottet att det framför allt är felaktig och överdriven utfodring av klövvilt som bör regleras. Regeringen bör därför återkomma med nya lagförslag i frågan.

I skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 anförde regeringen följande när det gäller det nämnda tillkännagivandet:

Tillkännagivandet i frågan om reglering av utfodring av vilt bereds. Regeringen följer utvecklingen av olika aktörers initiativ beträffande utfodring av vilt och avvaktar resultatet av initiativen. Flera organisationer, däribland Skogsstyrelsen, Sveaskog AB och Svenska Jägareförbundet, har förslag till åtgärder på frivillig basis som i vart fall delvis skulle kunna lösa problematiken. Näringsdepartementet tar initiativ till samtal med parterna för uppföljning av organisationernas arbete. I Svenska Jägareförbundets s.k. allmänna uppdrag ingår numera att verka för begränsning av utfodring. Bland initiativen kan nämnas Skogsstyrelsens viltskadepolicy som antogs i oktober 2018 och bl.a. rör utfodring, Svenska Jägareförbundets handlingsplan för vildsvin och plan att ta fram skärpta riktlinjer om klövviltutfodring samt markägarorganisationernas arbete med att begränsa utfodring genom policydokument, överenskommelser och regleringar i avtal om jaktarrangemang. Ärendet bereds vidare.

Vad gäller frågan om förvaltning av viltstammar kan noteras att Naturvårdsverket 2015 på uppdrag av regeringen redovisade en nationell strategi för svensk viltförvaltning (NV-00303-15). Strategin avser tiden t.o.m. 2020, och avsikten är att Naturvårdsverket efter att ha utvärderat strategin ska utarbeta en ny handlingsplan som gäller fr.o.m. 2021. Av strategin framgår att viltförvaltningen aktivt ska bidra till att förebygga skador och andra problem. Vidare framgår bl.a. att staten behöver säkra att det finns resurser för ett effektivt förebyggande arbete, när det gäller både kunskapsspridning och praktiska åtgärder, och att regionala myndigheter och kommuner bör ges förutsättningar att bidra i arbetet med att förebygga skador. Enligt strategin bör populationsreglerande jakt på arter som orsakar stora skador främjas, och det behöver också klargöras när, var och hur vilt får utfodras.

Naturvårdsverket har tagit fram förslag till en reviderad nationell förvaltningsplan för vildsvin. Förslaget har varit ute på remiss. Sista dag att lämna synpunkter på förslaget var den 25 oktober 2019. Strategin för svensk viltförvaltning har varit en av utgångspunkterna under arbetet med förvaltningsplanen. I förslaget anges att syftet med förvaltningsplanen är att den ska vara ett stöd i förvaltningen av den svenska vildsvinspopulationen. Detta gäller bl.a. vid framtagandet av regionala förvaltningsplaner och vid

utarbetandet av lokala förvaltningsstrategier och målsättningar. Naturvårdsverket anför vidare att den långsiktiga effekt som uppnås med en aktiv förvaltning av vildsvin är en hållbar och kontrollerad vildsvinspopulation där skador på gröda och mark samt viltolyckor med vildsvin inblandade minskar. Naturvårdsverket anför vidare att motiverade och aktiva jägare är en förutsättning för en väl fungerande viltförvaltning. Det är därför nödvändigt med en väl fungerande samverkan mellan de aktörer som påverkar vildsvinsstammen.

Enligt den föreslagna förvaltningsplanen är den viktigaste åtgärden för att reducera vildsvinens negativa effekter att minska tätheten av vildsvin i de skadedrabbade områdena. Det åstadkoms genom ett generellt ökat jakttryck. Det effektivaste sättet att reducera en vildsvinspopulation är att fokusera jakten på sugor och gyltor (reproduktiva hondjur), särskilt under perioden oktober till december. Förebyggande åtgärder, som avhåller vildsvinen från den energitillgång som jordbruksgrödorna utgör, är andra viktiga åtgärder. För att öka möjligheten till kontroll är det även viktigt att inte utfodra vildsvin.

I förslaget till förvaltningsplan anges vidare att vildsvinskött har en stor potential vad gäller livsmedel. Det kan utgöra en större del av det kött som finns i handeln och i offentliga miljöer. Det finns en utvecklingspotential vad gäller ett förenklat förfarande för avsättning av vildsvinskött. Det skulle kunna innebära en ökad möjlighet att leverera vildsvinskött till fler konsumenter med god förtjänst. Det skulle kunna ses som en kompensation för skador då markägare skulle få inkomster som ställs i relation till skadan. Jakt för mat som inte innebär alltför mycket komplex hantering skulle ge större incitament till ökad avskjutning, vilket skulle ligga i linje med vildsvinsförvaltningens målsättning.

Vidare kan noteras att regeringen i juli 2018 gav Livsmedelsverket i uppdrag att analysera och lämna förslag på förenklade förfaranden för avsättning av vildsvinskött på marknaden (N2018/04065/DL, N2018/01954/DL). Uppdraget kommer enligt Livsmedelsverkets hemsida att redovisas till Regeringskansliet i mitten av december 2019. Livsmedelsverket har utarbetat en rapport som har skickats ut på remiss. I rapporten lämnar Livsmedelsverket flera förslag till åtgärder som enligt verket kommer att minska antalet skador i trafiken och skadorna på jordbruket. Livsmedelsverket föreslår bl.a. att staten ska bekosta test av cesium och trikiner och att jägare som lämnar in vildsvin till en vilthanteringsanläggning ska kunna få en premie på 500 kronor. Livsmedelsverket föreslår vidare att jägare ska utbildas specifikt i tillvaratagande av vildsvin. Den lokala samverkan mellan markägare, jägare och vilthanteringsanläggningar föreslås även öka. Detta anses enligt myndigheten vara en förutsättning för att kunna förvalta vildsvinsstammen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Vidare föreslås att det ska upprättas fler uppsamlingscentraler som kan ta emot vilt nära jägaren. Utbildade jägare ska kunna leverera vildsvinskött direkt till konsument. Det ska skapas en ny kategori av anläggningar som kan hantera bl.a. vildsvin som är avsedda för livsmedelskedjan.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU6 Jakt och viltvård redovisade utskottet följande när det gäller vildsvinspopulationen:

Naturvårdsverket har upplyst att det är jägare och markägare som utför den populationsreglerande jakten, med hjälp av generösa jakttider och hjälpmedel såsom belysta åtelplatser. Regeringen och Naturvårdsverket stöder detta arbete på olika sätt. Regeringen har t.ex. i viltvårdsuppdraget till Svenska Jägareförbundet pekat ut populationsreglerande jakt på vildsvin som särskilt prioriterad. Naturvårdsverket har lyft frågan i olika sammanhang, bl.a. vid konferenser med länsstyrelserna där verket har pekat på vikten av att ha regionala förvaltningsplaner baserade på viltstrategin. Naturvårdsverket har under lång tid också framhållit att samverkan på olika sätt är en nyckelfaktor för att begränsa vildsvinsstammarna. Naturvårdsverket har också varit helt positivt till det förslag som Regeringskansliet har utarbetat om att det vid jakt på vildsvin ska vara tillåtet att, utan särskilt tillstånd, använda elektronisk bildförstärkare eller bildomvandlare, värmekamera eller rörlig belysning i nära anslutning till jaktvapnet. Naturvårdsverket har i det sammanhanget lagt till att värmekamera lämpligen används på öppna ytor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (yttr. 2019/20:MJU1y) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. De ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59).

Enligt utskottets bedömning är den fördelning på anslagen och de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden som regeringen har föreslagit väl avvägda. Utskottet hänvisar i denna del till de kompletterande uppgifter som har redovisats för respektive anslag ovan. Därmed tillstyrker utskottet de anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som regeringen har föreslagit för budgetåret 2020 och avstyrker motionärernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndiganden att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden och att besluta om medlemskap och årsavgift för Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG). Samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om forskning och kompetensförsörjning inom de areella näringarna och om ett svinndatacenter. Jämför reservation 1 (M) och 2 (SD).

Motionerna

Forskning och kompetensförsörjning

Enligt kommittémotion 2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34 bör den tillämpade forskningen i hela livsmedelskedjan stärkas. Motionärerna anför att behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften är viktig och att det kan finnas skäl för en större samlad forskningsinsats inom primär- såväl som livsmedelsproduktionen. I yrkande 35 anför motionärerna att SLU bör ges i uppdrag att se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva. I yrkande 37 efterfrågas en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklingar. I yrkande 38 framhåller motionärerna att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder. Enligt yrkande 39 i samma motion bör möjligheterna till ett svenskt växtförädlingsprogram övervägas, med syfte att ta fram grödor som passar för svenska förhållanden.

Av motion 2019/20:1026 av Helena Antoni (M) framgår att man bör satsa mer på foodtech och innovativ livsmedelsforskning för att värna klimatet och folkhälsan.

I motion 2019/20:2505 av Hans Rothenberg (M) anför motionären att det är viktigt att verka för att på ett seriöst sätt tillåta och stimulera vidare forskning om genetiskt modifierade organismer (GMO), såväl nationellt som inom EU.

I kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 29 anför motionärerna att regeringen ska stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn. I yrkande 30 efterfrågar motionärerna att offentliga medel i högre utsträckning ska riktas till behovsdriven forskning. Enligt yrkande 31 bör regeringen ge i uppdrag åt det statliga forskningsrådet för hållbar utveckling (Formas) och SLU att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot.

Enligt kommittémotion 2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20 bör möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna ses över. Att stärka forsknings- och innovationsklimatet för de gröna näringarna stärker enligt motionärerna svensk konkurrenskraft.

Svinndatacenter

I motion 2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 16 föreslås att ett nationellt svinndatacenter inrättas på SLU. Motionären anför att det krävs ett pålitligt och långsiktigt system för att precisera problembeskrivningen kring matsvinn och för att kunna följa upp mål och följa utvecklingen över tid. Det är av yttersta vikt att mätningarna kommer igång snarast. Riksdagen behöver därför tydliggöra att finansieringen av denna datainsamling är en prioriterad fråga.

Kompletterande uppgifter

Forskning och kompetensförsörjning

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) inom ramen för forskningsprogrammet för livsmedel under 2018 beviljade medel för bibliometriska analyser, forskningsöversikter, utlysning om maten och människan samt medel för nyttiggörande av resultat från tidigare forskning inom livsmedel. Formas har därtill utsett en nationell kommitté för forskningsfinansiärer i syfte att samordna och stärka forskningen inom livsmedelskedjan. Under 2019 har denna kommitté arbetat med att ta fram en gemensam forskningsagenda inom området.

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att nya och utvecklade initiativ till behovsmotiverad forskning kan tas med start från ett mer utförligt kartlagt kunskapsläge med utgångspunkt från de synteser som görs i Formas regi och rapporter från uppdrag som har getts inom ramen för handlingsplanen för livsmedelsstrategin. Kunskapsutveckling och innovationer åstadkoms ofta genom stegvisa, upprepade och långsamma processer som bygger på tidigare resultat. Utbildning och forskning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgör, tillsammans med den fortlöpande miljöanalysen vid SLU, medel för ett hållbart nyttjande av naturresurserna, där hög kompetens, nya forskningsrön och spridning av dessa är av största vikt. Regeringen anför vidare att de åtgärder som vidtagits när det gäller kunskap och innovation genom livsmedelsstrategins handlingsplan syftar till att ge verktyg för en förbättrad beställarroll och bättre samordning i livsmedelskedjan och för att identifiera forsknings- och innovationsbehoven.

När det gäller frågan om genetiskt modifierade organismer (GMO) måste all slags verksamhet i Sverige där GMO hanteras ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt på EU-nivå och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas. Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets

förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Målet med godkännandeförfarandet är att garantera att utsläppandet på marknaden av sådana produkter inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen. Nationella regler om GMO finns framför allt i miljöbalken, i förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, i förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter. I Sverige odlas det för närvarande inga genetiskt modifierade grödor, förutom i försök. Under 2015 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att granska riskbedömningen av GMO. Granskningen skulle bl.a. omfatta långsiktiga effekter och hur exempelvis de frågor som Europaparlamentet har haft om Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (Efsa) riskbedömningar har tagits om hand av Efsa och Europeiska kommissionen (dnr N2015/08644/SK). Jordbruksverket redovisade uppdraget i sin rapport Riskbedömning av genetiskt modifierade växter och växtprodukter (Rapport 2016:17). Jordbruksverket ansåg bl.a. att den samlade riskbedömningsprocessen är ändamålsenlig.

Under våren 2019 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra denna teknikneutral (bet. 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald, rskr. 2018/19:172). Av miljö- och jordbruksutskottets ställningstagande i frågan framgick följande:

När det gäller frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik vill utskottet framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Genteknik är av största vikt i detta arbete eftersom denna teknik är snabbare än konventionell växtförädling och därmed kan bidra till att öka takten i arbetet med förbättrade grödsorter. Olika tekniker kan leda till samma resultat, men dagens lagstiftning gör skillnad på vilken förädlingsmetod som används. Detta innebär att växtsorter som framställts genom traditionell växtförädling kan vara tillåtna, medan växtsorter med samma egenskaper som framställts genom GMO-teknik inte är det. Regelverket hämmar utvecklingen av nya växtsorter och därmed även lantbrukets utveckling. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Lagstiftningen om genteknik bör mot denna bakgrund moderniseras och göras teknikneutral. Detta bör ges regeringen till känna. [...] När det gäller frågan om åtgärder som avser lagstiftningen om Crispr-Cas9 har en diskussion inletts på EU-nivå med anledning av EU-domstolens dom i mål C-528/16. Utskottet anser att det i nuläget inte finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av domen och Crispr-Cas9. [...]

Som svar på en interpellation (ip. 2018/19:314) av Staffan Eklöf (SD) om vad regeringen gör för att uppfylla riksdagens tillkännagivande anförde klimat- och miljöminister Isabella Lövin den 1 oktober 2019 bl.a. följande:

Genetiskt modifierade organismer regleras på EU-nivå. Lagstiftningen är harmoniserad för att samma krav ska gälla i alla EU:s medlemsländer, och den bygger på försiktighetsprincipen. Syftet med reglerna är att skydda människors och djurs hälsa och miljön, och samtidigt sörja för att den inre marknaden fungerar effektivt. Lagstiftningen omfattar organismer vars genetiska material har ändrats på ett sätt som inte sker naturligt, och som avsiktligt införs i miljön. Om en riskbedömning utesluter negativa effekter kan en genetiskt modifierad organism godkännas för att släppas ut på marknaden. Denna prövning görs på EU-nivå och beslutet gäller i samtliga EU:s medlemsländer. Vid användning av genetiskt modifierade organismer med inneslutande åtgärder som förhindrar att organismerna kommer ut i miljön, som till exempel forskning i ett laboratorium eller användning i ett växthus, krävs i regel inte godkännande.

Den 25 juli 2018 meddelade Europeiska unionens domstol dom i ett mål om förhandsavgörande angående så kallade nya tekniker för genetisk modifiering. Domen innebär att en specifik typ av ny genteknik inte är undantagen från EU:s lagstiftning på området och omfattas därmed av krav på godkännande. Domen är vägledande för samtliga EU:s medlemsländer.

Den 4 april 2019 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen att lagstiftningen om genetiskt modifierade organismer bör modifieras och göras teknikneutral. Tillkännagivandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Eftersom genetiskt modifierade organismer regleras på EU-nivå bör insatser ske på denna nivå. Det finska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd har föreslagit att rådet ska uppmana Europeiska kommissionen att ta fram en studie om nya genteknikers status enligt unionslagstiftningen. Studien ska ta hänsyn till EU-domstolens dom. Enligt förslaget ska Europeiska kommissionen överlämna studien senast den 30 april 2021. Regeringen är positiv till förslaget och stöder ett beslut att be kommissionen att initiera en studie och att den även ska innefatta en kostnadsanalys. Regeringen avvaktar resultatet av denna studie.

Av propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) framgår att regeringens ambition är att värna den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken måste svara mot globala och nationella samhällsutmaningar och samhällsbehov. De statliga forskningsfinansiärerna spelar en betydelsefull roll för att stödja både grundforskning och behovsmotiverad forskning inom olika områden. För att möta samhällsutmaningarna behövs forskningsbaserad kunskap liksom samverkan mellan högskolan och samhället i övrigt för att få fram nya hållbara lösningar. I januari 2018 införde Vetenskapsrådet nya riktlinjer för bedömning av stöd till forskning. Vetenskapsrådet har arbetat fram åtta grundläggande principer för att se till att den vetenskapliga bedömningen görs inom ramen för en sund granskningskultur och god forskningssed. Principer som tas upp är bl.a. sakkunskap i bedömningen, saklighet och likabehandling samt etiska överväganden. Av principerna framgår bl.a. att alla bedömningar ska göras på ett likvärdigt sätt och baseras på den planerade och utförda forskningens kvalitet och på de sökandes meriter. Bedömningen förutsätter ett etiskt

förhållningssätt och hög integritet. De sakkunniga ska inte göra någon preliminär etikprövning, men hänsyn bör tas till hur den sökande diskuterar och problematiserar sin forskning med hänsyn till god forskningssed. Till varje princip hör ett antal riktlinjer som ska fungera som stöd för det praktiska arbetet med bedömning av ansökningar.

Ytterligare kompletterande uppgifter om forskning och kompetensförsörjning redovisas under anslagen 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet och 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

När det gäller frågor om växtförädling, se information under Förslag till nya anslag, Växtförädling för nordiska förhållanden.

Svinndatacenter

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) framgår när det gäller arbete för minskat matsvinn bl.a. att Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att föreslå ett etappmål om minskat matsvinn. Förslaget ska redovisas senast den 28 februari 2020. Regeringen anför vidare att insatser för att minska matsvinnet fortsätter bl.a. med genomförande av åtgärder i den handlingsplan som myndigheterna gemensamt har tagit fram i samarbete med berörda aktörer. Under året har bl.a. Livsmedelsverket utvecklat en nationell metod för att mäta och följa upp matsvinnet i offentliga kök samt genomfört en konsumentkampanj för att minska hushållens matsvinn.

Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket samverkar för att minska matsvinnet. Myndigheterna samverkar med ett stort antal aktörer i samverkansgruppen för minskat matavfall (Samma). Detta är ett nätverk för myndigheter, forskare, intresseorganisationer och livsmedelsbranschen, med aktörer i olika delar av livsmedelskedjan. Syftet med Samma är att genom att vara kontaktyta och informations-samlare verka för ett minskat matsvinn, och därigenom även minskat matavfall.

Regeringen gav i februari 2017 Livsmedelsverket i uppdrag att tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket under 2017–2019 fortsätta arbetet för att minska det svenska matsvinnet (N2017/01028/SUN). Det första steget i uppdraget är att i nära samarbete med berörda aktörer ta fram en handlingsplan för hur Sverige långsiktigt ska arbeta med matsvinn-reducerande åtgärder. Åtgärderna ska bidra till att det globala hållbarhetsmålet 12.3 om matsvinn i FN:s Agenda 2030 uppfylls. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2020.

Som en del i uppdraget presenterade Livsmedelsverket 2018 en handlingsplan för minskat matsvinn. I handlingsplanen föreslås att uppföljning, i syfte att följa upp åtgärders effekt inom matsvinnarbetet, ska ske bl.a. via matsvinn-data. Enligt handlingsplanen bör arbetet med att ta fram matsvinn-data förbättras. Vidare bör ansvariga uppföljningsaktörer för olika datamängder utses snarast för att kontinuerlig och långsiktig uppföljning ska

säkerställas. Ansvarsfördelningen bör så långt som möjligt följa respektive aktörs befintliga roll och ansvar.

I handlingsplanen anføres bl.a. att det i dag varken finns några bindande krav på uppföljning eller något utpekat ansvar för att ta fram nationella matsvinn-data, uppföljningsmetoder, avgränsningar och definitioner. Data av god kvalitet är enligt handlingsplanen ett avgörande verktyg för att prioritera och utvärdera genomförda insatser. De svenska branschaktörerna har varit mycket tydliga med att pålitliga och långsiktiga system för att följa mätdata över tid har högsta prioritet. De önskar också att matsvinn-data sammanställs av en oberoende aktör. I handlingsplanen framläggs som åtgärdsförslag i denna del att berörda aktörer kommer överens om hur mätningar och nationell uppföljning av matsvinn i hela livsmedelskedjan kan utformas med utgångspunkt i mål och principer om smart miljöinformation.

Av handlingsplanen framgår vidare att Naturvårdsverket är den myndighet som regeringen utsett till att ansvara för den nationella avfallsstatistiken i Sverige. I den uppföljning som görs av matavfall i dag inkluderas både oundvikligt matavfall och onödigt matavfall (som ibland kallas för matsvinn), men det saknas fördelning mellan dem för alla led i livsmedelskedjan och data om angränsande matsvinn-flöden som inte klassas som avfall.

Av Livsmedelsverkets delrapport av nämnda uppdrag (dnr 2017/01822) framgår att Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Svenska Miljöemissionsdata (Smed) för att förbättra och effektivisera metoderna för att ta fram matavfalls- och matsvinn-data.

Vidare kan noteras att Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Jordbruksverket och Livsmedelsverket för att ta fram ett förslag till ett nationellt etappmål i miljömålssystemet för minskat matsvinn och matavfall utifrån FN:s hållbarhetsmål för matavfall, mål 12.3. Förslaget planeras att lämnas till Regeringskansliet vid årsskiftet 2019/20.

Enligt Naturvårdsverket tas avfallsdata fram på många olika sätt. Metoder och avfallsfaktorer förbättras och blir mer heltäckande, definitioner och avgränsningar ändras och datakällor byts av olika anledningar. Krav från EU och nationella behov kan också påverka insamling av data, och från 2020 måste alla EU-länder rapportera uppkomna matavfallsmängder till EU. I dag sammanställs matavfallsstatistiken vartannat år i samband med framtagandet av den nationella avfallsstatistiken. Statistiken omfattar de matavfallsmängder som genererats i Sverige två år före publiceringen. Statistiken redovisas sedan på Naturvårdsverkets webbplats. Nästa omgång med avfallsdata avser 2018 och kommer att rapporteras av Naturvårdsverket våren 2020.

Utskottets ställningstagande

Forskning och kompetensförsörjning

När det gäller frågan om hur utbildningar på universitetsnivå inom livsmedelssektorn kan göras mer attraktiva kan utskottet konstatera att SLU har initierat ett projekt med visionen att, vid en jämförelse med 2017, dubblera antalet

studenter till 2027. I projektet ingår ett antal åtgärder, bl.a. att skapa attraktivare utbildningar och att utveckla lärmiljöerna, och i likhet med regeringen anser utskottet att SLU:s arbete i detta avseende är viktigt för sektorns framtid. I avvaktan på att effekterna av det pågående utvecklingsarbetet är möjliga att utvärdera anser utskottet att motion 2019/20:2669 (M) yrkande 35 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om ett växtförädlingsprogram framgår det av redovisningen under Förslag till nya anslag, Växtförädling för nordiska förhållanden att ett virtuellt kompetenscenter för växtförädling, SLU Grogrund, sedan 2018 är under uppbyggnad vid SLU. Utskottet noterar att SLU Grogrund har startat ett antal projekt och att ett antal doktorandtjänster i centrets regi har tillsatts. Utskottet välkomnar att syftet med centret bl.a. är att bidra till en ökad tillgång till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Utskottet kan också konstatera att Formas, som ett led i genomförandet av livsmedelsstrategin, har ett pågående regeringsuppdrag att ge stöd till förstärkta insatser för offentligt privat partnerskap för växtförädling som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet. Utskottet anser mot denna bakgrund att motion 2019/20:2669 (M) yrkande 39 kan avstyrkas.

När det gäller frågan om användning av GMO-teknik har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att lagstiftningen om genteknik bör moderniseras och göras teknikneutral. Utskottet konstaterar att tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet. Av redovisningen ovan framgår att det finska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd har föreslagit att rådet ska uppmana Europeiska kommissionen att ta fram en studie om nya genteknikers status enligt unionslagstiftningen och att den svenska regeringen har ställt sig positiv till förslaget. Mot bakgrund av det arbete som pågår i frågan föreslår utskottet att motion 2019/20:2505 (M) lämnas utan åtgärd.

När det gäller övriga motionsyrkanden om forskningsfrågor delar utskottet regeringens bedömning (se redovisning under anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet) att tillämpad forskning och förutsättningar för innovationer är av central betydelse för de areella näringarna. I likhet med regeringen anser utskottet vidare att forskning och innovation är nödvändigt för de gröna näringarnas konkurrenskraft. Av propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) framgår att regeringens ambition är att värna den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken måste svara mot globala och nationella samhällsutmaningar och samhällsbehov. De statliga forskningsfinansiärerna spelar en betydelsefull roll för att stödja både grundforskning och behovsmotiverad forskning inom olika områden. För att möta samhällsutmaningarna behövs forskningsbaserad kunskap liksom samverkan mellan högskolan och samhället i övrigt för att få fram nya hållbara lösningar. Utskottet ansluter sig till denna bedömning. Utskottet konstaterar också att de höjningar av forskningsanslagen som presenterades i propositionen nu genomförs. Av redovisningen ovan framgår vidare att Vetenskapsrådet i

januari 2018 införde nya riktlinjer för bedömning av stöd till forskning. Vetenskapsrådet har arbetat fram åtta grundläggande principer för att se till att den vetenskapliga bedömningen görs inom ramen för en sund granskningskultur och god forskningssed. Utskottet välkomnar detta arbete. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2019/20:1026 (M), 2019/20:2669 (M) yrkandena 34, 37 och 38, 2019/20:603 (SD) yrkandena 29–31 och 2019/20:3260 (C) yrkande 20 bör avstyrkas.

Svinndatacenter

Att minska mängden livsmedel som av olika anledningar inte kommer till användning är enligt utskottet en angelägen fråga. Av redovisningen ovan framgår att det pågår ett antal insatser och uppdrag som alla syftar till att reducera matsvinnet. Utskottet välkomnar samtliga dessa insatser och ser fram emot redovisningen av pågående uppdrag. Mot bakgrund av det arbete som pågår i frågan, bl.a. arbetet med att utveckla och förbättra metoder för att ta fram matsvinnsdata, föreslår utskottet att motion 2019/20:1109 (MP) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

1. Övriga frågor, punkt 2 (M)

av Louise Meijer (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 34, 35 och 37–39 samt avslår motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 29–31,

2019/20:1026 av Helena Antoni (M),

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 16,

2019/20:2505 av Hans Rothenberg (M) och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19 i denna del och 20.

Ställningstagande

Behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften är viktig och det kan finnas skäl för en större samlad forskningssatsning inom primär- och livsmedelsproduktionen. Det är därför positivt att Formas har fått i uppdrag att ta fram ett långsiktigt forskningsprogram. Vi ser också att det är av stor vikt att även SLU, Rise, Jordbruksverket och Livsmedelsverket tillsammans med relevanta intressenter inkluderas i arbetet med att ta fram ett förslag till vad en samlad forskningssatsning inom primär- och livsmedelsproduktionen ska omfatta.

För att ny teknik snabbare ska komma ut i produktionsledet är det angeläget att utvärderingen av den förenklas. Vi anser att det bör göras en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklningar. På sikt kan möjligheterna till stöd till testprojekt inom primär- och livsmedelsproduktionen behöva ses över.

Konkurrenskraftsutredningen har föreslagit att SLU, i samarbete med såväl näringslivet som svensk och internationell expertis inom universitet och högskola, får i uppdrag att analysera och lämna förslag om hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslår att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom landsbygdsprogrammet. Vi anser att utredningens förslag är en viktig utgångspunkt och att det bör genomföras. Dessutom anser vi att det

behövs insatser för att öka attraktiviteten hos universitetsutbildningar inom livsmedelssektorn. Vi föreslår därför att SLU får i uppdrag att i samarbete med relevanta intressenter se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva.

Den statliga myndigheten Gentekniknämnden har varnat för att offentliga forskningsfinansiärer, både i Sverige och på EU-nivå, i allt större utsträckning avslår ansökningar där växtförädling ingår. Vi ser med oro på denna utveckling. För att säkerställa att potentialen hos modern växtförädling tas till vara i framtiden anser vi att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder.

Vi anser dessutom att möjligheterna till ett växtförädlingsprogram med syfte att ta fram grödor som passar för svenska förhållanden bör övervägas.

2. Övriga frågor, punkt 2 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 29–31 och
avslår motionerna
2019/20:1026 av Helena Antoni (M),
2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 16,
2019/20:2505 av Hans Rothenberg (M),
2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 34, 35 och 37–39 samt
2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 19 i denna del och 20.

Ställningstagande

Vi anser att offentliga medel i högre utsträckning bör riktas till behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn. Regeringen bör fortsätta att arbeta för att stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn. Vidare bör regeringen ge i uppdrag åt Formas och SLU att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (M)

Louise Meijer (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

I motionen Återupprätta samhällskontraktet – en budget för Sverige (mot. 2019/20:3060) presenteras Moderaternas budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

När samhällskontraktet hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd, när Sverige tillryggalagt den starka konjunkturen och ändå på många sätt står sämre rustat än när vi gick in i den, när svenska folket inte upplever att de får valuta för sina skattepengar – då krävs kloka prioriteringar. I Moderaternas budgetmotion prioriteras därför det som är viktigast för Sverige.

Det handlar om att återupprätta samhällskontraktet genom betydande öknings av de generella statsbidragen till välfärden och den största trygghetsatsningen i modern tid, samtidigt som försvaret stärks. Det handlar om att förbättra sammanhållningen mellan både stad och land och över generationer. I Moderaternas budgetmotion sänks skatten på bensin och diesel med 1 krona från årsskiftet samtidigt som skatten för pensionärer sänks dubbelt så mycket och för dubbelt så många som i regeringens budgetproposition. Det handlar inte minst också om hur Sverige ska få fler jobb och högre tillväxt. Det behöver löna sig bättre att jobba. I Moderaternas budgetmotion tas ett stort grepp om bidragen och skatten på arbete sänks i alla inkomstgrupper. Sveriges tillväxt är beroende av en trygg elförsörjning. Dessutom är elektrifieringen central i vår klimatomställning. I Moderaternas budgetmotion föreslås ett omfattande elektrifieringspaket med satsningar på bl.a. fjärde generationens kärnkraft. Alla ungdomar ska kunna möta framtiden med rätt kunskaper. I vår budgetmotion utökas därför också undervisningstiden i skolan. Det är reformer som skulle ta tag i Sveriges största problem.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och motionärernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken avstår vi från ställningstagande till det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 23. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i kommittémotionerna 2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. och 2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. yrkande 13. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Anslaget 1:1 Skogsstyrelsen ökas med 6 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Granbarkborren är ett av de största hoten mot skogsnäringen i Sverige. Var tredje skogsägare i Sverige riskerar att drabbas. Situationen kommer förmodligen inte att lösa sig i närtid, varför vi måste säkerställa att det finns tillräckligt med pengar för att bemöta hotet flera år framöver. Risken för spridning av granbarkborren är stor och påverkan på skog och förlusten av den biologiska mångfalden riskerar att bli ännu större om inte insatser görs också i skyddade skogar. För att bekämpa angrepp från granbarkborren ökas därför anslaget 1:1 med 10 miljoner kronor per år 2020–2022. Vi föreslår samtidigt att anslaget minskas med 4 miljoner kronor för 2020 till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

För att säkerställa att det finns tillräckligt med medel för att sköta redan skyddad skog i syfte att bibehålla höga naturvärden och kontinuerligt följa upp behovet av fortsatt skydd och för att säkerställa att det finns pengar för redan ingångna avtal av skydd av skog, bör 30 miljoner kronor per år avsättas 2020–2022. Anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslås därför ökas med 30 miljoner kronor för 2020 jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt minskas med 4 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

När det gäller anslaget 1:8 Statens jordbruksverk föreslår vi att 5 miljoner kronor avsätts för att tillsätta en regelförenklingskommission för de gröna näringarna. Den ska identifiera vilka regelförenklningar som kan genomföras, hur administrationen kan minskas och myndighetskontakterna effektiviseras. Jordbruksverket bör få ansvar för att samla näringen och berörda myndigheter för att ta fram ett förslag som förenklar kontakterna med myndigheterna och därigenom stärker lönsamheten i de gröna näringarna. För detta avsätts 5 miljoner kronor per år 2020–2022. Anslaget 1:8 föreslås samtidigt minskas med 5 miljoner kronor 2020 till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

Anslaget 1:14 Livsmedelsverket ökas med 28 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har några av Europas högsta avgifter för köttkontroll. Detta innebär en klar konkurrensnackdel. Livsmedelsverket behöver effektivisera sin verksamhet, men det behövs också ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenter. För detta avsätts 30 miljoner kronor per år 2020–2022. Anslaget 1:14 minskas samtidigt med 2 miljoner kronor 2020 till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

Det råder stor brist på veterinärer och legitimerade djursjukskötare, inklusive en stor brist på veterinärer för vård av lantbruksdjur. Söktrycket är högt till både veterinär- och djursjukskötarutbildningarna, men det finns alltför

få utbildningsplatser. Vi föreslår en satsning för platser på veterinärbildningen och utbildningen för djursjukskötare. Dessutom bör snabbspåret för djursjukskötare återupptas. För detta ändamål avsätts 8 miljoner kronor per år 2020–2022. Anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet ökas därmed med 8 miljoner kronor för 2020 jämfört med regeringens förslag.

2. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Utgiftsområdets tre delområden är tätt sammanflätade. De areella näringarna utgör grunden för de båda andra. Om de areella näringarna har god lönsamhet är det så mycket mer som är möjligt. Det gäller inte minst en levande landsbygd, men även naturhänsyn och livsmedelskvalitet.

Sverigedemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar väljer vi att avstå från ställningstagande till det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 23. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande de förslag som Sverigedemokraterna presenterar i kommittémotionerna 2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. yrkande 23, 2019/20:599 av Runar Filper m.fl. yrkande 5, 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. yrkandena 11, 13, 14, 21, 34–36 och 42 samt 2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslås ökas med 65 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi säger nej till att finansiera ytterligare nyckelbiotopsinventeringar samt medel till nya reservat, till dess att en ordentlig utvärdering av hittills skyddade områden åstadkommit och till dess att den osäkra situationen för skogsägarna i fråga om nyckelbiotoper klarats ut. Ett system för enklare avregistrering av skyddad mark eller nyckelbiotoper behöver också skapas. Under den tid som arealerna skyddad skog inte utökas bör de fall där ersättningsfrågor inte är lösta kunna slutföras. Skogsstyrelsens huvuduppgift bör vara att ge stöd till aktivt skogsbruk, med såväl ökad lönsamhet och ökad miljönytta som likvärdiga mål. Vi vill att medlen under detta anslag fokuseras på just insatser för skogsbruket. En del av anslaget bör användas till stöd via Skogsstyrelsen till skogsägare för åtgärder kopplade till artskydd. I anslaget är även medräknat stöd för åtgärder för att lindra effekterna av de senaste årens barkborreangrepp med 30 miljoner kronor per år under 2020–2022. Skogsstyrelsens rätt att snabbt ingripa även i skyddade områden behöver säkras.

De senaste åren har missförhållanden i våra djurparker uppmärksammas. För att säkerställa att djurparkerna lever upp till fastställda lagar och regler vill vi se en rikstäckande översyn. Anslaget 1:5 Djurhälsovård och

djurskyddsfrämjande åtgärder ökas därför med 50 procent jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador föreslås ökas med 5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skador av vilt och ersättning för sådana skador. Flera av viltstammarna, t.ex. rovdjur, vildsvin och hjortdjur, är stora, vilket genererar ett behov av att i första hand förebygga skador. Vidare kan ökade utbetalningar till följd av viltskador förutses.

Sverige har potential att bygga upp ett hållbart och omfattande vattenbruk. Vi har en utmärkt geografi för att bedriva små och stora vattenbruk i hav, sjöar och andra vattendrag, men relativt lite av de svenska vattenbruksprodukterna når de svenska konsumenterna. Samtidigt är importen av fiskprodukter för konsumtion till Sverige omfattande. Det finns utrymme för en ökad andel svenska fiskprodukter på den svenska marknaden. Detta skulle dessutom bidra till att stärka Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel. Vi vill stödja vattenbruket i enlighet med den handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk som tagits fram av näringen gemensamt med myndigheterna. Det handlar om åtgärder som förenklade regelverk, enklare miljötillståndshantering och i ett ekonomiskt perspektiv stöd till t.ex. forsknings- och avelsprogram. Anslaget 1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk föreslås därför ökas med 15 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi vill stärka svensk livsmedelsproduktion eftersom vi anser att det förutom att det gynnar oss ekonomiskt bidrar till kvalitet och insyn i produktionsförhållanden. I den mån vi importerar livsmedel måste konsumenten tillförsäkras trovärdiga kontroller. Det kommer ständigt nya rapporter om livsmedelsbedrägerier, när det gäller både innehåll, djurslag och direkt olämpliga tillsatser. Konsumenten måste även värnas mot fusk som eroderar certifieringssystemen, såsom vid import av falskmärkta ekologiska livsmedel. Anslaget 1:14 Livsmedelsverket höjs därför med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Anslagshöjningen ska gå till ökad livsmedelskontroll.

Anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor föreslås tillföras 20 miljoner kronor 2020 i jämförelse med regeringens förslag och 60 miljoner kronor följande år. Anslagshöjningen ska användas för att underlätta genomförande av Sveriges livsmedelsstrategi och för att stärka regionala livsmedelsstrategier. Det resulterar i en förstärkning av svensk livsmedelssektors konkurrenskraft. Medlen ska nyttjas för åtgärder inom livsmedelsstrategierna och kan även användas för att stärka svenskt jordbruks konkurrenskraft vid offentlig upphandling.

Anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur föreslås ökas med 300 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Inflödet av pengar till svenskt jordbruk minskar mot slutet av den innevarande programperioden. Trots det väljer regeringen att för 2020 dra undan 650 miljoner kronor under anslaget för att finansiera sin landsbygdssatsning. Dessa medel var tänkta att användas till förstärkning av jordbruket. Vi mildrar sänkningen genom att

årligen tillskjuta 300 miljoner kronor. Medlen ska användas för att förstärka de befintliga stöd och strukturer som finns inom landsbygdsprogrammet. Vi vill vidare återinföra ett restaureringsstöd för insatser för restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet. Ersättningar till jordbrukare för skötsel av natur- och kulturmiljöer ger kostnadseffektiv miljönytta. Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har olika stödformer från vilka det går att söka stöd för att restaurera och underhålla kulturmiljöer. Tidigare fanns det genom Utvald miljö i landsbygdsprogrammet för 2007–2013 en möjlighet att få ersättning för restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet. Ett sådant restaureringsstöd behöver återinföras.

Vi vill tillföra anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket 10 miljoner kronor mer än enligt regeringens förslag. Medlen ska främst användas till att realisera fler försök och utvecklingsprojekt som ligger mycket nära tillämpning kopplad till kostnadseffektivt uppfyllande av miljömålen. En mindre del av medlen kan användas till utökad understöd av Jordbruksverket för konsekvensanalyser i samband med förhandlingen om de nya gemensamma jordbruksreglerna och för övriga uppgifter under anslagsposten. Vi vill även se över möjligheter till och nivåer för stöd till producenter av biogödsel. Användandet av restprodukter, t.ex. slaktavfall, som biogödsel är en förlustaffär för biogasproducenten, även om restprodukten av biogasproduktionen givetvis måste hanteras. Den är samtidigt ett bra sätt att återföra näringsämnen från stad till landsbygd. För att minska förlusterna och stimulera processen vill vi se över möjligheterna att ge stöd till producenter av biogödsel då detta bidrar till minskad import av handelsgödsel.

Anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Rovdjursersättningen har varit oförändrad i många år. Skadorna som rovdjuren orsakar inom samebyarnas renbetesområden är betydligt större än vad som tidigare beräknats. Flera forskningsrapporter styrker detta.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har under lång tid bidragit till att utveckla landets areella näringar samt försett dem med specialister knutna till aktivt brukande. I dag står jordbruket och fiskerinäringen inför allvarliga lönsamhetsproblem samtidigt som stora insatser behövs för att öka den inhemska matproduktionen. Skogssektorn å sin sida står inför stora förändringar knutna till dess viktiga roll dels i omställningen mot uthållig produktion, dels till den brukade skogens förmåga att binda koldioxid och dels till skogsprodukternas möjlighet att substituera mindre miljövänliga material i bl.a. byggnader, textilier och bränslen. För att specialister ska finnas tillgängliga utanför de stora städerna är det viktigt att också bevara utbildningar utanför dessa. Praktiskt inriktade specialistutbildningar behöver ges ökad prioritet om det ska finnas tillgång till utbildad personal för att möta de alltmer komplicerade uppgifterna i de areella näringarna. Vi vill betona SLU:s roll genom att anslå ytterligare 10 miljoner kronor per år till anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet de kommande åren.

Vi lever i en tid av stora förändringar och det är därför viktigt att vidareutveckla våra areella näringar. Anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning ökas därför med 15 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag, detta för att anslaget bättre ska följa samhällets kostnadsutveckling.

Kostnaderna för besiktning i samband med slakt har ökat. Vi föreslår att anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter ökas med 70 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för att kompensera lantbrukarna för denna kostnadsökning. Kostnadsläget för svenska jordbrukare är redan högre än i konkurrerande länder.

Vi föreslår att 310 miljoner kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen Djurvälståndersättning. Sverige är det enda landet i EU som har ett lagstadgat beteskraav, vilket innebär att korna måste beta utomhus mellan två och fyra månader beroende på klimat. Bete ger korna bättre hälsa och möjlighet till naturligt beteende. Betande djur bidrar också till andra värden som exempelvis öppna landskap och biologisk mångfald. Det är i harmoni med våra ambitioner för djurvälståndet att kor ska beta utomhus sommartid. Vi kan dock inte heller blunda för att det innebär en konkurrensnackdel för bönderna i och med att arbete och kostnader tillkommer. De svenska mjölkbönderna ska kompenseras för merkostnaderna på grund av högre krav i djurskyddet. Vi vill därför införa en betesersättning på i storleksordningen 1 000 kronor per mjölkko och år. För den enskilda näringsidkaren skulle det innebära en ekonomisk lättnad. Det är en viktig åtgärd för att värdesätta vår svenska mjölkproduktion.

Vidare föreslår vi att 10 miljoner kronor avsätts till ett nytt anslag, Växtförädling för nordiska förhållanden. Det nordiska växtförädlingsprogrammet inom offentligt privat partnerskap för växtförädling (Public Private Partnership for Pre-breeding) bör förstärkas för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringstekniker. Genomredigeringstekniker skulle kunna bidra starkt till att uppfylla programmets tre målsättningar. Svensk växtförädling bör få förutsättningar att vara i genomredigeringsteknikens framkant. Sortmaterial som är anpassat för svenska förhållanden är viktigt för svensk växtodlings lönsamhet och konkurrenskraft. Vi vill även förlänga arbetet med växtförädling för nordiska förhållanden.

Det bör avsättas 10 miljoner kronor till ett nytt anslag med benämningen Bekämpning invasiva arter. Invasiva arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. I Sverige har frågan mer eller mindre ignorerats i många år. Sent omsider har EU och Sverige fått vissa regelverk på plats. Ansvar för frågan har utdelats till myndigheter. Det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen. Effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna bör även utredas. Tidiga insatser är mycket viktiga för att minska kostnaderna och öka chansen att lyckas få bort invasiva arter. Därför bör de nuvarande medlen till området ökas.

Vi föreslår även att 5 miljoner kronor avsätts till ett nytt anslag benämnt Sekretariat för synkronisering av forskning och behov. Enligt en rapport från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) är Sveriges innovationsklimat gott, men spridningen av innovationsinformation kan förbättras. En funktion bör upprättas på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lanterbruget. Denna funktion ska även kunna fånga upp behov i lanterbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället så att nytta och träffsäkerhet ökar.

Vidare föreslår vi att 10 miljoner kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen Särskild miljöprövningsdelegation för lanterbruget. Medlen ska gå till att få till stånd en miljöprövningsdelegation som har djup förståelse för lanterbruksnäringens förutsättningar. Miljöprövningsdelegationen ska ha särskild kompetens inom lanterbruget. Ändamålsenlighet, funktion och förvaltningslagens krav på proportionalitet ska på detta sätt säkerställas i de krav som ställs på lanterbruk.

Slutligen föreslår vi att 2 miljoner kronor avsätts för ett nytt anslag benämnt Åkermarksinventering. Brukningsmetoder i lanterbruget förändras över tid beroende på flera faktorer, såsom regelförändringar, teknikutveckling, ändrad tillgång till bekämpningsmedel, ändrad efterfrågan och strukturrationaliseringar. Både ur ett miljöperspektiv och ur ett långsiktigt produktionsperspektiv är det en god idé att följa lanterbruksmarkens biologiska status. På så sätt kan man upptäcka såväl långsiktiga förändringar i biologisk mångfald och produktivitet som plötsliga förändringar. Övervakning av den intensivt brukade lanterbruksmarken kommer att ge tidig information om avgörande miljö- och odlingsparametrar som är viktiga både ur ett miljöperspektiv och ur ett produktionsperspektiv. Det ger ett gott underlag både till åtgärder på kort sikt och till den framtida miljö- och lanterbrukspolitiken. Anslaget ska enligt plan från SLU tillföras 2 miljoner kronor för 2020 och därefter 14 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Vänsterpartiet tar i sin budgetmotion – En plan för jämlikhet och grön omställning – ett helhetsgrepp om de växande klyftorna. Vi vill att Sverige åter ska bli världens mest jämlika land. Vi vet att ekonomisk jämlikhet är bra för ett lands utveckling. I jämlika samhällen är hälsan bättre, tryggheten större och den ekonomiska tillväxten högre. Även skolresultat och kreativitet påverkas positivt, och jämställdheten mellan kvinnor och män har kommit längre.

Under de senaste decennierna har ojämlikheten i samhället ökat. Samtidigt har skattesystemets omfördelning kraftigt försämrats. Den relativa fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år. Samtidigt har den ekonomiska eliten fått det allt bättre i Sverige.

I det läget lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika män, på välfärdens bekostnad. Personer med inkomster på över 60 000 kronor i månaden får sänkt skatt i och med att värnskatten tas bort nästa år. De nödvändiga satsningarna på välfärden uteblir, trots att det runt om i Sverige kommer larmrapporter om stora nedskärningar inom skolan, barnpsykiatri, äldreomsorgen och sjukvården. Vänsterpartiet har andra prioriteringar. Därför lägger vi fram en plan med reformer för att öka jämlikheten i samhället.

Vänsterpartiet vill satsa på den generella välfärden, satsningar som är centrala för ett jämlikare samhälle. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter de ekonomiskt mest utsatta och miljön och klimatet i fokus. Förslagen finansieras framför allt genom höjda kapitalskatter och genom höjd skatt för höginkomsttagare. Regeringens budget däremot vidgar klyftorna i samhället och leder till underfinansiering av välfärden i ett läge där behoven är stora. Inte heller den nödvändiga klimatomställningen klarar regeringen.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 23 är en del av vårt budgetalternativ som är en helhet. Eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken väljer jag att avstå från ställningstagande till det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 23. I stället redovisar jag i detta särskilda yttrande de förslag som Vänsterpartiet presenterar i partimotion 2019/20:2693 av Jonas Sjöstedt m.fl. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Anslaget 1:1 Skogsstyrelsen föreslås ökas med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen ska gå till den nationella nyckelbiotopsinventeringen som föreslås återupptas för att stärka kunskapen om våra kvarvarande skyddsvärda skogar. Detta är av avgörande betydelse för att uppnå våra miljömål och värna den biologiska mångfalden.

Biotopskydd och naturvårdsavtal i fråga om skogsmark utvecklar och bevarar naturvärden eller sociala värden i mindre områden och möjliggör ersättning för markägare. Anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket föreslås därför ökas med 50 miljoner kronor 2020 jämfört med regeringens förslag. Ökningen ska gå till att täcka utgifter för fler naturvårdsavtal och biotopskydd. Under perioden 2020–2022 föreslås anslaget ökas med sammanlagt 250 miljoner kronor i detta syfte.

Anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur ökas med sammanlagt 840 miljoner kronor i enlighet med vad som anförs nedan. Klimatförändringen leder till förändrad nederbörd. Risken för skyfall ökar, samtidigt som längre perioder av torka blir vanligare. Detta kommer att ställa andra krav än tidigare på jordbrukets vattenhantering, som diken, dränering, invallningar, bevattningssystem och även i förhållande till grundvatten, naturliga vattendrag, småvatten och våtmarker. Ökade kostnader för jordbrukets vattenhantering är en konsekvens av ett förändrat klimat. Dagens vattenanläggningar inom jordbruket är ofta byggda efter tidigare rådande klimatförutsättningar. Vänsterpartiet vill därför införa ett statligt stöd för

investeringar och åtgärder inom jordbruket som stärker jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och som därmed bidrar till att stärka vår självförsörjningsgrad av livsmedel. Anslaget 1:17 ökas därför med 100 miljoner kronor. Ökningen ska gå till investeringsstöd för klimatanpassade åtgärder i jordbruket.

Anslaget 1:17 ökas med 50 miljoner kronor för produktion av växtbaserad mat. Produktion och förädling av växtbaserade livsmedel bör främjas inom ramen för landsbygdsprogrammet. Detta kan ske genom utveckling av nya livsmedel, nya odlingsmetoder och stärkt produktionsstöd för växtbaserade livsmedel. Ett förändrat klimat möjliggör även odling av nya grödor. En mångfald av grödor minskar risker och jordbrukets sårbarhet. En ökad konsumtion av växtbaserade livsmedel samt minskad köttkonsumtion har stor betydelse för klimatomställningen, och stärkta nationella produktionsvillkor kan därmed möta en växande efterfrågan genom stärkt självförsörjningsgrad av dessa livsmedel.

Det finns ca 450 000 hektar betesmarker i Sverige. Ungefär 150 000 hektar av dessa är betesmarker med särskilda värden för biologisk mångfald. Med ökat stöd stärks våra möjligheter att nå ett flertal miljömål och det stärker förutsättningarna för en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Stöden är en viktig del av lönsamheten för de som har nötköttsproduktion. Miljöersättningen för dessa marker i landsbygdsprogrammet bör öka. Anslaget 1:17 ökas därför med 200 miljoner kronor. Ökningen ska gå till betesmarker med särskilda värden.

Anslaget 1:17 ökas vidare med 50 miljoner kronor för omställning till ekologisk produktion inom landsbygdsprogrammet. Det ekologiska jordbruket har stora miljöfördelar då kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel inte används. Vänsterpartiet vill därför främja en ökad omställning från konventionellt jordbruk till ekologiskt. Det stärker vår nationella produktion av ekologisk mat och främjar ett hållbart jordbruk med bevarad biologisk mångfald, stärkt djurvälstånd och minskad spridning av kemikalier.

Anslaget 1:17 föreslås därutöver ökas med 100 miljoner kronor för ett ökat produktionsstöd för ekologisk produktion inom landsbygdsprogrammet.

Anslaget 1:17 föreslås slutligen ökas med 340 miljoner kronor för hållbar gödselhantering och minskad övergödning. Det krävs ytterligare åtgärder för att minska övergödningen. Växtnäringsläckaget från land kommer huvudsakligen från jordbruket och avloppssektorn. För att minska de negativa miljöeffekterna av konstgödsel föreslås att en konstgödselskatt införs 2020. Som en kompensatorisk åtgärd till följd av beskattningen föreslås ett stöd till jordbruket för att använda stallgödsel mer effektivt i växtodlingen och därmed minska behovet av att importera konstgödsel. Östersjöcentrum gjorde nyligen en modelleringsstudie som visar att övergödningen och näringsöverskottet i marken kan minskas om växtnäringsutnyttjandet ökar. Stödet ska även kunna ges för att stimulera animalieproduktion som bygger på balans mellan antal djur och tillgänglig åkerareal och som producerar en större andel av fodret

lokalt, detta i syfte att optimera stallgödselhanteringen och därmed minska risken för växtnäringens förluster. Stöd ska även kunna ges för investeringar i lantbruket för att förbättra lagring, hantering och transport av stallgödsel samt för kompetensutveckling för rådgivare och lantbrukare i hantering av växtnäringens ämnen.

4. Statens budget inom utgiftsområde 23, punkt 1 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Den svenska ekonomin har gått in i en avmattningsfas med dystrare utveckling av investeringar, export och tillväxt både i Sverige och i omvärlden. Nedgången i ekonomin får konsekvenser på arbetsmarknaden, där de som haft svårt att få jobb i högkonjunktur hamnar i ett långvarigt utanförskap när vi rör oss mot en lågkonjunktur. Bostadsmarknaden fungerar dåligt för stora grupper. Tryggheten brister bl.a. på grund av en polisorganisation som är för liten och fungerar för dåligt. Sjukvårdskoerna växer och äldre lever i ensamhet och isolering i väntan på fler äldreboendeplatser. Inför dessa utmaningar står regeringen med få eller inga svar. I stället för att möta samhällsproblemen genomför regeringen och dess stödpartier spretiga reformer, dåligt anpassade till den konjunktur vi befinner oss i och den verklighet som människor möter.

I stället behövs nu en tydlig politisk inriktning för Sverige som lägger det mindre angelägna åt sidan och som genomför de strukturellt riktiga reformer som möter de problem samhället står inför. Kristdemokraternas förslag till statsbudget innehåller därför stora resurstillskott till vård, omsorg, socialtjänst och rättsväsendet för att främja välfärd och trygghet för alla. Vi genomför strukturellt riktiga reformer för att rusta Sverige för sämre tider. Vi satsar på fler vård- och boendeplatser och bättre villkor för välfärdens personal. Vi föreslår att kommunsektorn får ytterligare generella tillskott och vi genomför jobbreformerna som på sikt förbättrar kommunernas ekonomi.

Vi lägger långt mer än regeringen på rättsväsendets myndigheter och genomför flera förslag för att stoppa rekryteringen av unga till kriminalitet. Vi har en rad förslag på hur vi ökar möjligheterna för de som bor i glesbygd att få tillgång till den samhällsservice de har rätt att vänta sig. Och våra skattesänkningar görs inte bara för de knappt 5 procent av befolkningen som har högst inkomster, utan för alla.

Vi vill skapa fler jobb för de som står utan, genom skattereformer som gör det mer lönsamt att arbeta och får fler jobb att växa fram. Vi vill lösa kompetensbristen genom drivkrafter som får de som orkar och vill att jobba ett par år extra och som får unga att utbilda sig och snabbare komma i jobb. Vi vill se sänkta marginalskatter så att fler finner det mödan värt att utbilda sig och göra karriär, inte minst inom välfärdsyrkena. Och vi vill att kraftfulla reformer genomförs på bostadsmarknaden så att fler kan flytta till den plats där utbildningen eller jobbet finns.

Samtidigt som vi genomför reformer för att lösa problem här och nu lägger vi fokus på förebyggande åtgärder som ökar människors livskvalitet men också avlastar välfärdens verksamheter. Genom att barn rör sig mer, genom att äldre snabbare får flytta till ett boende med gemenskapsmöjligheter, genom att utbilda mer vårdpersonal och genom att sätta in insatser för unga i riskzonen innan de fastnar i kriminalitet.

Kristdemokraterna sätter välfärd och trygghet före annat. Och vi vill genomföra reformer som stärker samhällsgemenskapen. Det är vad Sverige behöver nu.

Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar väljer jag att avstå från ställningstagande till det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 23. I stället redovisar jag i detta särskilda yttrande de förslag som Kristdemokraterna presenterar i kommittémotionerna 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. yrkandena 1, 21, 73 och 74 samt 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. yrkandena 18 och 21. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Vad gäller anslaget 1:1 Skogsstyrelsen avsätts ytterligare 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för att bekämpa granbarkborren. Samtidigt föreslås en minskning med 20 miljoner kronor av Skogsstyrelsens förvaltningsanslag. Regeringens satsningar på laserskanning av skogs- och miljödata och hyggesfritt skogsbruk avvisas, vilket innebär besparingar på 12 respektive 6 miljoner kronor. Sammantaget innebär detta en minskning av anslaget 1:1 med 18 miljoner kronor.

Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till stor otrygghet bland många som lever i rovdjurstäta områden. Reglerna om ersättning till djurägare som får sina djur dödade av rovdjur behöver ses över. För att finansiera detta föreslås att ytterligare 10 miljoner kronor anvisas till anslaget 1:7 Ersättningar för vilt-skador m.m. i jämförelse med regeringens förslag.

Startstödet för unga jordbrukare ska underlätta för unga att starta en verksamhet eller genomföra ett ägarskifte. Startstödet är viktigt för att rekrytera nya jordbrukare i Sverige. Under 2018 började startstödet ta slut på flera håll i landet. Även branschaktörernas vilja att medfinansiera starten av

nya jordbruksföretag ska tas till vara. De grundläggande kurser som nystartade jordbrukare erbjudits för att klara utbildningskraven för startstöd behöver tillräckliga medel för att kunna genomföras. Startstödet för unga jordbrukare bör därför ökas med 5 miljoner kronor. Därför ökas anslaget 1:8 Statens jordbruksverk med detta belopp i jämförelse med regeringens förslag, detta för att öka nyrekryteringen och därmed stärka försörjningstryggheten.

Livsmedelsverkets anslag föreslås återgå till normal nivå redan 2020, och därför minskas anslaget 1:14 Livsmedelsverket med 15 miljoner kronor för 2020 i jämförelse med regeringens förslag.

I Sverige har vi stränga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedlens kvalitet. Det är vi stolta över och så ska det fortsätta att vara. Men i konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda. Med en offentlig upphandling som drivs av värden som god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan får våra skolelever, äldre och vårdtagare en bra kost. Svenska livsmedelsföretag får samtidigt bättre möjligheter till lönsamhet. Den finska regeringen beslutade nyligen att samma krav som ställs på landets bönder ska ställas vid upphandling. Sverige bör inspireras av det finska exemplet. För att stärka arbetet med upphandling och ursprungsmärkning utökar vi anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att de i budgetpropositionen för 2018 aviserade miljöåtgärderna i jordbruket 2018–2020 minskas till hälften 2020, vilket motsvarar 63 miljoner kronor. En modell bör tas fram för att kompensera jordbrukare som endast använder fossilfri diesel. En sådan stödform bedöms öka statens kostnader med 30 miljoner kronor 2021 och med 40 miljoner kronor 2022. Strukturkalkning av åkermark är den mest kostnadseffektiva metoden att minska övergödningen, samtidigt som åkermarkens avkastning ofta ökar. Därför föreslår vi att stödet till strukturkalkning ökas med 100 miljoner kronor årligen. Sammantaget innebär detta att anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur ökas med 37 miljoner kronor för 2020 i jämförelse med regeringens förslag. Anslaget ökas med 130 miljoner kronor 2021 och 140 miljoner kronor 2022.

Utökningen av anslaget till rennäringen, som introducerades i budgetpropositionen för 2018, föreslås slopas. Därmed minskas anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet minskas med 54,5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Regeringens föreslagna ökning av anslaget på 30 miljoner kronor avvisas samtidigt som en besparing görs för anslaget.

De stora vildsvinsstammarna skapar stora problem på många håll. Bönderna får betala det högsta priset då vildsvinen bök upp åkrar och vallodlingar med stora skador till följd. Vildsvinen står också för ett stort antal

viltolyckor i trafiken. Det rör sig om omkring 3 000 per år. Därutöver har många villaägare fått sina gräsmattor uppbökade. Vi avsätter 100 miljoner kronor till ett nytt anslag, Insatser mot överetablerade viltstammar. Anslaget ska användas för att finansiera olika åtgärder för att bekämpa vildsvinsstammarna i enlighet med vad som anförs nedan.

Ohämmad stödutfodring betraktas som en av de bidragande faktorerna till vildsvinsstammens ökning. Det är värt att studera Lantbrukarnas Riksförbunds förslag till reglering av klövviltutfodring. En viktig del i förslaget är att reglering av utfodring ska gälla specifikt för klövvilt, däribland vildsvin, som orsakar de största skadorna. Det är dock viktigt att kunna fortsätta åtla då över hälften av alla vildsvin som skjuts i Sverige i dag skjuts på åtel. För att avleda vildsvin från områden där de inte ska vara är det också viktigt att fortsätta med avledande åtling. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska kunna sätta upp villkor för utfodring av klövvilt. Länsstyrelserna ska utöva tillsyn över att regler för utfodring följs. Enligt förslaget ska Naturvårdsverket utfärda föreskrifter om fodermedel, utfodringsmetoder och tillåten mängd foder. Detta skapar möjligheter att stoppa de avarter som finns i dag. Dock får det inte gå ut över vinterutfodring av t.ex. älg och rådjur.

Vildsvinspopulationen måste begränsas genom ökad jakt. Drönare med kameror skulle kunna bli ett effektivt hjälpmedel i jakten. Emellertid är detta i dag förbjudet. Vi föreslår att jaktförordningen (1987:905) ändras så att det blir tillåtet att använda drönare vid vildsvinsjakt.

Jakten på vildsvin begränsas av att det är svårt att sälja köttet. I dag krävs att vildsvinskött tas om hand av en vilthanteringsanläggning om det ska kunna säljas. De finns för få sådana anläggningar och de tar en stor del av den eventuella förtjänsten. Det bör vara lättare för jägarna att sälja vildsvinsköttet. Kravet på att vildsvinsköttet ska gå via en vilthanteringsanläggning bör slopas. Det ska alltid vara krav på att köttet ska genomgå trikinest och att det ska vara tydligt spårbart varifrån viltet kommer. Staten ska bekosta avgiften för test av förekomsten av trikiner samt radioaktivitet (som i vissa delar av landet överskrider gränsvärdet).

Vidare föreslår vi att jägare ska kunna sälja viltkött för ett belopp upp till 45 000 kronor per år skattefritt, motsvarande fribeloppet för uthyrning av privatbostad. Regeringen bör snarast återkomma med förslag om hur detta ska ske på ett enkelt sätt för olika jägare, vare sig de bedriver jakt som hobby eller som näringsverksamhet. Regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att utreda om vildsvinsköttets väg från jägare till konsument kan förenklas, utan att riskera livsmedelssäkerheten. Jag förutsätter att Livsmedelsverket snabbt genomför detta.

Det behövs ytterligare ekonomiska incitament för att öka avskjutningen. Länsstyrelserna bör, i samråd med viltförvaltningsdelegationerna, sätta upp mål för antalet vildsvin som ska skjutas i vart och ett av de hårdast drabbade länen. Siffrorna ska sedan brytas ned på varje jaktlag. De jaktlag som uppfyller sin kvot ska få dela på en summa pengar från staten, som ska fördelas via jägarorganisationerna. Det är lämpligt att denna modell prövas i de fyra fem

mest vildsvindrabbade länen i landet. För att skapa goda förutsättningar för vildsvinsjakt föreslås också att det införs ett stöd för utbildning av jägare och jakthundar.

I dagsläget finns möjlighet att söka stöd för att stängsla in hagar till skydd mot rovdjur. Motsvarande stöd för att stängsla odlingar mot klövvilt finns inte. I och med det krisläge som nu råder i fråga om vildsvinen vore det rimligt att det fanns möjlighet att söka ett statligt stöd för stängsling av grödor i sådana län där vildsvinstrycket är särskilt hårt. Även för inköp av fällor bör man kunna få bidrag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:1 Budgetpropositionen för 2020 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om medlemskap i Agrinaturas ekonomiska förening (EEIG) och att under 2020–2022 för anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet besluta om en årlig medlemsavgift på högst 140 000 kronor.
2. Riksdagen anvisar ramanslagen för budget-året 2020 under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning i propositionen.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter och nivåer för att ge producenter av biogödsel stöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:422 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att inrätta ett statligt kontrollorgan med fokus på livsmedelsfusk, liknande de specialenheter med fokus på livsmedelsfusk som finns i bl.a. Danmark, Nederländerna och Storbritannien, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:599 av Runar Filper m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett restaureringsstöd för insatser för och restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en åkermarksinventering och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nuvarande bekämpningsinsatserna i fråga om invasiva arter ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidiga insatser mot invasiva arter för att minska kostnaderna och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga medel i högre utsträckning ska riktas till behovsdriven forskning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdraga åt det statliga forskningsrådet för hållbar utveckling (Formas) och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nordiska växtförädlingsprogrammet inom Public Private Partnership bör förstärkas för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigerings tekniker och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga arbetet med växtförädling för nordiska förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en funktion på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket och fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild miljöprövningsdelegation med särskild kompetens inom jordbruk bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:918 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att omarronderingsarbetet fortsätter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1026 av Helena Antoni (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa mer på foodtech och innovativ livsmedelsforskning för att värna om klimatet och folkhälsan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1109 av Maria Gardfjell (MP):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt svinndatacenter bör inrättas på SLU och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1506 av Rebecka Le Moine och Maria Gardfjell (båda MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka forskningen för att motverka yngelröta och varroakvalster i enlighet med motionens förslag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2505 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att på ett seriöst sätt tillåta och stimulera vidare forskning om GMO, såväl inhemskt som inom EU, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2638 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regel- och förenklingskommission i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den tillämpade forskningen i hela livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge SLU i uppdrag att se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklingar, och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på

vetenskapliga och teknikneutrala grunder och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till ett svenskt växtförädlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2693 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsfull offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för stängslingar av odlingar mot klövvilt och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd för inköp av vildsvinsfällor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska bekosta avgiften som ett trikintest, och eventuellt test för radioaktivitet, kostar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för utbildning av jägare och jakthundar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2786 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över frågan om ersättning till de yrkesfiskare som drabbas av förbudet mot kommersiellt torskfiske i södra och östra Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödet till förebyggande åtgärder och stängsling för att hålla rovdjur borta från boskapen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3213 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en djurskyddsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurstilldelningen för Sveriges lantbruksuniversitet ska skapa förutsättningar för livslångt lärande, uppmuntra kurser på halvfart, distanskurser och relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär samt premiera kvalitet och arbetslivsanknytning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3317 av Joakim Sandell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser mot livsmedelsfusk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3331 av Louise Meijer m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till insatser för skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödet till Statens jordbruksverk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till Livsmedelsverket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till Sveriges lantbruksuniversitet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
			M	SD	V	
1:1	Skogsstyrelsen	488 251	+6 000		+20 000	-18 000
1:2	Insatser för skogsbruket	252 073	+30 000	+65 000	+50 000	
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	153 420	-4 000			
1:4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	125 978				
1:5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933		+5 000		
1:6	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	134 349				
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	52 778		+5 000		+10 000
1:8	Statens jordbruksverk	601 098				+5 000
1:9	Bekämpande av växtskadegörare	7 000				
1:10	Gårdsstöd m.m.	7 345 000				
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	144 000				
1:12	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	33 250		+15 000		
1:13	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	164 000				
1:14	Livsmedelsverket	257 235	+28 000	+20 000		-15 000
1:15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	261 160		+20 000		+20 000
1:16	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 913				
1:17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 896 097		+300 000	+840 000	+37 000
1:18	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 987 376				

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD	
		M	SD	V		
1:19	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	49 830	+10 000			
1:20	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116				
1:21	Åtgärder på fjällägenheter	1 529				
1:22	Främjande av rennäringen m.m.	113 915	+10 000		-10 000	
1:23	Sveriges lantbruksuniversitet	1 985 357	+8 000	+10 000	-54 500	
1:24	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	571 164	+15 000			
1:25	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177				
1:26	Nedsättning av slakteriavgifter <i>Förslag till nya anslag utöver regeringens förslag</i>	107 237	+70 000			
99:1	Djurvålfärdersättning		+310 000			
99:2	Växtförädling för nordiska förhållanden		+10 000			
99:3	Bekämpning invasiva arter		+10 000			
99:4	Sekretariat för synkronisering av forskning och behov		+5 000			
99:5	Särskild miljöprövningsdelegation för jordbruket		+10 000			
99:6	Åkermarksinventering		+2 000			
99:7	Insatser mot överretablerade viltstammar				+100 000	
Summa för utgiftsområdet		19 790 236	+68 000	+892 000	+910 000	+74 500

Bilaga 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2020 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:2 Insatser för skogsbruket	65 000	2021–2023
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	110 000	2021–2022
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	50 000	2021–2023
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	290 000	2021–2023
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	25 000	2021–2022
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	5 011 700	2021–2029
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	5 000 000	2021–2029
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sambäddande: Forskning och samfinansierad forskning	1 548 000	2021–2026

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 24 september 2019 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Joakim Skotheim vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekreteriat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna Sollerborn vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 14 november 2019

Betty Malmberg (M), ordförande

Maria Gardfjell (MP), vice ordförande

Malin Larsson (S)

Kristina Yngwe (C)

Magnus Oscarsson (KD)

Staffan Eklöf (SD)

Elin Segerlind (V)

Nina Lundström (L)

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Analysen har fokuserat på resultatområdet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Gruppen anser bl.a. följande:

Allmänt

Regeringen anser att ändringar och förtydliganden i redovisningen, t.ex. en tydligare koppling mellan resultatområdena till det övergripande målet för utgiftsområdet, innebär att de tre tillkännagivandena från riksdagen om resultatredovisningen är slutbehandlade.¹ Gruppen delar denna uppfattning. Samtidigt vill gruppen understryka, vilket berörs nedan, att det alltjämt kvarstår vissa brister när det gäller de problemområden som tidigare har identifierats.

Gruppen vill återigen understryka att en viktig utgångspunkt för utskottets uppföljning och utvärdering är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat. Regeringen gör i årets budgetproposition den samlade bedömningen att de redovisade insatserna bidrar till att uppfylla det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena. Gruppen anser för sin del att resultatredovisningen i vart fall inte entydigt leder till en sådan slutsats. Det saknas indikatorer för ett antal resultatområden, och alla utpekade indikatorer används dessutom inte i regeringens analys och slutsatser. Regeringen bör enligt gruppen åtgärda dessa två brister i nästa års budgetproposition.

Gruppen anser generellt att det är viktigt att det finns indikatorer som gör det möjligt att följa upp livsmedelsstrategins mål. Huvudprincipen bör vara att regeringens analys och slutsatser ska utgå från de indikatorer som har identifierats för de olika resultatområdena. Regeringen bör i detta avseende agera mer stringent i sin analys av om och i så fall på vilket sätt redovisade insatser bidragit till att nå såväl de strategiska målen som det övergripande målet för livsmedelskedjan. Enligt gruppen framgår det inte om de bedömningar som görs ska förstås som att de statliga insatserna bidragit till att målen uppfylls helt eller om de enbart bidragit till att utveckla målen i positiv riktning. Till exempel framgår det inte vilka, eller på vilket sätt, vidtagna åtgärder har bidragit till att nå målet för det strategiska området Kunskap och innovation samt för hela utgiftsområdet. Gruppen vill således betona att

¹ Bet. 2015/16: MJU2 punkt 1, rskr. 2015/16:110, bet. 2016/17: MJU2 punkt 1, rskr. 2016/17:94 och bet. 2017/18: MJU2 punkt 1, rskr. 2017/18:99.

regeringen på ett mer konsekvent sätt bör använda sig av de sju indikatorerna i sina bedömningar av målpuppfyllelse.

Utskottet har återkommande kommenterat vikten av att alla resultatområden har utpekade indikatorer. I den mån det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Regeringen bör i så fall tydliggöra vilka andra bedömningsgrunder som ligger till grund för analysen. Gruppen menar att obalansen mellan olika resultatområden när det gäller förekomsten av indikatorer innebär att det är svårt att bedöma resultatutvecklingen i sin helhet. Vissa resultatområden kan ha ett flertal indikatorer, t.ex. Havs- och fiskeriprogrammet, medan andra, t.ex. Arbete för minskat matsvinn, helt saknar indikatorer. Små förändringar kan observeras när det gäller de strategiska områdena Regler och villkor och Kunskap och innovation, vilket är positivt. Till exempel har indikatorn antal utbrott av salmonella tagits bort, men här har dock regeringen på ett föredömligt sätt motiverat förändringen.

I årets budgetproposition har stora förändringar gjorts när det gäller det strategiska området Konsument och marknad – dels pekar regeringen inte ut några explicita indikatorer för flera resultatområden, dels har två underrubriker med tillhörande indikatorer utan någon motivering utgått i årets budgetproposition. Det innebär att totalt sett åtta indikatorer har försvunnit för detta strategiska område. Gruppen menar att dessa förändringar gör det mycket svårt för utskottet att kunna bedöma om resultatutvecklingen för det aktuella området är positiv eller inte.

Gruppen välkomnar att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Det är enligt gruppen också positivt att regeringen har beslutat om ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå ett etappmål om minskat matsvinn. Det är önskvärt om ett sådant mål är uppföljningsbart och att det kopplas till lämpliga resultatindikatorer.

Vidare konstaterar gruppen att en ny indikator har tillkommit som ska mäta hur kunskaps- och innovationssatsningar bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation. Den nya indikatorn, Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, innebär enligt gruppen att indikatorerna täcker in ett bredare spann av det strategiska området Kunskap och innovation och inte enbart utgår från indikatorer som anknyter till SLU:s verksamhet.

Utskottet har tidigare ställt sig frågande till varför resultatområdet Administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn har utgått som ett separat resultatområde, eftersom detta område är centralt i det strategiska området Regler och villkor. Regeringen hänvisar i sin analys av och slutsatser om det strategiska området till förenkling av regler och regelverk både nationellt och inom EU som viktiga åtgärder för jordbrukets fortsatta utveckling och konkurrenskraft. Gruppen konstaterar att avsaknaden av sådan redovisning om åtgärder på området försvårar bedömningen av målpuppfyllelsen av detta strategiska mål. Det är enligt gruppens mening

angeläget att regeringen i vart fall överväger att inkludera administration och förenkling, antingen indikatorer eller bedömningsgrunder, som ett separat resultatområde i nästa års budgetproposition.

Gruppen konstaterar att det förekommer stora skillnader i redovisningen av statistik, vilket i sin tur påverkar i vilken utsträckning statistiken kan användas för att faktiskt följa resultatutvecklingen inom ett specifikt område. För vissa indikatorer redovisas statistik för en längre tidsperiod (uppemot 20 år). För andra indikatorer redovisas statistik för enbart de två tre senaste åren. Alltför korta tidsserier gör det svårt, eller rent av omöjligt, för utskottet att bedöma resultatutvecklingen över tid. Det är därför önskvärt om regeringen kontinuerligt ser över redovisningen av statistik och där så är möjligt redovisar statistik som åtminstone täcker in den senaste femårsperioden, eller om möjligt ett ännu längre tidsintervall. Ett annat exempel på en indikator som redovisas på ett otillfredsställande sätt är det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde. Det gör det enligt gruppen svårt att faktiskt bedöma hur detta område inom fiskeripolitiken har utvecklats över tid.

Resultatredovisningen skulle enligt gruppen tjäna på att renodlas och i stället fokusera på uppnådda resultat. Det innebär sålunda att en redogörelse för insatser och beslut om uppdrag till myndigheter i möjligaste mån kan undvikas.

Gruppen noterar att regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål. Det vore emellertid enligt gruppens mening önskvärt att det framgår av resultatredovisningen vilka av miljömålen som regeringen anser vara relevanta också för detta utgiftsområde.

Utskottet har vid återkommande tillfällen anfört att regeringen bör överväga hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är begränsad. Gruppen välkomnar därför att regeringen redogör för den gemensamma jordbrukspolitiken och regeringens bedömning när det gäller rådighet över innehåll och tillämpning.

Resultatredovisningen, inklusive utveckling av delmål och indikatorer, ska enligt regeringen även fortsättningsvis utvecklas i takt med politiken. Gruppen välkomnar denna utfästelse och vill understryka vikten av att regeringen kontinuerligt utvecklar resultatredovisningen på ett sådant sätt att utskottet kan följa resultatutvecklingen. Inte minst bör resultatredovisningen utvecklas på områden som rör stora belopp eller där eftersträlvade samhällseffekter är särskilt betydelsefulla.

Gruppen anser att det vore värdefullt med fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Gruppen välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

I syfte att nå målet och stärka konkurrenskraften föreslår regeringen i årets budgetproposition att anslag 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor tillförs 176 miljoner kronor för 2020 och därefter 62 miljoner kronor per år 2021–2025. Medlen ska användas för att finansiera satsningar inom alla livsmedelsstrategins strategiska områden: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Gruppen anser att regeringen bör återkomma i nästa års budgetproposition med en utvecklad redovisning av vidtagna åtgärder, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Gruppen anser fortfarande, i likhet med vad utskottet tidigare har uttryckt i denna fråga, att regeringen borde göra en konsekvensanalys av åtgärdernas samlade effekter, såväl positiva som negativa, på olika relevanta områden för någon åtgärd där det är relevant. Enligt gruppens mening vore ovan nämnda anslagsförstärkning för att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft ett sådant relevant område.

Regler och villkor

Gruppen välkomnar att regeringen i årets budgetproposition redogör för dels vidtagna åtgärder med anledning av torkan 2018, dels effekterna av det utbetalda metangasreduceringsstödet. Metangasreduceringsstöd för den fjärde stödperioden betalades ut i december 2018. Det vore enligt gruppens mening önskvärt om regeringen inför nästa års budgetproposition övervägde en utvecklad redovisning av stödets resultat.

Regeringens bedömning är att läget, sett i ett internationellt perspektiv, är gynnsamt när det gäller antibiotikaresistens inom svensk djurhållning. Det beror bl.a. på att Sverige är det land inom EU som har den lägsta försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur. Gruppen välkomnar denna slutsats. Det vore enligt gruppens mening värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt redogör för de fakta som gör att man kan dra denna slutsats, t.ex. i form av jämförande statistik när det gäller antibiotikaanvändningen inom EU.

Av redovisningen framgår att antalet sysselsatta inom vattenbruket har fluktuerat relativt kraftigt under de senaste åren. Antalet sysselsatta minskade med mer än 20 procent mellan 2016 och 2017. Enligt gruppens mening vore det intressant om regeringen övervägde att återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad beskrivning av vattenbruket, inte minst anledningen till varför antalet sysselsatta har fluktuerat och dessutom minskat så kraftigt. Regeringen kunde med fördel då också kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som sektorn står inför med anledning av de problem som har uppdagats i handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk.

Gruppen konstaterar att Jordbruksverkets och länsstyrelsernas mål att det ska genomföras lika många normkontroller som anmälningskontroller när det gäller djurskyddet inte uppfylldes 2018. Det vore därför önskvärt om regeringen kunde återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad problemanalys och en redogörelse för vilka åtgärder man har vidtagit eller avser att vidta för att komma till rätta med dessa problem. Gruppen vill dessutom understryka att utskottet i förra årets budgetbetänkande för utgiftsområde 23 uttryckte att det vore intressant om regeringen kunde återkomma med en redogörelse för hur regeringen avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.

Slutligen delar gruppen regeringens bedömning att länsstyrelsernas kontroll av livsmedel och foder inom primärproduktionen inte är tillräckligt omfattande. Regeringen skriver att länsstyrelsernas resurser begränsar kontrollens förutsättningar att utvecklas. Gruppen menar att det är önskvärt att regeringen också i denna fråga återkommer med åtgärdsförslag i nästa års budgetproposition för hur man avser att hantera detta problem.

Konsument och marknad

Gruppen anser att regeringen presenterar en delvis motsägande bild när det gäller antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Regeringen anser i samband med redovisningen av resultatområdet Medvetna val, offentlig konsumtion och hälsa att fynden av salmonella hos livsmedelsproducerande djur 2018 återigen var få. Samtidigt kan gruppen konstatera att det enligt resultatområdet Hållbar animalieproduktion – djurhälsa och djurskydd skedde en relativt kraftig ökning av antalet påvisade fall av infektion med salmonella i djurbesättningar och anläggningar mellan åren 2017 och 2018. Gruppen konstaterar att antalet utbrott återigen ligger på nivåerna för 2014 respektive 2016. Vidare skriver regeringen i resultatredovisningen att antalet fall av hepatit E minskade för första gången sedan 2012. Gruppen konstaterar emellertid att det skedde en ökning av antalet fall mellan åren 2017 och 2018. Av den anledningen anser gruppen att regeringen presenterar en totalt sett alltför positiv bild av djurhälsoläget och förekomsten av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Samtidigt vill gruppen understryka att det även finns områden där utvecklingen går åt rätt håll, t.ex. förekomsten av andelen smittade slaktkycklingar med campylobacter.

Gruppen noterar att ett flertal indikatorer, bl.a. indikatorn Utvecklingen av den ekologiska odlingen: Sveriges certifierade areal jordbruksmark som är omställd eller under omställning till ekologisk produktion och indikatorn Utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter: försäljningsökning och andel ekologiska livsmedel, har utgått i årets resultatredovisning. Gruppen saknar dock en motivering till varför så har skett och vill framhålla vikten av att regeringen motiverar varför indikatorer tas bort.

Kunskap och innovation

I enlighet med utskottets tidigare önskemål har regeringen tydliggjort redovisade resultat vid SLU, t.ex. vilka åtgärder som har vidtagits för att attrahera fler studenter till lärosätet. Enligt gruppen finns det alltjämt ett behov, vilket utskottet också uttryckte i förra årets budgetbetänkande, av att regeringen redovisar en indikator för antalet forskarstuderande för att på ett bättre sätt täcka in också SLU:s forskningsverksamhet.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt 4 kap. 8 § regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Av förarbetena² framgår att denna uppföljning och utvärdering ingår i riksdagens granskning av rikets styrelse och förvaltning. Detta genomförs bl.a. genom utskottens löpande uppföljningar av regeringens resultatredovisning som enligt budgetlagen (2011:203) ska lämnas i budgetpropositionen.

Riksdagen har tidigare – senast juni 2006 – antagit riktlinjer³ för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas. Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, när det gäller såväl ekonomisk styrning som regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken utsträckning resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Uppföljning och utvärdering bör enligt förarbetsuttalandena⁴ användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i bl.a. budgeten. Utskottens löpande uppföljning av resultatinformationen i budgetpropositionen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

² Prop. 2009/10:80 s. 117 och bet. 2009/10:KU19 s. 31.

³ Framst. 2005/06:RS3 och bet. 2005/06:KU21 samt även förs. 2000/01:RS1 och bet. 2000/01:KU23.

⁴ Uttalandet i denna del kom från Riksdagskommittén (jfr framst. 2005/06:RS3 s. 132) och mötte inga invändningar under riksdagsbehandlingen (se bet. 2005/06:KU21 s. 67).

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med granskningen av resultatredovisningen

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, vilka utskottet har behandlat i budgetbetänkandena. Uppföljningsarbetet inom utgiftsområde 23 inleddes 2005 med att följa upp och analysera regeringens redovisning av livsmedelspolitikens resultat i budgetpropositionen. Utskottet har därefter årligen gjort uppföljningar som har omfattat både resultatredovisningarnas innehåll och struktur och utformning. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. om behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden när det gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har godkänt det som utskottet har anfört i dessa frågor.

Under senare år har utskottet behandlat följande frågor i särskilda uppföljningar med koppling till utgiftsområde 23:

- Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion (2005/06:RFR3, bet. 2005/06:MJU8, 2009/10:RFR1, bet. 2009/10:MJU2)
- Fiskepolitiska insatsers resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet (2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2)
- Ekologisk produktion och offentlig konsumtion (2010/11:RFR1, bet. 2010/11:MJU2)
- Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet (2012/13:RFR4, bet. 2012/13:MJU2)
- Stöd till lokala åtgärder mot övergödning – En uppföljning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2015/16:RFR7, bet. 2016/17:MJU14).

1.3 Syfte och frågeställningar

Den 24 september 2019 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 för de två utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Årets analys omfattar området En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Den nya resultatstrukturen innebär att analysen liksom tidigare år förutom jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena också omfattar djurhälsa, utbildning och forskning. Detta innebär att de insatser som görs när det gäller skogen, landsbygdsprogrammet och samepolitiken inte ingår i denna

analys. Uppföljningen har inriktats på att analysera resultatredovisningens struktur, identifiera nya synpunkter där oklarheter föreligger och följa upp de synpunkter som utskottet har haft tidigare år.

En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar när regeringens budgetförslag bereds och för att kunna genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen. En annan utgångspunkt för årets uppföljning av regeringens resultatredovisning är utskottets förslag till tillkännagivande i tidigare års budgetbetänkanden för utgiftsområde 23. Riksdagen beslutade i enlighet med dessa förslag av utskottet.⁵

2 Utvecklingsarbetet med mål- och resultatstyrning

2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på att regeringen till riksdagen skulle redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts inom olika verksamhetsområden.

2.2 Skälen bakom mål- och resultatstyrningen

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena⁶ till 1996 års budgetlag lämpligt eftersom styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts ansågs alltså helt grundläggande i en styprocess som syftar till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett skäl var att klargöra att om regeringen begär statliga medel för ett ändamål måste den också kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av förarbetena framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag,

⁵ Bet. 2015/16:MJU2 punkt 1, rskr. 2015/16:110, bet. 2016/17:MJU2 punkt 1, rskr. 2016/17:94 och bet. 2017/18:MJU2 punkt 1, rskr. 2017/18:99.

⁶ Prop. 1995/96:220 s. 21 f.

används i stor utsträckning. Även före 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen⁷ att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

2.3 Utvecklingsarbetet kring resultatredovisning

Formerna för resultatredovisningen har varit och är föremål för ett utvecklingsarbete för att ge främst riksdagen men även regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

I budgetpropositionen för 2018 redovisades den dåvarande regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet hade bedrivits med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och måluppfyllelsen i verksamheten. Vidare angavs i propositionen⁸ att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. i fråga om regeringens redovisning till riksdagen. I budgetpropositionen hänvisades även till finansutskottets uttalanden⁹ om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas mot att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Finansutskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av måluppfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

I budgetpropositionen för 2020 framför regeringen att ett riktat utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet under 2019. De berörda utgiftsområdena var denna gång 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Syftet var bl.a. att förbättra översikten och presentationen inom områdena.¹⁰

3 Resultatredovisningens utformning

Nedan redogörs för de mål, anslag och resultatindikatorer som gäller för utgiftsområdet.

⁷ Jfr bl.a. prop. 1987/88:150 bil. 1 s. 68–74 och prop. 1990/91:100 bil. 1 s. 53 f.

⁸ Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor s. 772 f.

⁹ Se bet. 2015/16:FiU1 s. 165.

¹⁰ Se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor s. 180. I sammanhanget kan nämnas att det också bedrevs ett fördjupat utvecklingsarbete inför budgetpropositionen för 2018. De områden som ingick i det arbetet var internationell samverkan (utg.omr. 5), funktionshinderspolitik (del av utg.omr. 9), migration (utg.omr. 8) samt allmän miljö- och naturvård (utg.omr. 20).

3.1 Mål och anslag

Hösten 2015 beslutade riksdagen om ett nytt mål för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Målet för utgiftsområdet är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och till att naturresurserna används hållbart.

Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden. Det övergripande målet är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökning, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad för livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

De tre strategiska områdena är följande

- Regler och villkor.
- Konsument och marknad.
- Kunskap och innovation.

Målet för det strategiska området Regler och villkor är att

- utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta ska göras genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Målet för det strategiska området Konsument och marknad är att

- konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation är att

- stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Inom utgiftsområde 23 finns 26 anslag. I tabellen nedan redovisas utgiftsutvecklingen för de anslag som har ingått i denna uppföljning, dvs. anslagen som rör det övergripande målet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Av de anslag som redogörs för nedan kan bl.a. konstateras

att utfallet för 2018 blev 0,7 miljarder kronor lägre inom anslaget 1:10 Gårdsstöd m.m. jämfört med budgeterade medel för det året.

Tabell 1 Utgiftsutveckling inom jordbruk, fiske och livsmedel (mnkr)

Anslag	Utfall Budget Prognos Förslag Beräknat Beräknat					
	2018	2019	2019	2020	2021	2022
Jordbruk						
1:8 Statens jordbruksverk	625	628	621	601	531	539
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	5	5	5	7	12	15
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 393	8 018	7 444	7 345	6 261	6 325
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	77	226	226	144	120	143
Fiske						
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	43	33	31	33	31	25
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	257	199	191	164	167	128
Livsmedel						
1:14 Livsmedelsverket	251	255	256	257	243	247
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	204	163	161	261	122	122
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	44	51	47	43	43	43
1:26 Nedsättning av slakteriavgifter	159	107	106	107	107	107
Forskning och utbildning						
1:23 Sveriges Lantbruksuniversitet	1 912	1 947	1 930	1 985	2 016	2 046
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	566	598	596	571	579	579

Anslag	Utfall	Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat
	2018	2019	2019	2020	2021	2022
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademin	1	1	1	1	1	1

Källa: Prop. 2019/20:1 utg.omr. 23.

3.2 Indikatorer – En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

För att mäta resultaten i förhållande till målet använder regeringen de resultatindikatorer som anges nedan. I sammanställningen anges endast de indikatorer som har använts för att följa resultatutvecklingen för dels det övergripande målet för livsmedelskedjan, dels målen för de tre strategiska områdena. Regeringen redovisar återkommande annan statistik och information, t.ex. regeringsuppdrag och myndigheters arbete, i anslutning till de olika områdena för att beskriva utvecklingen i sektorn.

Indikatorer finns dels på en generell nivå, dels för de tre strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

3.2.1 Indikatorer för att följa utvecklingen på en övergripande nivå

Följande indikatorer används för att bedöma hur livsmedelssektorn utvecklas och bidrar till det övergripande målet för utgiftsområdet, för livsmedelsstrategin och för de tre strategiska områdena:

- Nettomarginal (lönsamhetsmått, mäter konkurrenskraft)
- Avkastning på eget kapital, nettomarginal (lönsamhetsmått, mäter konkurrenskraft)
- Rörelsemarginal (lönsamhetsmått, mäter konkurrenskraft)
- Förädlingsvärde (mäter produktion, visar bidrag till BNP)
- Årsarbetstider (mäter den sociala dimensionen av en hållbar livsmedelskedja)
- Förädlingsvärde per årsarbetstid (mäter produktivitet)
- Förädlingsgrad (mäter innovation).

Jämfört med förra årets budgetproposition har vissa förändringar av valet av indikatorer gjorts. De väsentligaste förändringarna är att förädlingsgrad i livsmedelskedjans sektorer har tillkommit medan indikatorn förädlingsvärde för företag i livsmedelskedjan har tagits bort. Regeringen menar att indikatorn förädlingsgrad i livsmedelskedjan kan användas för att följa innovationskraften, eftersom indikatorn visar företagets förmåga att utveckla produkttegenskaper som det finns en betalningsvilja för på marknaden. Indikatorn förädlingsvärdet för företag i livsmedelskedjan skulle mäta

förutsättningarna för att öka exporten. Regeringen motiverar inte varför dessa förändringar har genomförts i årets budgetproposition.

Regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål.

Jordbruksverket överlämnade våren 2019 den årliga utvärderingen och uppföljningen av livsmedelsstrategin. Regeringen poängterar att det endast finns data t.o.m. 2017, dvs. innan livsmedelsstrategin antogs av riksdagen. Det innebär att de sju ovannämnda indikatorerna ännu inte kan användas för att redovisa övergripande resultat av satsningarna inom livsmedelsstrategin.

Regeringen konstaterar också att de olika leden i livsmedelskedjan (primärproduktion, livsmedelsindustrin, livsmedelshandel och restaurang) har olika förutsättningar för sin verksamhet, vilket leder till att nyckeltalens nivåer skiljer sig åt. Av den anledningen ska enligt regeringen därför jämförelser av nivåer mellan leden undvikas och i stället bör fokus ligga på att följa utvecklingen inom de olika leden.

3.2.2 Indikatorer – Regler och villkor

Indikatorerna för det strategiska området Regler och villkor redovisas under olika underrubriker enligt nedan. En förändring jämfört med föregående år är att Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020 och tillhörande indikatorer och bedömningsgrunder redovisas i anslutning till området Regler och villkor. I föregående års budgetproposition gjordes denna redovisning i anslutning till det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken. Indikatorn antalet utbrott av salmonella har tagits bort med motiveringen att den omfattas av indikatorn antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar.

Jordbruk

- Sysselsättning i jordbruket
- Antal jordbruksföretag
- Svenska marknadsandelar
- Åkerareal
- Kvantitet animalieprodukter.

Åtgärder med anledning av torkan 2018

- Inga indikatorer redovisas.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

- Inga indikatorer redovisas.

Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020

- De resultatindikatorer för uppföljning som i enlighet med EU:s regelverk har fastställts i programmet. Ett större antal indikatorer/resultatmått (ca 30) som Sverige rapporterar till kommissionen redovisas för de sex olika prioriteringsområdena: Kunskapsöverföring och innovation, Jordbrukets konkurrenskraft, Livsmedelskedjan och djurvälstånd, Miljöersättningar, Klimat samt Landsbygdsutveckling.
- Utvärderingar i enlighet med EU:s regelverk. För programperioden 2014–2020 ingår en förhandsutvärdering, två fördjupade årsrapporter (2017 och 2019), en slutrapport 2020 och en slututvärdering som ska redovisas 2024. Därutöver genomför Jordbruksverket löpande egna utredningar och uppföljningar.

Stödet till jordbruket i norra Sverige

- Förändringar i antalet mjölkföretag i norra Sverige

Därtill görs en bedömning utifrån Jordbruksverkets årliga rapport över utvecklingen av jordbruket i norra Sverige för åren 2014–2018. Denna bedömningsgrund har återigen tillkommit jämfört med förra årets budgetproposition.

Miljömässig hållbarhet i jordbruket

- Förändringar i kväve- och fosforutnyttjandet i den svenska jordbrukssektorn
- Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn
- Förändringar i hälso- och miljörisker vid användning av växtskyddsmedel
- Utsläpp av växthusgaser från jordbruket.

Regeringen hänvisar till att ett stort antal åtgärder i landsbygdsprogrammet syftar till att förbättra jordbrukets miljöprestanda (se Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020).

Vidare informerar regeringen om att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer inom området hållbar jordbruksproduktion.

Myndigheternas kontroll av djur och livsmedel

- Antalet djurskyddskontroller som länsstyrelserna har genomfört och hur stor andel av dessa som var genomförda utifrån riskvärdering
- Andelen riskbaserade kontroller på livsmedels- och dricksvattenanläggningar.

Stärka skyddet av dricksvatten

- Inga indikatorer redovisas.

Arbete för minskat matsvinn

- Inga indikatorer redovisas.

Krisberedskap och civilt försvar

- Inga indikatorer redovisas.

Hållbar animalieproduktion – djurhälsa och djurskydd

- Antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar
- Försäljning av antibiotika till djur och antibiotikaresistens i djurhållningen.

Indikatorn antalet utbrott av salmonella har tagits bort med motiveringen att den omfattas av indikatorn antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar. Därutöver har redaktionella justeringar av avsnittets två indikatorer gjorts, vilka inte påverkar möjligheten att följa upp de redovisade resultaten.

Fiskeripolitik och vattenbruk

- Biologisk status för fiskbestånd
- Svenska yrkesfiskets förädlingsvärde
- Svenska vattenbrukets produktion (produktion, försäljningsvärde, antal odlingar och antal sysselsatta).

Havs- och fiskeriprogrammet

- Förändring av oönskade fångster
- Förändrad vattenbruksproduktion
- Antal projekt inom datainsamling och kontroll
- Antal genomförandeprojekt inom lokalt ledd utveckling
- Antal projekt inom saluföring och beredning
- Förändrad areal skyddade områden
- Utvärderingar i enlighet med EU:s regelverk. För programperioden 2014–2020 ingår en förhandsutvärdering, två fördjupade årsrapporter (2017 och 2019), en slutrapport 2020 och en slututvärdering som ska redovisas 2024. Därutöver genomför Jordbruksverket löpande egna utredningar och uppföljningar.

Jakt- och viltförvaltning

- Viltstammarnas utveckling
- Omfattning av viltskador
- Antal viltolyckor i trafiken.

Regeringen aviserar att de kommer att återkomma med mer långsiktiga indikatorer utifrån Naturvårdsverkets utvärdering av strategin för svensk viltförvaltning (viltstrategin).

3.2.3 Indikatorer – Konsument och marknad

Regeringen pekar inte ut några explicita indikatorer för Livsmedelsindustrin och Livsmedelsexport, till skillnad från förra året när områdena hade en respektive två utpekade indikatorer (livsmedelsindustrin hade antal livsmedelsföretag och livsmedelsexport hade värdet av svensk livsmedelsexport samt antal land- och anläggningsgodkännanden).

Underrubrikerna Ekologisk produktion och konsumtion samt Besöksnäring och restaurang, inklusive de fem indikatorer som redovisades i samband med dessa underrubriker, har utgått i årets budgetproposition. De fem indikatorer som inte redovisas i årets budgetproposition är Utvecklingen av den ekologiska odlingen (Sveriges certifierade areal jordbruksmark som är omställd eller under omställning till ekologisk produktion), Utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter (försäljningsökning och andel ekologiska livsmedel), Jordbruksverkets statistik för ekologisk odling, Ekowebbs försäljningsstatistik för ekologiska produkter och Konsumtion inkommande besökare (restaurang och livsmedel). Resultatredovisningen görs i årets budgetproposition utifrån följande nedanstående underrubriker:

Livsmedelsindustrin

- Inga indikatorer redovisas.

Livsmedelsexport

- Inga indikatorer redovisas.

Medvetna val, offentlig konsumtion och hälsa

- Antal utbrott av zoonoser hos djur och människor
- Andelen kycklingar med campylobacter.

Internationellt arbete

- Inga indikatorer redovisas.

3.2.4 Indikatorer – Kunskap och innovation

Arbetet med att utveckla indikatorer för området fortsätter. Indikatorn Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning har tillkommit och används initialt för att bedöma hur kunskaps- och innovationssatsningar bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation. Indikatorn används vid innovationsrankning av länder enligt den s.k. Bloombergrankningen och kommer att följas över tid.

Sveriges lantbruksuniversitet

- Antal helårsstudenter
- Antal sökande och antagna
- Prestationsgrad och examinationsfrekvens (antal examinerade individer)
- Andel disputerade lärare
- Vetenskaplig publicering
- Externa medel.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

- Inga indikatorer redovisas.

4 Redovisade resultat – En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Nedan görs en sammanfattning av regeringens resultatredovisning och resultaten för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och de tre strategiska områdena.

4.1 Resultatuppföljning på en övergripande nivå

Regeringen redovisar statistik hämtad från Jordbruksverkets årliga utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin. Statiken för de sju indikatorerna redovisas i tabellform uppdelat efter livsmedelskedjans sektorer (primärproduktion, livsmedelsindustri, livsmedelshandeln och restaurang) och täcker in data för perioden 2011–2016 (4 indikatorer) respektive 2011–2017 (3 indikatorer).

Nettomarginal i livsmedelskedjans sektorer

Indikatorn används för att mäta konkurrenskraft och visar hur effektivt företaget utnyttjat omsättningen för att skapa överskott. Tre av livsmedelskedjans sektorer uppvisar en relativt stabil nivå när det gäller nettomarginal. Undantaget är primärproduktionen där nettomarginalen varierar kraftigt. Från ca 18 procent i början av mätperioden för att sedan sjunka och ligga på 14–15 procent under några år. Nettomarginalen ökade sedan kraftigt fr.o.m. 2016 för att återigen hamna på ca 18 procent under 2017.

Avkastning på eget kapital i livsmedelskedjans sektorer

Av statistiken framgår det att lönsamheten har försämrats under hela den redovisade perioden. Regeringen konstaterar att livsmedelskedjans sektorer har haft en ogynnsammare utveckling jämfört med näringslivet totalt och att gapet gentemot det totala näringslivet har ökat.

Rörelsemarginal i livsmedelskedjans sektorer

Rörelsemarginalen visar bl.a. lönsamheten i en sektor. Regeringen konstaterar att rörelsemarginalen under mätperioden har minskat i livsmedelskedjans alla sektorer. Rörelsemarginalen har både fluktuerat mest och minskat mest i primärproduktionen, vilket tyder på både försämrad lönsamhet och konkurrenskraft.

Förädlingsvärde i livsmedelskedjans sektorer

Av redovisningen framgår det att förädlingsvärdet i livsmedelskedjan har ökat från 156 till 194 miljarder kronor mellan 2011 och 2016. Det motsvarar en ökning på 25 procent. Regeringen konstaterar att ökningen har varit större för företag i livsmedelskedjan än för näringslivet i övrigt. De fyra sektorernas andel av näringslivets totala förädlingsvärde var drygt 8 procent i slutet av mätperioden.

Årsarbetstider i livsmedelskedjans sektorer

Regeringen skriver att antalet anställda har ökat i livsmedelskedjan under perioden. Ökningen har skett framför allt i branscher med god produktivitetstillväxt, inte minst gäller det branscher i de senare leden i livsmedelskedjan (livsmedelshandeln och restaurang).

Förädlingsvärde per årsarbetstid i livsmedelskedjans sektorer

Förädlingsvärdet per årsarbetstid är ett sätt att redovisa arbetsproduktiviteten i ett företag. Regeringen lyfter fram att måttet ökade med 6 procent under mätperioden. Motsvarande siffra för näringslivet totalt var 9 procent. Av diagrammet framgår att arbetsproduktiviteten uppvisade en svagt positiv utveckling i tre av livsmedelskedjans sektorer, däremot var utvecklingen negativ i primärproduktionen.

Förädlingsgrad i livsmedelskedjans sektorer

Regeringen menar att förädlingsgraden, vilket är ett mått på innovationskraft, har förändrats i mycket liten omfattning i de olika sektorerna.

4.2 Regler och villkor

4.2.1 Jordbruk

Tabell 2 Resultatindikatorer för jordbruk

Antalet sysselsatta i Sverige inom jordbruket	Statistik redovisas för perioden 2014–2017. Statistiken redovisas totalt respektive uppdelat på kvinnor och män. Antalet sysselsatta inom jordbruket var i princip oförändrat mellan 2016 och 2017. Sedan 2014 har antalet

	sysselsatta inom jordbruket minskat med 5 procent. År 2017 var 25 procent kvinnor och 75 procent män sysselsatta inom jordbruket.
Antalet jordbruksföretag	Statistik redovisas för 2007, 2010, 2013 och 2016 (dvs. samma år som redovisades i BP för 2019), uppdelat på antal jordbruksföretag, varav heltidsföretag och företag med husdjur. Antalet jordbruksföretag har minskat med 6 procent under perioden 2013–2016. Den största minskningen var i gruppen företag med husdjur, nästan 10 procent. Antalet jordbruksföretag har minskat med ca 13 procent under perioden 2007–2016.
Svensk marknadsandel i vissa sektorer	Marknadsandel redovisas för 10 sektorer (morötter, äpplen, nötkött, griskött, matfågel, ägg, konsumtionsmjölk, ost, matpotatis och spannmål). Statistik redovisas för 2008, 2012, 2016 och 2017. Produktionen var i närheten av eller över konsumtionen i tre sektorer (konsumtionsmjölk 1,00, spannmål 1,36 och ägg 0,93). Den svenska marknadsandelen var 0,54 för nötkött respektive 0,73 för griskött. Lägst marknadsandel hade äpplen (0,21).
Kvantitet animalieprodukter	Statistik redovisas för 1995, 2005, 2015 och 2018 uppdelat på invägd mjölk, gris, slaktkyckling, nötkreatur och får, inklusive lamm. Under hela perioden har kvantiteten minskat för invägd mjölk (–15 procent), medan det har skett motsvarande ökning för slaktkyckling (+54 procent). Kvantiteten gris har minskat med 19 procent under perioden, dock skedde det en ökning med 7 procent under perioden 2015 till 2018. Kvantiteten får, inklusive lamm, har varit stabil under hela perioden. Kvantiteten nötkreatur har legat stabilt mellan åren 2005 och 2018.
Åkerarealen i Sverige	Statistik redovisas för 1995, 2007, 2013, och 2018 uppdelat på åkerareal totalt, spannmålsareal, raps och rybs, vallareal och träda. Den totala åkerarealen minskade under perioden 1995–2018 med 114 000 ha (–4 procent). Arealen spannmål minskade med 161 000 ha (–14 procent), arealen vall

ökade med 135 000 ha (+16 procent), arealen raps och rybs ökade med 40 000 ha (+68 procent) och arealen i träda minskade med 110 000 ha (-40 procent). Spannmålsarealen var i princip oförändrad mellan 2013 och 2018.

4.2.2 Åtgärder med anledning av torkan

På grund av torkan 2018 beräknas ett inkomstbortfall för lantbruket på ca 6,2 miljarder kronor. För 2018 föreslog regeringen 400 miljoner kronor i krisstöd till drabbade lantbrukare. Krisstödet 2019 uppgick till 1,09 miljarder kronor. Därutöver beslutades om 60 miljoner kronor för att bekosta sänkta avgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier.

Det totala antalet sökande uppgick till 13 918, varav 13 384 beviljades stöd. I princip hela stödbeloppet betalades ut. I mitten av augusti 2019 hade 94 procent (totalt 24 571 sökande) av de som sökt stöd fått stöd utbetalt, vilket sammanlagt var 1,01 miljarder kronor.

Livsmedelsverket konstaterade att 54 företag var berättigade att föra vidare stöd i form av nedsättning av slakteriavgiften till djurägare. Alla de 47 företag som ansökte om stöd beviljats stöd och totalt ca 52 miljoner kronor betalades ut. Hela summan kunde inte betalas ut eftersom slakteriavgifterna inte får understiga miniminivån som regleras på EU-nivå.

4.2.3 Den gemensamma jordbrukspolitiken

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Regeringen konstaterar att den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) har betydelse för lantbrukares inkomster, livsmedelsförsörjningen, uppfyllelsen av flera miljömål och utvecklingen på landsbygden. I resultattexten redogörs också för utbetalda belopp inom ramen för GJP för perioden 2015–2018 och ansvariga myndigheters kostnader för hantering av EU-stöd för perioden 2016–2018. Statistik om hur stor andel av gårdsstödet som Jordbruksverket betalade ut före årsskiftet redovisas. 97 procent av 2018 års direktstöd betalades ut före årsskiftet.

Vidare beskrivs GJP och regeringen redogör för rådigheten över innehåll och tillämpning i olika delar och skeden. Det konstateras att oavsett om det rör sig om EU-medel eller nationella medel finns det relativt stor handlingsfrihet för Sverige i utformningen av stöden inom EU-gemensamma ramar och regelverk. Till exempel har Sverige valt att produktionskoppla en viss andel av direktstödet till nötkreatur. Regeringen anser att det finns en ännu större frihet i valet av åtgärder och även i fråga om medfinansiering av fondens medel när det gäller de medel som går till landsbygdsprogrammet. Sveriges program omfattar landsbygdsutvecklingsfondens samtliga sex unions-prioriteringar, 15 av 18 möjliga fokusområden och 13 av 20 möjliga åtgärder.

Avslutningsvis redogörs för arbetet och förhandlingarna med EU:s kommande budget- och programperiod för perioden 2021–2027.

4.2.4 Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020

Regeringen redogör för de resultatindikatorer som har valts för att följa upp landsbygdsprogrammet. Redovisningen görs utifrån vilket mål som gäller för perioden 2014–2020, utfall t.o.m. 2018 samt utfall t.o.m. 2018 i procent av målet. Redovisningen görs utifrån de sex prioriteringarna Kunskapsöverföring och innovation, Jordbrukets konkurrenskraft, Livsmedelskedjan och djurvälstånd, Miljöersättningar, Klimat och Landsbygdsutveckling.

Redovisningen av indikatorer påverkas av det faktum att programmet blev försenat på EU-nivå, vilket innebär att många ärenden som har beslutats ännu inte har hunnit slututbetalas. Vidare betonas att utfallen som redogörs för ska tolkas med en viss försiktighet eftersom det ingår delutbetalningar i rapporteringen för vissa av stöden.

Samtliga fysiska och finansiella delmål som skulle uppnåtts den 31 december 2018 uppfylldes. Regeringen redogör vidare för de programändringar som man har ansökt om och fått beviljat av kommissionen.

4.2.5 Stödet till jordbruket i norra Sverige

Det totala antalet stödmottagande mjölkföretag i norra Sverige minskade under 2017 med 55 företag till 700 företag. Minskningen fortsatte under 2018 och antalet stödmottagande mjölkföretag var 670. Produktionen minskade med 1 procent.

Det utbetalda stödet under 2018 uppgick till 410 miljoner kronor, vilket motsvarade 97 procent av referensnivån. Det utbetalda stödet ökade från 302 miljoner kronor 2017, eftersom kommissionen under 2018 beslutade om att öka utrymmet för Sveriges nationella stöd med 104 miljoner kronor per år.

4.2.6 Miljömässig hållbarhet i jordbruket

Inledningsvis slås fast att landsbygdsprogrammet 2014–2020 innehåller ett stort antal åtgärder som syftar till att förbättra jordbrukets miljöprestanda. Resultatet av dessa åtgärder redovisas under rubriken Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Tabell 3 Resultatindikatorer för miljömässig hållbarhet i jordbruket

Förändringar i kväve- och fosforutnyttjandet i den svenska jordbrukssektorn	Näringsbalanser för jordbruksmark som visar skillnader mellan tillförd och bortförd näring visar för 2016 ett överskott på 37 kilo per hektar när det gäller kväve. Det innebär en ökning jämfört med den föregående balansräkningen som gjordes 2013. Balansberäkningar för fosfor ligger kvar på

	0 kilo per hektar för landet som helhet. Samtidigt konstateras att balansen för fosfor varierar mellan ett underskott på fem kilo per hektar för Götalands slättbygder till ett överskott på två kilo per hektar i Götalands skogsbygder. Vidare påverkar djurtätheten fosforbalansen, från ett underskott på sex kilo per hektar till ett överskott på fem kilo per hektar. Av redovisningen framgår det att gårdar med 0,5 eller färre djurenheter per hektar har i medeltal en negativ balans och gårdar med 0,6 eller fler djurenheter har i medeltal en positiv balans.
Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn	Utsläppen av ammoniak uppgick till 47 000 ton 2017, vilket innebar en ökning jämfört med året innan då utsläppen var 46 800 ton. Sedan 2005 har det emellertid skett en minskning av utsläppen av ammoniak från jordbruksmark med 4 procent.
Förändringar i hälso- och miljörisker vid användning av växtskyddsmedel	Miljö- och hälsoindex samt hektardoser redovisas för perioden 1989–2015. Regeringen konstaterar att det efter en nedgång de första åren inte kan ses någon generell minskning eller ökning i riskindex för hälsa eller miljö. Samtidigt har användningen av växtskyddsmedel mätt som antal hektardoser ökat kraftigt under samma period. Försäljningen av växtskyddsmedel till jordbruk minskade med 201 ton 2016 till 1 619 ton. Försäljningen fortsatte att minska 2017 med ytterligare 73,2 ton. Den försålda kvantiteten av olika slags växtskyddsmedel till trädgårds- och fruktodling minskade under 2017 med 13,1 ton till 35,4 ton jämfört med året innan.
Utsläpp av växthusgaser från jordbruket	Statistik redovisas för perioden 1990–2017. Jordbrukets utsläpp av växthusgaser uppgick till 7,2 miljoner koldioxidekvivalenter 2017. Det innebar att utsläppen ökade jämfört med 2016 då sektorns utsläpp uppgick till 6,9 miljoner koldioxidekvivalenter. Sektorns utsläpp 2017 var ca 14 procent av Sveriges totala utsläpp. Växt- och djurhållningen står för en stor andel av metanutsläppen (60

procent) och lustgasutsläppen (55 procent). Jordbruket står för ett par procent av Sveriges utsläpp av koldioxid. Vidare redovisas att Jordbruksverket har betalat ut 57 miljoner kronor av budgeterade 60 miljoner kronor för metangasreduceringsstöd under 2018. Totalt fick 56 anläggningar stöd och det producerades 145 GWh. Därutöver utbetalades ett engångsstöd för produktionen av biogas på 270 miljoner till 39 anläggningar i december 2018.

4.2.7 Myndigheternas kontroll av djur och livsmedel

Regeringen betonar att indikatorerna för myndigheternas kontroll är kopplade till målen för myndigheternas kontrollarbete och därmed inte beskriver resultatet av kontrollen. Vidare är kontrollen riskbaserad, vilket innebär att det inte går att utläsa från resultatet på vilken nivå djurskyddet i Sverige ligger. Regeringens bedömning är emellertid att djurskyddskontrollen bidrar till ökad efterlevnad av Sveriges högt ställda djurskyddskrav.

Tabell 4 Resultatindikatorer för myndigheternas kontroll av djur och livsmedel

Antalet djurskyddskontroller som länsstyrelserna har genomfört och hur stor andel av dessa som var genomförda utifrån riskvärdering	Statistik redovisas för 2015–2018, uppdelat på genomförda kontroller, varav riskbaserade, beslut om förlägganden, beslut om omhändertaganden och beslut om djurförbud. Antalet genomförda kontroller var 11 386 år 2018, vilket innebar en minskning med ca 4 procent jämfört med 2017 och med ca 13 procent sedan 2014. Andelen riskbaserade kontroller har legat relativt stabilt under hela perioden, dock skedde det en minskning jämfört med föregående år med 4 procent och andelen uppgick till 38 procent 2018. Antalet beslut om föreläggande, omhändertagande och djurförbud uppgick till ca 2 250 under 2018. Motsvarande siffra 2014 var ca 2 500. Jordbruksverkets och länsstyrelsernas mål att det ska genomföras lika många normalkontroller (i enlighet med EU:s krav på riskbaserad och regelbunden kontroll) som anmälningskontroller uppfylldes inte 2018. Detta mål uppfylldes däremot 2016 och 2017.

Andelen riskbaserade kontroller på livsmedels- och dricksvattenanläggningar	Statistik redovisas för 2016 och 2017 uppdelat på andel av kontrollerade anläggningar i högsta riskklass. När det gäller livsmedelsanläggningar var andelen kontrollerade anläggningar i högsta riskklass (91–100 procent) 78 procent 2017, medan motsvarande siffra för 2016 var 77 procent. Motsvarande siffra för dricksvattenanläggningar 2017 var 73 procent, vilket innebar en minskning med 1 procent jämfört med året innan. Enligt redovisningen kontrollerar fortfarande vissa kommuner inte livsmedels- och dricksvattenanläggningarna i de högsta riskklasserna i tillräcklig omfattning. Det pågår ett arbete, t.ex. inom ramen för livsmedelsstrategin och ett förslag till ny förenklad riskklassningsmodell, för att få en effektivare och mer likvärdig livsmedelskontroll.

Av redovisningen framgår det att länsstyrelsernas kontroll av primärproduktionen av livsmedel och kontroll av foder i primärproduktionen genomförs i alltför liten omfattning. De kontroller som gjorts omfattar ca 1 procent respektive knappt 1 procent av anläggningarna. Även för dessa kontroller varierar frekvensen stort mellan länsstyrelserna. Ett arbete för att effektivisera kontrollerna och göra dem mer riskbaserade pågår hos de ansvariga myndigheterna.

Regeringen redovisar information om användningen av de särskilda anslagsmedlen om drygt 107 miljoner kronor för 2018 för att sänka kontrollavgifterna för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar minskade något jämfört med 2016. Slutligen redogörs kortfattat för Livsmedelsverkets arbete med att motverka livsmedelsfusk.

4.2.8 Stärka skyddet av dricksvatten

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. I avsnittet redogörs för flera insatser som har genomförts i syfte att stärka skyddet av dricksvatten, med fokus på ansvariga myndigheters pågående arbete. Detta område behandlas också inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 24 Näringsliv.

4.2.9 Arbete för minskat matsvinn

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå ett etappmål om minskat matsvinn. Förslaget ska redovisas senast den 28 februari 2020. I övrigt nämns

kortfattat andra insatser, t.ex. Livsmedelsverkets pågående arbete, för att minska matsvinnet.

4.2.10 Krisberedskap och civilt försvar

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Enligt redovisningen framgår det att planeringen av det civila försvaret bör återupptas. De bevakningsansvariga myndigheterna på livsmedelsområdet, Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt, fick 40 miljoner kronor av de nya medel som under 2018 tilldelades det civila försvaret. I resultatredovisningen redogörs för hur dessa medel har använts.

4.2.11 Hållbar animalieproduktion – djurskydd och djurhälsa

Tabell 5 Resultatindikatorer för hållbar animalieproduktion

Antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar	Under 2018 skedde två utbrott av fågelinfluensa och ett utbrott av Newcastle'sjuka. De första två fallen av avmagringssjuka hos hjorddjur bekräftades under våren 2019. Regeringen har under 2019 gett Jordbruksverket i uppdrag att bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att förhindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige.
Antal utbrott av salmonella	Statistik redovisas för 2014–2018 uppdelat på olika djurslag. Antalet fall med påvisad infektion med salmonella i djurbesättningar och anläggningar ökade till 13, vilket var en kraftig ökning jämfört med året innan då siffran var 6. Samtidigt var antalet fall av påvisad salmonella i djurbesättningar och anläggningar lägre än under perioden 2014–2016.
Försäljning av antibiotika till djur och antibiotika-resistens i djurhållning	Statistik redovisas för de två senaste åren. Försäljningen av antibiotika minskade mellan 2017 till 2018 med 0,3 ton till 10,0 ton. Sverige är det land inom EU som har den lägsta försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur. Bedömningen är att sett i ett internationellt perspektiv är läget när det gäller antibiotikaresistens inom svensk djurhållning gynnsamt. Det görs en beskrivning av det svenska arbetet vad gäller antibiotikaresistens och det internationella

arbetet för att minska användningen av antibiotika.

4.2.12 Fiskeripolitik och vattenbruk

Tabell 6 Resultatindikatorer för fiskeripolitik och vattenbruk

Biologisk status för fiskbestånd	Enligt kommissionen görs framsteg för att uppnå ett hållbart fiske. År 2019 fastställdes 78 procent av fiskemöjligheterna för vilka det finns vetenskaplig rådgivning om maximalt hållbar avkastning (MSY) i enlighet med MSY-målet. För 2019 fastställdes 59 kvoter i enlighet med MSY för Västerhavet. Motsvarande siffra var 53 kvoter för 2018 och 44 kvoter för 2017. En majoritet (ingen explicit siffra anges) av kvoterna fastställdes enligt MSY för Sverige i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. I förra årets budgetproposition var samma siffra 17 av 41 kvoter. Inte heller under 2018 stoppades några svenska kvoter på grund av att de var uppfiskade. Det totala kvotutnyttjandet var 86 procent. Det finns fr.o.m. den 1 januari 2019 en skyldighet i samtliga EU-vatten att landa alla fångster av arter som omfattas av fångstbegränsningar. Bedömningen är att beståndssituationen är god och oförändrad jämfört med tidigare år för de kommersiella arterna i de fyra största sjöarna där yrkesfiske bedrivs.
Svenska yrkesfiskets förädlingsvärde	Det totala förädlingsvärdet har per heltidsekvivalent fortsatt att öka för 2017, dock skiljer sig utvecklingen av förädlingsvärdet markant åt mellan olika fisken. En bra beståndsutveckling och god prisutveckling för insjöfisket har inneburit ett ökat förädlingsvärde över tid.
Svenska vattenbrukets produktion	Statistik redovisas för 2015–2017 uppdelat på produktion, försäljningsvärde, antal odlingar och antal sysselsatta. Alla resultatmått redovisas uppdelat på matfisk och sättfisk samt antalet kvinnor och män. Produktion av matfisk uppgick till 12 834 ton, vilket innebar

en minskning jämfört med föregående års siffror. Minskningen var ca 5 procent 2017 jämfört med 2016, men produktionen var samtidigt 19 procent högre jämfört med 2015. Produktion av sättfisk ökade med 7 procent 2017 jämfört med 2016. Försäljningsvärdet för matfisk ökade med ca 7 procent 2017 jämfört med 2016. Försäljningsvärdet av sättfisk ökade med ca 24 procent under samma period. Det totala antalet odlingar har ökat för både matfisk (+5) och sättfisk (+42). Det totala antalet sysselsatta har minskat med 22 procent 2017 jämfört med 2016, varav andelen kvinnor är 17 procent och andelen män är 83 procent. Minskningen i antalet anställda är ca 11 procent jämfört med 2015. Halvtidsutvärderingen av handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk visar att domar från mark- och miljödomstolen som ifrågasätter öppen kassodling kommer att medföra omfattande effekter på matfiskodling. Samma utvärdering visar också att finansieringen inte varit tillräcklig och varit omöjlig att hitta för större projekt.

4.2.13 Havs- och fiskeriprogrammet

Hittills har 527 ansökningar beviljats stöd, motsvarande ca 779 miljoner kronor. Resultaten för de åtgärder som hunnit slutföras redovisas nedan.

Tabell 7 Havs- och fiskeriprogrammets genomförande

Indikatorer	Förväntade resultat utifrån beviljade ansökningar	Resultat från slutförda ärenden	Mål
Förändring av önskade fångster (ton)	-7	-531	2 300
Förändrad vattenbruksproduktion (ton)	115	3 403	3 975
Antal projekt inom datainsamling och kontroll	32	49	452
Antal genomförandeprojekt inom lokalt ledd utveckling	80	22	300
Antal projekt inom saluföring och beredning	35	51	98
Förändrad areal skyddade områden (kvadratkilometer)	146	57	1 000

Källa: Prop. 2019/20:1 utg.omr. 23 s. 41.

4.2.14 Jakt- och viltförvaltning

En beskrivning görs av viltstammens utveckling. Bedömningsvis finns det ca 300 000 vildsvin i Sverige. Stammarna för rådjur och älg bedöms vara stabila medan stammarna för kron- och dovhjort bedöms vara ökande, dock förekommer det lokala och regionala variationer. En markant ökning av antalet stora fåglar som t.ex. grågås, sångsvan och trana har regionalt och lokalt orsakat stora skador på lantbrukets grödor.

För hotade rovdjur – varg och järv – ligger antalet djur precis på eller under det referensvärde som anges för att respektive stam ska ha en gynnsam bevarandestatus. Det finns 300 vargar i Sverige och stammen behöver 300 individer för att ha en gynnsam bevarandestatus. Vargpopulationen har samtidigt minskat relativt kraftigt under den senaste treårsperioden. Antalet vargar var 305, 355 respektive 415 individer 2018, 2017 och 2016. Antalet järvar uppskattas till 522 individer, vilket ligger under referensvärdet på 600 individer. Enligt inventeringsresultatet fanns det ca 1 220 lodjur i Sverige, vilket ska jämföras med järvens referensvärde för gynnsam bevarandestatus som är 870 individer.

Under 2018 utbetalades 12,7 miljoner kronor i stöd till åtgärder som förebygger skador av skyddat vilt och i ersättning för uppkomna skador. Under samma år utbetalades drygt 58 miljoner kronor i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäring.

Det totala antalet trafikolyckor med vilt inblandat har ökat relativt kraftigt sedan 2015. Antalet olyckor var 2015 nära 47 000 med de anmälningspliktiga arterna. Motsvarande siffror för 2018 var 63 750 olyckor. Under 2018 skedde det nästan 47 000 viltolyckor i trafiken med rådjur. Det innebar en ökning på drygt 1 100 olyckor jämfört med 2017. Motsvarande siffra för vildsvin var ca 7 000 olyckor, vilket innebar en ökning med drygt 850 jämfört med 2017.

4.2.15 Regeringens analys och slutsatser

Regeringen anser att de initiativ som tagits inom livsmedelsstrategin främjar utvecklingen mot en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja samt bidrar till att nå det övergripande målet för utgiftsområdet. Samtidigt menar regeringen utifrån de indikatorer som följer utvecklingen av livsmedelsstrategin att det ännu inte går att dra några mer långtgående slutsatser av regeringens arbete eftersom tidsperioden är för kort.

Konkurrenskraften i livsmedelskedjan, framför allt i primärproduktion och livsmedelsindustri, har försämrats under perioden 2011–2017.

Regeringen lyfter fram frågor som rör olika förenklingsinsatser som är viktiga för jordbrukets fortsatta utveckling och konkurrenskraft. I detta sammanhang lyfter regeringen fram det fortsatta arbetet med förenklingsinsatser i livsmedelskedjan, t.ex. likvärdiga livsmedelskontroller i hela landet och digitalisering av tillståndsprocesser, och den nya genomförandemodellen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Regeringen anser att det är angeläget att i förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitiken arbeta för en sammantaget minskad ram, förutsättningar för ökad konkurrenskraft, ökad miljö- och klimatambition, ökad marknadsorientering samt begränsning av de administrativa kostnaderna för genomförandet av politiken. Samtidigt betonar regeringen att direktstödet utgör ett viktigt inkomststöd, inte minst under torkan 2018.

Regeringen menar att samordningen mellan länsstyrelserna behöver ökas för att därigenom öka effektiviteten i stödadministrationen.

Landsbygdsprogrammet visar en generellt god måluppfyllelse. Trots det krävs det ett fortsatt arbete för att tillförsäkra att utbetalningarna av jordbrukarstöd utvecklas enligt plan samt att eftersläpande stöd betalas ut så tidigt som regelverket medger.

Regeringen menar att det finns tecken på en s.k. frikoppling av jordbruksproduktion från negativ miljöpåverkan. Samtidigt går det enligt regeringen inte att dra några mer långtgående slutsatser när det gäller jordbrukets miljöpåverkan mellan enskilda år, eftersom utsläppen från jordbruket inklusive användning av växtskyddsmedel beror på t.ex. årsmån och vad som produceras.

Enligt regeringen har metangasreduceringsstödet varit ändamålsenligt utformat, t.ex. har produktionen av biogas inte överkompenserats i förhållande till andra energikällor.

De stora skillnaderna i länsstyrelsernas måluppfyllelse och effektivitet i djurskyddskontrollen förklaras bero på att antalet anmälningsärenden har ökat, nya arbetsuppgifter för länsstyrelserna och resurstillgång. Livsmedelskontrollen fortsätter att utvecklas i en positiv riktning och det bedrivs ett aktivt utvecklingsarbete i syfte att öka likvärdigheten i kontrollen. Regeringen konstaterar också att länsstyrelserna i alltför låg omfattning kontrollerar livsmedel och foder inom primärproduktionen. Ett nytt avgiftssystem för nedsättning av avgifterna för slakterikontrollen behöver tas fram, eftersom det nuvarande avgiftssystemet inte är förenligt med gällande gemenskapslagstiftning.

Regeringen betonar att det finns ett behov av ett långsiktigt arbete med åtgärder för att förebygga risker och säkerställa planeringen för dricksvattenförsörjningen i ett förändrat klimat.

När det gäller djurhälsoläget i Sverige konstaterar regeringen att det är fortsatt gott, vilket också innebär att användningen av antibiotika till djur i Sverige är låg.

Enligt regeringen skapar EU:s gemensamma fiskeripolitik förutsättningar för att nå målen om ett hållbart fiske även om det i fortsättningen kommer att krävas ett omfattande arbete med genomförandet, t.ex. anpassning av regelverk och fastställande av kvoter och totalt tillåtna fångstmängder enligt maximal hållbar avkastning (MSY).

Det faktum att starten av havs- och fiskeriprogrammet försenades innebär enligt regeringen att det är svårt att analysera och dra slutsatser om

programmets genomförande. Samtidigt konstateras att utvecklingen mot de uppsatta målen är positiv.

Regeringen lyfter fram att många viltstammar fortsätter att öka eller kvarstår på en hög nivå, vilket kan orsaka stora skador på jord- och skogsbruk. De stora viltstammarna har också påverkat antalet olyckor där vilt är inblandat. Regeringen menar att det är angeläget att fortsätta arbetet med åtgärder som kan begränsa skadorna.

4.3 Konsument och marknad

4.3.1 Livsmedelsindustrin

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Antalet livsmedelsföretag ökade mellan 2016 och 2017 med 2,9 procent, från 4 150 företag till 4 270 företag. Vidare ökade förädlingsvärdet i livsmedelsindustrin som helhet med 22 procent mellan 2008 och 2015.

4.3.2 Livsmedelsexport

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Värdet av den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter, undantaget vidareexporten av norsk lax, ökade under 2018 med 3 procent och uppgick till drygt 50 miljarder kronor.

Under 2018 startade Livsmedelsverket 138 ärenden om exportgodkännande, vilket ska jämföras med 101 exportärenden 2017.

4.3.3 Medvetna val, offentlig konsumtion och hälsa

Andelen slaktkycklingar med campylobacter minskade under 2018 till 8,7 procent. Motsvarande siffra var 15,2 procent 2016 och 10,7 procent 2017. Siffran för 2018 kan också jämföras med EU-genomsnittet som var 34,5 procent. Under 2018 rapporterades 8 132 fall av campylobacter. Det har alltså skett en minskning, eftersom det rapporterades 10 608 fall 2017 och 11 021 fall 2016.

Under 2018 upptäcktes få fall av salmonella hos livsmedelsproducerande djur. Ett större utbrott av salmonella hos katter skedde under 2018. Antalet katter som har smittats av salmonella har varit fortsatt högt under början av 2019.

Under 2018 var antalet fall av ehec-smitta hos människor det högsta någonsin. Antalet smittade personer uppgick till nästan 900.

Antalet människor som smittades av listeria fortsatte att öka. Under 2018 upptäcktes 89 fall jämfört med 81 fall under 2017. Det rapporterades 26 inhemska fall av hepatit E under 2018, vilket ska jämföras med 22 fall under 2017.

Slutligen redovisas Livsmedelsverkets arbete när det gäller att sprida kunskapsstöd kring mat och måltider samt myndighetens kartläggning av offentliga måltider i landets kommuner.

4.3.4 Internationellt arbete

Inga specificerade indikatorer är utpekade för denna underrubrik. Regeringen beskriver olika internationella aktiviteter som har haft anknytning till det strategiska området Konsument och marknad. Till exempel beskrivs Sveriges arbete inom FAO och det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018 och Ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk och arbetet med Agenda 2030.

4.3.5 Regeringens analys och slutsatser

De redovisade insatserna inom det strategiska området Konsument och marknad bidrar enligt regeringen till att uppfylla det övergripande målet för utgiftsområdet. Regeringen konstaterar att Sveriges export av livsmedel och jordbruksvaror har haft en positiv utveckling sedan EU-inträdet. Enligt regeringen kan det offentliga främjandet, t.ex. åtgärder som Team Sweden Livsmedel, spela en viktig roll för att öka den svenska livsmedelsindustrins exportdeltagande.

Regeringen betonar att myndigheternas arbete för att skydda människors, djurs och växters liv och hälsa samt olika typer av tekniska regler, t.ex. märknings- eller förpackningskrav, är viktiga för den svenska tredjelands-exporten.

Enligt regeringen är utvecklingen av de offentliga måltiderna fortsatt viktiga verktyg för att förbättra matvanor och bidra till en god folkhälsa samt höja kunskapsnivån på matområdet. När det gäller offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster konstaterar regeringen att kompetensen hos upphandlande myndigheter och leverantörer har förbättrats. Av den anledningen konstaterar regeringen att det för närvarande inte finns skäl att följa upp med ytterligare åtgärder på detta område.

Konsumenter har på grund av både obligatorisk och frivillig ursprungsmärkning goda möjligheter att få reda på ursprung för många färdigförpackade livsmedel i dagligvaruhandeln. Samtidigt konstaterar regeringen att det inte är lika enkelt att få kännedom om ursprunget på restaurang och i storkök.

4.4 Kunskap och innovation

Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning var 0,27 procent för 2015, 0,26 procent för 2016 och 0,27 för 2017. Regeringen konstaterar att investeringarna i livsmedelssektorn ligger på en låg nivå i jämförelse med andra sektorer.

4.4.1 Sveriges lantbruksuniversitet

Sveriges lantbruksuniversitet rankas som världens tredje bästa universitet inom jord- och skogsbruksvetenskap.

Tabell 8 Resultatindikatorer för Sveriges lantbruksuniversitet

Antal helårsstudenter	Antalet helårsstudenter 2018 uppgick till 3 720 (69 procent kvinnor och 31 procent män), vilket innebär en fortsättning på den sjunkande trenden av antalet helårsstudenter de senaste fem åren. Antalet helårsstudenter var ca 11 200 under perioden 2016–2018. Regeringen hade satt upp ett mål på 12 000 helårsstudenter för samma period. Det minskande antalet studenter är oroande mot bakgrund av att utbildningarna är angelägna för den nationella kompetensförsörjningen. SLU har startat upp ett projekt med visionen att fördubbla antalet studenter till 2027 i förhållande till 2017 års nivå.
Antal sökande och antagna	Det totala antalet sökande till utbildningar på grundnivå 2018 var 5 247. Denna siffra ska jämföras med 6 356 sökande 2014. Antalet antagna på grundnivå var 1 032 individer, där två tredjedelar var kvinnor. År 2014 var antalet antagna på grundnivå 978 personer. Antalet sökande till avancerad nivå 2018 uppgick till 4 556 individer. År 2014 uppgick antalet sökande till 2 318 individer. Slutligen uppgick antalet antagna på avancerad nivå 2018 till 701 individer, medan samma siffra för 2014 var 425 individer. Söktrycket varierar kraftigt mellan SLU:s olika utbildningar; hälften av alla ansökningar görs till djurskötare- och veterinärutbildningarna. Det minskande antalet studenter förklaras av den rådande högkonjunkturen. Det fanns 547 aktiva forskarstudenter 2018. Det innebär att antalet har minskat under de senaste fem åren. Antalet aktiva forskarstuderande var 568 stycken 2017.

Prestationsgrad och examinationsfrekvens (antal examinerade individer)	Under 2018 var prestationsgraden inom utbildning på grund- och avancerad nivå totalt sett 91 procent (92 procent för kvinnor och 89 procent för män). Det innebär en ökning både totalt och för män och kvinnor jämfört med 2017. Prestationsgraden var något högre för både män och kvinnor. Det totala antalet examinerade uppgick till 735 studenter 2018. Motsvarande siffra 2017 var 798 studenter.
Andel disputerade lärare	Antalet disputerade lärare var 976 (42 procent kvinnor och 58 procent män) stycken 2018, vilket innebär en ökning med 5 procent jämfört med 2017. Antalet forskande och undervisande personal var 1 554 personer (48 procent kvinnor och 52 procent män), vilket innebär en ökning med 72 årsarbetare jämfört med året innan.
Vetenskaplig publicering	Antalet publicerade artiklar och kunskapsöversikter uppgick under 2018 till drygt 1 700 artiklar. Det innebar en ökning med ca 5 procent från 2017 till 2018. Flest artiklar publiceras inom områdena ekologi och miljövetenskap. 72 procent av de vetenskapliga publikationerna hade internationella medförfattare. Denna siffra var 53 procent för tio år sedan.
Externa medel	Den externa forskningsfinansieringen ökade relativt kraftigt med 16 procent från 2017 till 2018. Extern finansiering uppgick till 52 procent av de totala intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå under 2018.

4.4.2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

I avsnittet redogörs kortfattat för Forskningsrådet för areella näringar och samhällsbyggande (Formas) arbete. Av redovisningen framgår det att andelen medel till areella näringar har minskat från 34 procent till 30 procent under 2018. Den största bidragsmottagaren är SLU som under 2018 mottog 25 procent av de beviljade medlen.

4.4.3 Regeringens analys och slutsatser

I analys och slutsatser gör regeringen bedömningen att de redovisade insatserna inom det strategiska området Kunskap och innovation bidrar till att uppfylla det övergripande målet för utgiftsområdet.

Regeringen hänvisar till livsmedelsstrategins handlingsplan och menar att de åtgärder som har vidtagits när det gäller kunskap och innovation har bidragit till att ge verktyg för en förbättrad beställarroll och bättre samordning i livsmedelskedjan och för att identifiera forsknings- och innovationsbehoven.

Regeringen kommenterar utskottets önskemål om att regeringen ska redovisa en analys av tänkbara orsaker till det minskade antalet aktiva forskarstudenter hos SLU. Storleken på kullarna av forskarstudenter varierar över tid, vilket var fallet i SLU:s fall för perioden 2013–2016. Antalet aktiva forskarstudenter har också blivit färre på grund av att genomströmningen har förbättrats.

Slutligen kommenterar regeringen det faktum att minskningen av andelen av Formas stöd till forskning som kategoriserats till området areella näringar kan ses som en effekt av en större ökning av forskningsanslaget.

5 Utskottets tidigare ställningstaganden

5.1 Allmänt

I förra årets uppföljning delade miljö- och jordbruksutskottet regeringens uppfattning att det är motiverat att redovisa livsmedelsstrategins indikatorer samlat, men utskottet ansåg samtidigt att det är olyckligt att flera av indikatorerna också är relevanta för ett eller flera av de strategiska områdena. Av den anledningen såg utskottet fram emot ett klagörande från regeringen i nästa års budgetproposition när det gäller hur målstrukturen ser ut och hur livsmedelsstrategin förhåller sig till de tre strategiska målen.

Utskottet noterade att vissa förändringar hade gjorts i förra årets budgetproposition. Till exempel hade redovisningen utgått för vissa resultatområden, bl.a. Administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn, Hållbar produktion och konsumtion och Internationellt arbete, vilka alla saknade indikatorer. Andra resultatområden hade tillkommit, t.ex. Den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet ansåg att förändringar av budgetpropositionen kan och bör göras när så är motiverat. Om regeringen väljer att göra strukturella förändringar av resultatredovisningen bör regeringen på ett tydligt sätt redogöra för anledningen till förändringen.

Utskottet ställde sig frågande till varför resultatområdet Administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn hade utgått i förra årets budgetproposition, eftersom detta område är centralt i det strategiska området Regler och villkor. Mer specifikt anges regelförenklingar och administrativa lättnader för detta mål. Det faktum att budgetpropositionen i denna del inte längre redovisade regeringens åtgärder och pågående arbete på området gjorde det enligt utskottet svårare att bedöma måluppfyllelsen av detta strategiska

mål. Utskottet konstaterade också att Sveriges arbete för en fortsatt förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken endast nämndes mycket kortfattat.

Utskottet välkomnade att indikatorer hade tillkommit för flera resultatområden där sådana tidigare hade saknats, t.ex. Svenska vattenbrukets produktion och Jakt- och viltförvaltning.

En förbättring i förra årets resultatredovisning var att indikatorerna användes på ett mer stringent sätt. Ett exempel var under rubriken Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) där regeringen på ett tydligt sätt refererade till och redogjorde för indikatorerna Antal sökande och Antagna respektive Examinationsfrekvens i resultatbeskrivningen. Utskottet noterade däremot att regeringen inte redovisade statistik för indikatorn Land- och anläggningsgodkännanden för det strategiska området Konsument och marknad.

Enstaka resultatområden saknade indikatorer, t.ex. Den gemensamma jordbrukspolitiken. Det vore enligt utskottets mening önskvärt att indikatorer utvecklas för alla resultatområden och om det inte är möjligt bör skälen till detta anges. Utskottet betonade återigen vikten av att ta fram indikatorer för att kunna följa utvecklingen för småskalig livsmedelsproduktion över tid och i förhållande till målen.

Utskottet betonade att det vid återkommande tillfällen hade framfört synpunkten att regeringen bör överväga frågan om hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är begränsad. Enligt utskottets mening kvarstod denna fråga och regeringen borde därför redovisa sina överväganden i denna fråga i nästa års budgetproposition.

Utskottet välkomnade att regeringen avser att fortsätta den årligt återkommande dialogen med miljö- och jordbruksutskottet om resultatredovisningens utveckling i budgetpropositionen för utgiftsområde 23. En generell kommentar från utskottet om förra årets budgetproposition var att regeringen endast i begränsad utsträckning hade hörsammat de önskemål om förtydliganden och utvecklingar av resultatredovisningen som hade lyfts fram i förrförra årets budgetbetänkande.

5.2 Regler och villkor

I förra årets uppföljning konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att metangasreduceringsstödet betalades ut för en tredje stödperiod. Det vore alltjämt enligt utskottets mening värdefullt om regeringen återkom i nästa års budgetproposition med en utvecklad redovisning av stödets resultat.

Utskottet noterade att regeringen redogjorde för brister i livsmedelskontrollen och att Statskontoret i en rapport hade belyst frågan hur kontrollen kan stärkas i kommunerna. Det vore enligt utskottets mening intressant om regeringen återkom i nästa års budgetproposition med en redogörelse för hur regeringen avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.

När det gäller den torra som drabbade Sveriges lantbrukare under 2018 önskade utskottet att regeringen i kommande resultatredovisning skulle analysera torkans effekter och redovisa vilka åtgärder som behöver vidtas, utöver det ekonomiska tillskott som redan hade presenterats i den extra ändringsbudgeten.

5.3 Konsument och marknad

Utskottet ansåg att det saknades en redogörelse för antalet land- och anläggningsgodkännanden i förra årets budgetproposition. Av den anledningen efterlyste utskottet en redogörelse från regeringen för utfallet av anslagsförstärkningen till Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets arbete med nya land- och anläggningsgodkännanden.

5.4 Kunskap och innovation

Utskottet välkomnade att regeringen i förra årets budgetproposition hade utvecklat redovisningen av problemet med det minskande antalet studenter vid SLU. I enlighet med utskottets önskemål redogjordes för vilka utbildningar som hade för få sökande samt vilka åtgärder som hade vidtagits för att komma till rätta med problemet. Utskottet önskade att regeringen, när det gäller SLU, i kommande budgetproposition även redovisar en resultatindikator för antalet forskarstudier och en analys av tänkbara orsaker till det minskade antalet aktiva.

5.5. Fler konsekvensanalyser efterfrågas

Utskottet efterfrågade överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle enligt utskottet vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant. Ett sådant exempel skulle kunna vara hur anslagsförstärkningen till Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets arbete med nya land- och anläggningsgodkännanden har påverkat efterfrågan och sysselsättningen i Sverige och hur prognosen framåt ser ut.

6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar vid årets uppföljning

6.1 Allmänt

Regeringen anser att ändringar och förtydliganden i redovisningen, t.ex. en tydligare koppling mellan resultatområdena till det övergripande målet för utgiftsområdet, innebär att de tre tillkännagivandena från riksdagen om

resultatredovisningen är slutbehandlade.¹¹ Gruppen delar denna uppfattning. Samtidigt vill gruppen understryka, vilket berörs nedan, att det alltfjämt kvarstår vissa brister för de problemområden som tidigare har identifierats.

Gruppen vill återigen understryka att en viktig utgångspunkt för utskottets uppföljning och utvärdering är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser och uppnådda resultat. Regeringen gör i årets budgetproposition den samlade bedömningen att de redovisade insatserna bidrar till att uppfylla det övergripande målet för En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, inklusive målen för de tre strategiska områdena. Gruppen anser för sin del att resultatredovisningen i vart fall inte entydigt leder till en sådan slutsats. Det saknas indikatorer för ett antal resultatområden, och alla utpekade indikatorer används dessutom inte i regeringens analys och slutsatser. Regeringen bör enligt gruppen åtgärda dessa två brister i nästa års budgetproposition.

Gruppen anser generellt att det är viktigt att det finns indikatorer som gör det möjligt att följa upp livsmedelsstrategins mål. Huvudprincipen bör vara att regeringens analys och slutsatser ska utgå från de indikatorer som har identifierats för de olika resultatområdena. Regeringen bör i detta avseende agera mer stringent i sin analys av om och i så fall på vilket sätt redovisade insatser bidragit till att nå såväl de strategiska målen som det övergripande målet för livsmedelskedjan. Enligt gruppen framgår det inte om de bedömningar som görs ska förstås som att de statliga insatserna bidragit till att målen uppfylls helt eller om de enbart bidragit till att utveckla målen i positiv riktning. Till exempel framgår det inte vilka, eller på vilket sätt, vidtagna åtgärder har bidragit till att nå målet för det strategiska området Kunskap och innovation samt för hela utgiftsområdet. Gruppen vill således betona att regeringen på ett mer konsekvent sätt bör använda sig av de sju indikatorerna i sina bedömningar av måloppfyllelse.

Utskottet har återkommande kommenterat vikten av att alla resultatområden har utpekade indikatorer. I den mån det inte är möjligt att ha indikatorer för ett resultatområde bör skälen för detta tydligt anges. Regeringen bör i så fall tydliggöra vilka andra bedömningsgrunder som ligger till grund för analysen. Gruppen menar att obalansen mellan olika resultatområden när det gäller förekomsten av indikatorer innebär att det är svårt att bedöma resultatutvecklingen i sin helhet. Vissa resultatområden kan ha ett flertal indikatorer, t.ex. Havs- och fiskeriprogrammet, medan andra, t.ex. Arbete för minskat matsvinn, helt saknar indikatorer. Små förändringar kan observeras när det gäller de strategiska områdena Regler och villkor och Kunskap och innovation, vilket är positivt. Till exempel har indikatorn antal utbrott av salmonella tagits bort, men här har dock regeringen på ett föredömligt sätt motiverat förändringen.

¹¹ Bet. 2015/16: MJU2 punkt 1, rskr. 2015/16:110, bet. 2016/17: MJU2 punkt 1, rskr. 2016/17:94 och bet. 2017/18: MJU2 punkt 1, rskr. 2017/18:99.

I årets budgetproposition har stora förändringar gjorts när det gäller det strategiska området Konsument och marknad, dels pekar regeringen inte ut några explicita indikatorer för flera resultatområden, dels har två underrubriker med tillhörande indikatorer utan någon motivering utgått i årets budgetproposition. Det innebär att totalt sett har åtta indikatorer försvunnit för detta strategiska område. Gruppen menar att dessa förändringar gör det mycket svårt för utskottet att kunna bedöma om resultatutvecklingen för det aktuella området är positiv eller inte.

Gruppen välkomnar att det pågår ett arbete med att utveckla indikatorer när det gäller t.ex. hållbar jordbruksproduktion och jakt- och viltförvaltning. Det är enligt gruppen också positivt att regeringen har beslutat om ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå ett etappmål om minskat matsvinn. Det är önskvärt om ett sådant mål är uppföljningsbart och att det kopplas till lämpliga resultatindikatorer.

Vidare konstaterar gruppen att en ny indikator har tillkommit som ska mäta hur kunskaps- och innovationssatsningar bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation. Den nya indikatorn, Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning, innebär enligt gruppen att indikatorerna täcker in ett bredare spann av det strategiska området Kunskap och innovation och inte enbart utgår från indikatorer som anknyter till SLU:s verksamhet.

Utskottet har tidigare ställt sig frågande till varför resultatområdet Administration och förenkling i jordbruks- och livsmedelssektorn har utgått som ett separat resultatområde, eftersom detta område är centralt i det strategiska området Regler och villkor. Regeringen hänvisar i sin analys och slutsatser om det strategiska området till förenkling av regler och regelverk både nationellt och inom EU som viktiga åtgärder för jordbrukets fortsatta utveckling och konkurrenskraft. Gruppen konstaterar att avsaknaden av sådan redovisning om åtgärder på området försvårar bedömningen av målpuppfyllelsen av detta strategiska mål. Det är enligt gruppens mening angeläget att regeringen i vart fall överväger att inkludera administration och förenkling, antingen indikatorer eller bedömningsgrunder, som ett separat resultatområde i nästa års budgetproposition.

Gruppen konstaterar att det förekommer stora skillnader i redovisningen av statistik, vilket i sin tur påverkar i vilken utsträckning statistiken kan användas för att faktiskt följa resultatutvecklingen inom ett specifikt område. För vissa indikatorer, t.ex. kvantitet animalieprodukter, miljö- och hälsoindex samt hektardoser och utsläpp av växthusgaser från jordbruket, redovisas statistik för en längre tidsperiod (uppemot 20 år). För andra indikatorer, t.ex. andelen riskbaserade kontroller på livsmedels- och dricksvattenanläggningar, andelen slaktkycklingar med campylobacter samt försäljning av antibiotika till djur, redovisas statistik för enbart de två tre senaste åren. Alltför korta tidsserier gör det svårt, eller rent av omöjligt, för utskottet att bedöma resultatutvecklingen över tid. Det är därför önskvärt om regeringen kontinuerligt ser över redovisningen av statistik och där så är möjligt redovisar statistik som

åtminstone täcker in den senaste femårsperioden, eller om möjligt ett ännu längre tidsintervall. Ett annat exempel på en indikator som redovisas på ett otillfredsställande sätt är det svenska yrkesfiskets förädlingsvärde. I resultatredovisningen framkommer det att det totala förädlingsvärdet per heltidsekvivalent fortsatt har ökat under 2017, men inga specifika siffror nämns och inte heller redovisas jämförande siffror för andra år. Det gör det enligt gruppen svårt att faktiskt bedöma hur detta område inom fiskeripolitiken har utvecklats över tid.

Resultatredovisningen skulle enligt gruppen tjäna på att renodlas och i stället fokusera på uppnådda resultat. Det innebär sålunda att en redogörelse för insatser och beslut om uppdrag till myndigheter i möjligaste mån kan undvikas.

Gruppen noterar att regeringen hänvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård när det gäller uppföljningen av relevanta miljömål. Det vore emellertid enligt gruppens mening önskvärt att det framgår av resultatredovisningen vilka av miljömålen som regeringen anser vara relevanta också för detta utgiftsområde.

Utskottet har vid återkommande tillfällen anfört att regeringen bör överväga hur resultatet av statens insatser ska redovisas och analyseras när en så stor andel finansieras av EU och när statens rådighet är begränsad. Gruppen välkomnar därför att regeringen redogör för den gemensamma jordbrukspolitiken och regeringens bedömning när det gäller rådighet över innehåll och tillämpning.

Resultatredovisningen, inklusive utveckling av delmål och indikatorer, ska enligt regeringen även fortsättningsvis utvecklas i takt med politiken. Gruppen välkomnar denna utfästelse och vill understryka vikten av att regeringen kontinuerligt utvecklar resultatredovisningen på ett sådant sätt att utskottet kan följa resultatutvecklingen. Inte minst bör resultatredovisningen utvecklas på områden som rör stora belopp eller där eftersträevade samhällseffekter är särskilt betydelsefulla.¹²

Gruppen anser att det vore värdefullt med fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Gruppen välkomnar att regeringen avser att fortsätta den årligen återkommande dialogen med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för utgiftsområde 23.

6.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

I syfte att nå målet och stärka konkurrenskraften föreslår regeringen i årets budgetproposition att anslag 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor tillförs 176 miljoner kronor för 2020 och därefter 62 miljoner kronor per år 2021–

¹² Jfr bet. 1997/98:FiU20.

2025. Medlen ska användas för att finansiera satsningar inom alla livsmedelsstrategins strategiska områden: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Gruppen anser att regeringen bör återkomma i nästa års budgetproposition med en utvecklad redovisning av vidtagna åtgärder, åtgärdernas resultat och en bedömning av om och hur dessa satsningar har bidragit till att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Gruppen anser fortfarande, i likhet med vad utskottet tidigare har uttryckt i denna fråga, att regeringen borde göra en konsekvensanalys av åtgärdernas samlade effekter, såväl positiva som negativa, på olika relevanta områden för någon åtgärd där det är relevant. Enligt gruppens mening vore ovannämnda anslagsförstärkning för att stärka livsmedelsproduktionens konkurrenskraft ett sådant relevant område.

6.3 Regler och villkor

Gruppen välkomnar att regeringen i årets budgetproposition redogör för dels vidtagna åtgärder med anledning av torkan 2018, dels effekterna av det utbetalda metangasreduceringsstödet. Metangasreduceringsstöd för den fjärde stödperioden betalades ut i december 2018. Det vore enligt gruppens mening önskvärt om regeringen inför nästa års budgetproposition övervägde en utvecklad redovisning av stödets resultat.

Regeringens bedömning är att läget, sett i ett internationellt perspektiv, är gynnsamt när det gäller antibiotikaresistens inom svensk djurhållning. Det beror bl.a. på att Sverige är det land inom EU som har den lägsta försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur. Gruppen välkomnar denna slutsats. Det vore enligt gruppens mening värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt redogör för de fakta som gör att man kan dra denna slutsats, t.ex. i form av jämförande statistik när det gäller antibiotikaanvändningen inom EU.

Av redovisningen framgår att antalet sysselsatta inom vattenbruket har fluktuerat relativt kraftigt under de senaste åren. Antalet sysselsatta minskade med mer än 20 procent mellan 2016 och 2017. Enligt gruppens mening vore det intressant om regeringen övervägde att återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad beskrivning av vattenbruket, inte minst anledningen till varför antalet sysselsatta har fluktuerat och dessutom minskat så kraftigt. Regeringen kunde med fördel då också kommentera om den avser att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de utmaningar som sektorn står inför med anledning av de problem som har uppdragats i handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk, t.ex. svårigheter att hitta finansiering till större projekt och de svårigheter som öppen kassodling av matfisk står inför på grund av domar från mark- och miljödomstolen.

Gruppen konstaterar att Jordbruksverkets och länsstyrelsernas mål att det ska genomföras lika många normalkontroller som anmälningskontroller när det gäller djurskyddet inte uppfylldes 2018. Det framgår av redovisningen att anmälningsärenden tar mycket resurser i anspråk, vilket påverkar antalet genomförda normalkontroller. Skillnaderna i länsstyrelsernas måluppfyllelse

och effektivitet i djurskyddskontrollen förklaras av dels en ökning av antalet anmälningsärenden, dels nya arbetsuppgifter för länsstyrelserna och länsstyrelsernas resurstillgång. Det vore därför önskvärt om regeringen kunde återkomma i nästa års budgetproposition med en fördjupad problemanalys och en redogörelse för vilka åtgärder man har vidtagit eller avser att vidta för att komma till rätta med dessa problem. Gruppen vill dessutom understryka att utskottet i förra årets budgetbetänkande för utgiftsområde 23 uttryckte att det vore intressant om regeringen kunde återkomma med en redogörelse för hur regeringen avser att arbeta vidare för att skapa förutsättningar för en väl fungerande och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.

Slutligen delar gruppen regeringens bedömning att länsstyrelsernas kontroll av livsmedel och foder inom primärproduktionen inte är tillräckligt omfattande. Regeringen skriver att länsstyrelsernas resurser begränsar kontrollens förutsättningar att utvecklas. Gruppen menar att det är önskvärt att regeringen också i denna fråga återkommer med åtgärdsförslag i nästa års budgetproposition för hur man avser att hantera detta problem.

6.4 Konsument och marknad

Gruppen anser att regeringen presenterar en delvis motsägande bild när det gäller antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Regeringen anser i samband med redovisningen av resultatområdet Medvetna val, offentlig konsumtion och hälsa att fynden av salmonella hos livsmedelsproducerande djur 2018 återigen var få. Samtidigt kan gruppen konstatera att det enligt resultatområdet Hållbar animalieproduktion – djurhälsa och djurskydd skedde en relativt kraftig ökning från 6 till 13 påvisade fall av infektion med salmonella i djurbesättningar och anläggningar mellan åren 2017 och 2018. Gruppen konstaterar att antalet utbrott återigen ligger på nivåerna för 2014 respektive 2016. Vidare skriver regeringen i resultatredovisningen att antalet fall av hepatit E minskade för första gången sedan 2012. Gruppen konstaterar emellertid att det skedde en ökning från 22 fall 2017 enligt budgetpropositionen för 2019 till 26 fall 2018 enligt årets budgetproposition. Av den anledningen anser gruppen att regeringen presenterar en totalt sett alltför positiv bild av djurhälsoläget och förekomsten av smittsamma djursjukdomar i Sverige. Samtidigt vill gruppen understryka att det även finns områden där utvecklingen går åt rätt håll, t.ex. förekomsten av andelen smittade slaktkycklingar med campylobacter.

Gruppen noterar att ett flertal indikatorer, bl.a. indikatorn Utvecklingen av den ekologiska odlingen: Sveriges certifierade areal jordbruksmark som är omställd eller under omställning till ekologisk produktion och indikatorn Utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter: försäljningsökning och andel ekologiska livsmedel, har utgått i årets resultatredovisning. Gruppen saknar dock en motivering till varför så har skett och vill framhålla vikten av att regeringen motiverar varför indikatorer tas bort.

6.5 Kunskap och innovation

I enlighet med utskottets tidigare önskemål har regeringen tydliggjort redovisade resultat vid SLU, t.ex. vilka åtgärder som har vidtagits för att attrahera fler studenter till lärosätet. Enligt gruppen finns det alltså ett behov, vilket utskottet också uttryckte i förra årets budgetbetänkande, av att regeringen redovisar en indikator för antalet forskarstuderande för att på ett bättre sätt täcka in också SLU:s forskningsverksamhet.